

Közös(s)ég

konferencia ifjúság- és kortárssegítőknél

Közös(s)ég

konferencia ifjúság- és kortárssegítőknél

Szeged, 2007. április 28-29.

NAGYÍTÓ – Középiskolások Iskolán Kívüli Képzése – ALAPÍTVÁNY

E kiadvány a Nagyító Alapítvány 2007. április 28-29-én Szegeden,
a Dugonics András Piarista Gimnáziumban rendezett
KÖZÖS(S)ÉG című konferenciájának összefoglalója.

Szerkesztette: Gesztes Olympia

ISBN 978-963-06-2723-8

Fotó: Farkas W. Attila

Tördelés: Korpa Zoltán

Nyomdai munkálatok: Juhász Nyomda Kft., Szeged

A konferencia és a kiadvány a Nemzeti Civil Alapprogram Civil Önszerveződés,
Szakmai és Területi Együttműködés Kollégiuma támogatásával valósult meg.
További támogatókat lásd a kiadvány végén.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS (7)

KÖSZÖNTŐK

Dr. Kiss-Rigó László (8)

Révész Mihály (9)

PROGRAM (10)

ELŐADÁSOK

Kovács Edit: „Léptékkal és mértékkel” (14)

Bagdy Emőke: Közösségek a pszichológus szemével (20)

Kamarás István: Közösség – közös ég (35)

MŰHELYMUNKÁK

Donáth Attila: Miért jó nekem köztetek? (50)

Karácsony Zsolt: Kortárs és segítő. – Kortárs segítő csoport létrehozása, fenntartása, fejlesztése az SOS Tini Telefonos Alapítvány tapasztalatai alapján (54)

Vajda Árpád: Merre tovább ifjúság? – regionális ifjúsági fejlesztések, tervek, források, pályázatok (59)

Schádné Zámolyi Judit: Iszonyok és viszonyok – tanár-diák viszonyok, szerepek és sztereotípiák (61)

Katona Miklós: Hová tűntek a jó barátok? – A középiskolás és egyetemi közösségek hasonlóságai és különbözőségei (63)

Arany Zoltán: Árnyak és Napsütés – Közösségek szerepe a függőségek kezelésében (66)

Molnár Krisztina és Tarnay István: Ifjúsági közösségek tudományos szemmel (71)

Homo Ludens

Novák Gyöngyi és Vikor Csaba (75)
Pleskonicsné Szabó Éva és Szűcs István (76)
Bolla Eszter és Farkas Attila (78)

SZERVEZETEK BEMUTATKOZÁSAI

Ásotthalmi Ifjúsági Egyesület (82)
Szegei Diákcentrum Universitas Alapítvány (84)
Életfa Alapítvány a Lelki Egészségért (85)
FUGA (Fiatalok Unalom- és Gondúzó Alternatívája) Egyesület (87)
Ladik Ifjúsági Egyesület (88)
Lelkierő Fiatalon a Fiatalokért Egyesület (89)
Magyarországi Németek Általános Működési Központja Gimnázium (90)
Nagyító – Középiskolások Iskolán Kívüli Képzése – Alapítvány (91)
Szegei Tini-telefon Lelkisegélyszolgálat Egyesület (93)
Szivárvány Bábszínházi Alapítvány (94)
SZTE JGYPK Hallgatói Önkormányzat (96)
Társ-suli (97)

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS (98)

TÁMOGATÓK (99)

ELKAPOTT PILLANATOK (101)

BEVEZETÉS

Bevezetés

A közösségépítés „tapasztalati úton való tanulás törődésről, fegyelemről és önfeláldozásról.” – M. Scott Peck

Van annak valami illata, amikor hasonszórú emberek összejönnek, amikor ismeretlenül is érezzük, hogy közünk van egymáshoz. Esetleg más utakon, más helyeken, de hasonló célokért teszünk. Ez a fajta közösség született meg a résztvevők között is a KÖZÖSS(S)ÉG konferencián, Szegeden. Középiskolás kortárssegítő és egyetemen tanító oktató, pedagógus és védőnő érezhette meg azt, amit tudott, és azt hogy mennyire más a tudás és az érzés.

A közösség konferenciával elsődlegesen az volt a célunk, hogy a fiatalokkal foglalkozó elhivatott embereket megerősítsük abban, hogy amit tesznek, az jó. Másodsorban pedig, a közösségteremtéshez szükséges tudás, készségek átadását terveztük. A program fontos része a találkozás, a bemutatkozási lehetőség biztosítása.

A rendezvény része a Nagyító három dél-alföldi városban tartott kortárssegítő képzésének. Békéscsabán, Kiskunmajsán és Szegeden vettek részt középiskolások ezeken a fejlesztéseken s jöttek el most a konferenciára, hogy egymással és más társaikkal is találkozzanak.

Egyúttal lehetőségünk nyílt átgondolni azt is, hogy számunkra, mint Nagyító Alapítvány, mit jelent a közösség. Egy szervezetté vált csoport vagyunk, egy munkaközösség. Középiskolásokkal foglalkozunk, nekik szervezünk személyiség és közösségfejlesztő képzéseket, s mindezt fejlődni képes, és fejlődni akaró emberek közösségével tesszük. Ennek kapcsán válnak fontossá azok, akik hasonló indításból foglalkoznak fiatalokkal. Örömteli volt velük együtt gondolkodni, beszélgetni, játszani.

Mottónkat Lázár Ervin: A négyszögletű kerekérdő című könyvéből vettük. Sok szempontból az egy ideális közösség, hiszen benne van az a fajta elfogadás, ami nem rekeszt ki senkit, amelyben az összes, a lehető legszínesebb ember, és emberforma macska és macskaforma medve és a kócos báránnyelű bodorító is elfér. Benne van az a fajta elköteleződés egymás iránt, ami lehetővé teszi, hogy úgy segítsenek a másoknak, hogy az ne lealacsonyítsa, hanem felemelje őt. Benne van a fajta együttműködés, ahol nem a vezető erőltetett diktatórikusan rájuk döntéseket, és nem is egyszerű szavazással oldja meg a kérdéseket, hanem konszenzusra jutnak.

A közösség, a fiatal számára egy új otthon, egy új viszonyulási pontot jelent, fontos, hogy legyen ilyen közössége, és még fontosabb, hogy jó legyen. Itt ébredhet önmagára, itt határozhatja meg határait és keresheti meg társát, és barátait. Annyira atomizálódik a világ, annyira mindent betölt a fogyasztás, hogy lassan létkérdéssé válik a közösségek megerősítése. Olyan közösségé, ami értékhordozó, az emberi szabadságot kiteljesítő, egészséges és ez által társadalmilag is hasznos. Amint mesterségessé lesz lassan minden, mesterségesen kell segítsük azt is, ami természetes volt. A hasznos, jó dolgok megőrzésre várnak, segítségre, támaszra.

A konferencia után pár héttel találkoztam az egyik résztvevővel, már korábbról is ismerjük egymást, azt találta mondani, hogy ez a rendezvény nem csak egyszerűen jó volt, hanem volt benne valami más is. Valami lelkesítő, valami otthonosság. Talán Tolsztoj szavai megmagyarázzák ezt: „Ha nem érzel magadban szeretet embertársaid iránt, akkor ülj csendesen, foglalkozz a magad dolgával, amivel akarsz, csak az emberekkel ne.” és egy másik: „Kiben szeretet vagyon, abban Isten vagyon, mert ő a szeretet.”

A közösséghez néha annak egyszerű felismerése is elég, hogy közös ég alatt élünk.

Ez a kiadvány felidézi az előadásokat, a műhelymunkákat és bemutat párat a résztvevő szervezetek közül. Szeretettel köszönöm meg mindazoknak a munkát és segítséget, akik közreműködtek, segítettek, őket név szerint is köszöntjük a képek előtti lapokon.

Gesztes Olympia

KÖSZÖNTŐK

Tisztelt Konferencia, tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Azt hiszem, sokféleképpen válaszolhatok arra a divatos kérdésre, amit manapság gyakran föltesznek, hogy miért van krízisben a társadalom. Az egyik lehetséges válasz, hogy azért mert az emberek csoportja inkább tömegként, mint közösségként él. Éppen ezért aki közösségépítéssel bármilyen módon foglalkozik, az az egész társadalom javát szolgálja. Mindannyian ismerünk, gondolom, olyan családokat, több gyermekes családokat, ahol a szülők nagyon szeretik a gyermekeiket, de nagyon nagy problémát jelent, hogy a szülő azt látja a két testvér vagy a több testvér nem tud közös nevezőre jutni egymással, veszekedik, sőt gyűlölik egymást. Ilyen értelemben a teremtető Isten is hasonló problémákkal küzdhet az emberiséggel - ő még az emberrel egyenként kijönne valahogy, de neki is fontos látni, hogy az ember az emberrel nem tud zöld ágra vergődni. A közösségekkel van baj. Éppen ezért érthető, hogy a Biblia tanulsága szerint az ember, a bajban levő ember a Megváltótól vár megoldást.

A reménység három irányba terelődött. Az egyik, hogy álljon helyre az Istennel való kapcsolat, a másik, hogy a teljes igazságot az életről elmondja a Megváltó, a harmadik, hogy igazi, emberi közösséget hozzon létre. Ez talán a legnehezebb. Érdekes módon ez a konferencia egy nappal az ún. Jó pásztor vasárnap előtt szerveződött. Ha nem tudnák, ezen a húsvét utáni negyedik vasárnapot a keresztény jó pásztor vasárnapnak mondja, mert Jézus magát a jó pásztorhoz hasonlítja. Királyról is van szó a várakozásban, de korona egyszer volt rajta, de csak tövisből, tudjuk. Inkább a pásztorhoz hasonlította magát, aki nem a gondolkodás nélküli tömegként akart követőket maga mellett, vagy maga mögött, hanem gondolkodó szabad személyeket, akiket egyenként ismert, és akiket szeret, és életét is áldozza értük, akiket igazi közösségként akar vezetni, szolgálni. A katolikus egyházban ez a nap a közösség hivatásának a napja. És azt hiszem, hogy tényleg függetlenül attól, hogy vallásos vagy nem vallásos, hívő vagy nem hívő, az egész társadalom javát szolgálja, és pedig nagyon hatékonyan, ha valaki tudatosan a közösség építésén próbál fáradozni. Ezt teszi ez a konferencia is. Ehhez kívánok minden résztvevőnek sikert, és a saját életében is örömet abból, hogy egy közösség tagja, és egy közösségnek segít mindinkább közösségként élni.

Dr. Kiss-Rigó László megyéspüspök

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, tisztelt Püspök Úr!

Engedjék meg, hogy legelőször a Polgármester Úr és a meghívóban szereplő Alpolgármester Úr helyett, a nevükben köszöntsem a résztvevőket. Külön örülve annak, hogy ez a konferencia most Szegeden, egy olyan városban, egy olyan nagyon is felfele törekvő és közösségeket építeni akaró városban került megrendezésre, amelyik mindig is híres volt arról, hogy nagyon sokat képes adni szülötteinnek, de azért arról is híres volt, hogy néha ezeket, a szülötteit kicsit képes magukra hagyni, kicsit képes akár el is üldözni. Ellentmondásos szerep ez, de ahhoz, hogy ehhez közelítsünk talán érdemes a régi latinokra hivatkozni. Nagyon ismert a közmondás: „Mindenkinek a maga szerencséjének a kovácsa”. Ez általában igaz is, de tényleg csak általában. Különösen igaz ez az erősekre és egészségesekre, az energiától duzzadókra.

De az emberek többsége nem biztos, hogy ilyen. Vagy, hogy ennek a három kritériumnak mind megfelel.

Az emberek többsége úgy kerül a közösségek közelébe, hogy benne is van, meg nincs is. Gondoljunk csak arra, hogy mennyire ide illik Petőfinak egy kis versikéje, amit ha jól számolok 147 éve írt:

*„A bánat? egy nagy óceán.
S az öröm? az óceán kis gyöngye.
Talán még felhozom,
Össze is töröm.”*

Napjaink emberének a lelkének a jellemzője, ez a kis vers. Tulajdonképpen az lenne a cél, és azt hiszem ennek a konferenciának is az egyik célja, – bevallottan, nem bevallottan – hogy az a gyöngyöt, ami egy nagy óceánban nem olyan könnyen található, azt a gyöngyöt találja meg. Azt az örömet, és azt tudjuk mindnyáján, hogy azt az örömet a közösségben lehet meglelni, a másik emberben.

És azért egy modernebb költőt is hadd idézzek, szintén nagyon ideillenek a szavai. József Attila.

*„A semmi ágán ül szívem,
Kis testem hangtalan vacog,
Köréje gyűlnek szelíden és nézik,
Nézik a csillagok.”*

Én azt kívánám, hogy akik itt vannak, azok legyenek csillagok, és ne csak nézzenek, hanem azt a hangtalan vacogó, a semmi ágán ülő, magányos, egyedülálló lelket, azt világítsák meg, és olyan örömmel lássák el, amiről Petőfi is beszélt. Azt kívánom, személyesen is és nagyon őszintén, hogy a konferencia ezeket, a fényeket gyűjtsa fel mindenkiben, akkor biztos jól töltik el itt ezt a két napot. Ehhez kívánok nagyon nagyon sok sikert mindenkinek, a jelenlevő és még ezután jövő előadóknak éppúgy, mint azoknak, akik befogadják ezeket fénysugarakat. Köszönöm szépen!

Dr. Révész Mihály, Szeged Oktatási Bizottságának elnöke

PROGRAM

Program

9. 30 **Megnyitó** (II. emelet színházterem)

Dr. Kiss – Rigó László (Szeged – Csanádi megyéspüspök)

Dr. Révész Mihály (Szeged város Oktatási Bizottságának elnöke)

Gesztes Olympia (Nagyító Alapítvány elnök)

Előadások (II. emelet színházterem)

10: 00 **Kovács Edit** (Közösségfejlesztők Egyesülete) Közösség és közösségfejlesztés

11. 00 **Prof. Dr. Bagdy Emőke** (Károli Gáspár Református Egyetem.) Fialatok és a közösségek a pszichológus szemével

12.10 Szünet

12: 40 **Dr. Kamarás István OJD** (egyetemi docens, Pannon Egyetem), Közösség – Közös ég

14. 00 Ebéd

15. 00 **Műhelymunkacsoportok**

I. Miért jó nekem közöttetek? - keretek, biztonság és kreativitás a közösségteremtésben.	Donáth Attila (pszichodráma vezető)
II. Sorstárs és segítő - kortárssegítő csoport, létrehozása, működtetése és fejlesztése.	Karácsony Zsolt (mentálhigiénés szakember)
III. Merre tovább ifjúság? - regionális ifjúsági fejlesztések, tervek, források, pályázatok.	Vajda Árpád (FHSZ Mobilitás DARISZI)
IV. Iszonyok és viszonyok - tanár-diák viszonyok, sztereotípiák az iskolai közösségekben.	Schádné Zámolyi Judit (pszichológus)
V. Hová tűntek a jó barátok? - középiskolás és egyetemi közösségek hasonlóságai, különbözőségei.	Katona Miklós (Egyetemi Életvezetési Tanácsadó Központ)
VI. Árnyak és napsütés – közösségek szerepe a függőségek kezelésében.	Arany Zoltán (addiktológiai konzultáns)

18. 30 Állófogadás (II. emelet, terasz vagy színházterem)

19. 30 **Érintések Improvizációs Színpad** előadása (II. emelet, színházterem)

21. 00 Tea-ház a zongoránál Bagdy Imre (II. emelet, színházterem)

Április 29. vasárnap

8. 15 Szentmise (Piarista templom az iskola mellett)

9. 00 **Műhelymunkacsoportok:**

I. Miért jó nekem közöttetek?	Donáth Attila (pszichodráma vezető)
II. Sorstárs és segítő	Karácsony Zsolt (mentálhigiénés szakember)
III. Iszonyok és viszonyok	Schádné Zámolyi Judit (pszichológus)
IV. Ifjúsági közösségek tudományos szemmel - közösségek a szociológia tükrében, ifjúságkutatók.	Molnár Kriszta (szociológus) Tarnay István (szociológus, ifjúságkutató)
V/A. Homo Ludens (a játékos ember) - közösségfejlesztő játékok kortárssegítőknél	Novák Gyöngyi és Viktor Csaba (Nagyító Alapítvány)
V/B. Homo Ludens (a játékos ember) - közösségfejlesztő játékok kortárssegítőknél	P. Szabó Éva és Szűcs István (Nagyító Alapítvány)
V/C. Homo Ludens (a játékos ember) - közösségfejlesztő játékok kortárssegítőknél	Bolla Eszter és Farkas Attila (Nagyító Alapítvány)

11. 20 **Pódiumbeszélgetés a közösségekről** (II. emelet, színházterem)

Vezeti **Pusztai Virág** (TiszapART TV szerkesztője)

Résztevők:

Borda Balázs (HELPI - Eleven klub vezető)

Ditzendy Károly Arisztid (HROD Emberi erőforrás és Szervezetfejlesztési Központ igazgató)

Gesztes Olympia (Nagyító Alapítvány elnök)

Gulyás Péter (Világi Apostolok Közössége elnök)

Schádné Zámolyi Judit (SZETTTEL vezető)

12. 50 **A konferencia zárása**

13: 00 Ebéd

ELŐADÁSOK

Kovács Edit¹
„Léptékkal és mértékkel”²

Két megállapítással szeretném kezdeni az előadásomat, melyek a közösségi alapú fejlesztő munkám során még nem kaptak cáfolatot:

„Mindenki elég okos, hogy saját magát irányíthassa olyan ügyekben, amelyek rá tartoznak.”

(*Tocqueville*)

„Az ember mindaddig nem tesz erőfeszítést, amíg meg nem bizonyosodik arról, hogy ő is befolyásolhatja a fejlődést. Így megtanultam, hogy együtt kell működni az emberekkel, hogy ők maguk is láthassák: **a dolgok megváltoztathatók.**”

(*Danilo Dolce*)

Azt hiszem ezeket különösen érdemes szem előtt tartani, ha fiatalokkal szeretnénk dolgozni, ha szeretnénk őket bevonni, bátorítani az együttműködésre, a közösség életébe való bekapcsolódásra.

Mi kell a részvételhez?

- **Társak:** akik hasonló helyzetben vannak, akik ugyanott élnek, vagy ugyanabban az életciklusban vannak, vagy akiket ugyanazok a problémák zavarják, vagy akik hasonló, összeegyeztethető terveket szőnek, vagyis azok, akiknek van/lehet közös ügyük.
Miért van szükségünk társakra? Rajtuk keresztül alakítjuk ki saját álláspontunkat, miattuk fogalmazzuk meg a gondolatainkat, velük tanulunk párbeszédet folytatni, vitatkozni, álláspontot alakítani, együttműködni, érvelni és megegyezni.
- **Tények:** amelyek nélkül nincs miről beszélni, ismerni kell a minket érintő ügy számadatait, jogi, vagy döntéshozatali eljárását, a benne résztvevő szereplők és a magunk, csoportunk jogait, kötelességet, lehetőségeit.
- **Tettek:** A közösségformálás és a közös fejlődés alapvető és leghatékonyabb eszköze a közös cselekvés. Megtapasztaljuk magunk és közösségünk erejét, amikor megvalósítjuk saját elhatározásunk. Ez nyilvánvaló bizonyosság a cselekvőképességre.

---

¹ (kedit@kka.hu) Magyar Művelődési Intézet, Közösségfejlesztési Osztály (1) 225-6011, (30) 359-1678

² A szöveg a konferencián elhangzott előadás összefoglalása

A köz(ös)ségi munka kulcsszavai:

- **Bevonás:** minél szélesebb körben, minél több szereplőnek megteremteni a közös munkába való bekapcsolódás esélyét. Azaz lehetőséget az elköteleződésre.
- **Részvétel:** a saját dolgunkban kompetensek és felelősek vagyunk. Közünk van hozzá.
- **Képessé tétel:** a segítség lényege nem a magunk tudását és ügyességének megmutatása és egy jó ügyben való felhasználása, hanem az a türelem amíg előhívjuk a másik emberből is ezt a tudást, hogy nélkülünk is a birtokában maradjon, ne függjön tőlünk, ne legyen hálás nekünk. Megkapja azt az érzést: meg tudtam/megtudom csinálni.
- **Lokalitás – szomszédság:** az egymásrataltság nyilvánvalóságának terepe, közös út-, közlekedési feltételek-, szolgáltatások-, ellátások-, intézmények-, szükségletek vagy lehetőségek. Legfontosabb érve: a közelség.
- **Helyi tudás:** azok az ismeretek, képességek, jártasságok, hagyományok, melyek alapvetően jelen vannak a közösség tagjaiban. Ezek felszínre és a közösség tagjai előtt nyilvánosságra kerülése önbizalom erősítő hatású, valamint növeli a cselekvési kedvet.
- **Helyi nyilvánosság:** ahhoz van közünk, amiről tudunk, és aminek mi is részei vagyunk. A közösség dolgainak nyomon követésének jó orgánuma a helyi média valamelyik eszköze (helyi újság, helyi tv, közösségi rádió, hírlevél, web-lap). A folyamatos tájékozottság folyamatosan kínál lehetőséget a csatlakozáshoz.
- **Közös és kölcsönös tanulás:** a hasznosság érzését adja, ha tudásunkat, képességünket, kapcsolatainkat, vagy éppen időnket a közösség tagjai használják, és elismerik.
- **Felelősségvállalás:** azért leszünk felelősek, mert közünk van hozzá. Akkor válunk felelőssé, ha részesei vagyunk a kitalálásnak, ha tudjuk tőlünk (is) függ annak alakulása.

Közös-e az ég?

Warren, amerikai szociológus szerint közösség akkor „létezik”, ha az alábbi öt funkciónak megfelel:

1. A **szocializációs** funkció, amelyen keresztül a közösség bizonyos értékeket olt tagjaiba.

2. A *gazdasági boldogulás* funkciója, amellyel a közösség jövedelemszerzési lehetőségét biztosít tagjainak.
3. A *társadalmi részvétel* funkciója, amellyel az egyén eleget tesz a közösségi élet iránti általános igénynek.
4. A *társadalmi kontroll* funkciója, amellyel a közösség értékeinek, normáinak betartására ösztönzi az egyént.
5. A *kölcsönös támogatás* funkciója, amellyel a közösség tagjai megvalósítják azokat a feladatokat, amelyek túl nagyok, vagy túl sürgősek ahhoz, hogy az egyének önmagukban megoldhatnák azokat.

Álláspontjától eltérően a hétköznapiakban többféle „közösséget” különböztünk meg és válunk tagjaivá. E közös létek alapját adhatja a **közös földterület-használat**, de adhatja **közös érték és normarendszer**

régen:

- egybe esett a kettő;
- több generáció élt együtt;
- nyilvánvaló volt az egymásra utaltság;
- elvárt magatartás szolidaritás.

manapság:

- elvált a kettő egymástól;
- külön (távol) élnek a családtagok, értékközösséget alkotók;
- divat/érték a mindentől való függetlenség.

A szomszédság és annak kiegészítő szerepe

A közösségi fejlesztő munka elsődleges színtere a szomszédság, a lokalitás, a közelben megvalósuló együttlétként, helyi csoportként tekintünk erre a terepre. Olyan települési, városrészi egység, amelynek külön építészeti, gazdasági és kulturális súlypontja van, s amely építészeti jelzésekkel világosan elkülönül a település többi részétől. A szomszédság összehangolt viszony, melynek **kiigazító, ellenőrző** (kontroll) és **kiegészítő** szerepe is van. Él benne a kölcsönösség. A klasszikusan vett közösséghez tartozás, melyben teljes személyiségünkkel a közösség tagjai felé fordulunk megváltozott, mert a barátok, rokonok, az iskola, a munkahely és a lakóhely gyakori, hogy földrajzilag elkülönült területeken található, melyet átalakítják a kapcsolattartás formáit. Közvetetté vált az embereknek a településhez való viszonya, a részvétlen demokrácia gyakorlata sikeresen hiteti el az emberekkel, hogy nincs a dolgokhoz közük. Így viszont egyedülállókká és eszköztelenné válnak saját lakóhelyükön: nem ismerik egymást, nem ismerik a jogukat, nem ismerik (el) a kötelességeiket.

Ez a jelenség nagyban hozzájárul a közösségek bizalmi állapotának csökkenéséhez is, melynek során az emberek elvesztik, vagy nem alakítják ki helyi kapcsolataikat, szomszédjaikkal és az idegenekkel egyaránt bizalmatlanokká válnak. A vál-

tozást az összekötő társadalmi tőke fejlesztése jelentheti, melynek során segítő-, közösségi beavatkozások, közös cselekvések a megismerést, a bizalom erősítését szolgálják.

Dilemmák a ifjúsági közösségi munkában:

- *Az iskola, vagy lakóhely szolgálja meg őket? Kötődésük erősítése kinek a feladata, kinek az érdeke?*
- *Kell-e erősíteni a lakóhelyhez való kötődést? Ha, igen, milyen eszközei maradtak a településeknek?*
- *Mit tehet az iskola, település a versenyképesség követelményével, szemben az életképességgel?*
- *Honnan, hogyan, kitől tanuljanak meg együttműködni, vitatkozni, tervezni, és felelősen dönteni, azaz közösségben élni?*

Az embereknek egyszerre van szükségük kötődésekre és választásokra, így a kérdés egyszerre merül fel a fiatalok segítése esetében is: ki ad nekik **GYÖKE-REKET**? És ki ad nekik **SZÁRNYAKAT**? Lesz-e a világnak egy kitüntetett pontja, ahol őket számon tartják és a szárnypróbálgatások, vagy a szárnyalások után hazavárják, valamint kapnak-e ahhoz elég képességet, bátorságot, hogy magukat más közegben merjék és tudják kipróbálni.

Az ifjúsági közösségi munka célja lehet:

- Megadni a cselekvőképesség megélésének élményét;
- Másokkal való interakciók sokféleségének megismerése;
- Önmaguk kipróbálása közösségi (csoport) szerepekben;
- Felelősségtudat kialakítása magát és környezetét érintő kérdésekben;
- Összetartó, szolidáris helyi társadalom tagjává érés támogatása;
- ...

Eszközök, ötletek az ifjúsági közösségi munkához:

- **HCSP** (helyi cselekvési programok támogatása: www.kozossegfejleszt.es.hu)
A Közösségfejlesztők Egyesülete több évig működtette azt a programját, melyben olyan támogatási rendszert alakított ki helyi szakemberekkel, amelynek cél-csoportja a „cselekvésre elszánt helyi emberek csoportja” volt. Ötletekkel lehetett pályázni (Kik? Mit? Hogyan? Kikkel? Kiknek? Mennyiből?), az ötletgazdák kaptak egy személyes segítő, akivel helyben lehetett átgondolni a tervet, és egy bentlakásos többnapos képzést, melyben már a többiekkel együtt lehetett kidolgozni a terv részleteit. A végén persze az alaposan átgondolt és kidolgozott

KOVÁCS EDIT

---

tervvel egy kis pénzt is lehetett pályázni, ami elindította a munkát. A pályázó csoportok nem voltak formális szervezetek, és sok esetben nem is lettek azzá. Egyszerűen „csak” volt egy ügyük és meg volt bennük a tettvágy is.

A programnak az egyesület szervezésében vége ugyan, de a modellt kiajánlotta, és ajánlja most is települési-, kistérségi-, sőt regionális és országos szervezeteknek, intézményeknek, önkormányzatoknak, társulásoknak is. Ez esetben nem is annyira a megvalósítani kívánt cél a lényeg, hanem az út, ami odáig vezet. Ami közben megtanulnak együttműködni, közösen tervezni, közösen dönteni, szervezkedni, rábeszélni, átgondolni, vitatkozni. Meglátják más problémákat, feladatokat, felismernek összefüggéseket, megértenek helyzeteket és elhiszik érdemes alternatívákon gondolkodni, érdemes összefogni.

- **GYIÖK** (Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzatok: www.kka.hu)
Igen alkalmas terep a demokrácia és a településfejlesztés, -vezetés spontán tanulására arra fogékony korszakban.
Kamaszkorban igen látványosan fejlődik a kritikai érzékünk, e képesség fejlesztésére és hasznosítására jó terep a települési önkormányzat mellett létre jövő: gyermek-, és ifjúsági önkormányzatok, melyek működésükben és funkcióikban nem térnek el a felnőttek intézményeitől.
Válasszanak maguk közül testületet (polgármestert, képviselőket, stb.), gondoljanak végig kötelező és vállalható feladatokat, mérlegeljék a rá szánható források elosztását, kiegészítésének lehetőségeit. Konzultáljanak a társaikkal, állítsanak fel prioritásokat, hozzanak döntéseket és ezeket tegyék nyilvánossá választói – azaz a településen élő gyerekek, fiatalok – körében. Igazán jól működő településeken, a GYIÖK polgármester és testület rendszeresen konzultál a felnőttel, bevonják őket a gyerekeket és fiatalokat érintő döntések előkészítésébe, adott esetben terveikhez, ötleteikhez forrásokat rendelnek.
- **CIVITAS** (Civil Kezdeményezések Programja, Polgár az Európai Demokráciában OTV... www.civitas.hu)
Vedd észre, hol élsz és kikkel! A program abból az alapgondolatból indul ki, hogy a mindennapi élet során az emberek gyakran szembesülnek olyan problémákkal, amelyek a tágabb és szűkebb lakóhelyükön okoznak gondokat. Ilyen helyzetben az emberek gyakran várják a kormánytól vagy a helyi önkormányzatoktól, hogy hozzanak intézkedéseket, és azokat próbálják érvényesíteni is. Állampolgárként és magánemberként mindenkinek joga van a szabad véleményalkotásra, azaz az egyén szabadon elmondhatja, hogy szerinte mit kellene tenni. De a cselekvéshez is joga van.
Ennek a társadalmi ismereteket és készségeket fejlesztő vetélkedőnek a során a diákok megtanulják felismerni a problémákat, adatokat-, információkat gyűjteni

róla, hozzá, valamint megtanulnak eljárásokat a megoldásokhoz: alternatívákat kidolgozni, tárgyalni, együttműködni, véleményt nyilvánítani, nyomást gyakorolni, stb.

- **Állampolgári Tanácsok** (közösségi-, szomszédsági bizottságok www.cromo.hu; www.kozossegfejlesztes.hu)
Közösségi konfliktusok, közösségi jövőtervezés és egy terület fölötti ellenőrzés biztosítása estén is eredményesen alkalmazható módszer a különféle bizottságok, az ügy iránt elkötelezetteket és/vagy érintetteket képviselő csoportok felállítása. Fontos, hogy a döntéshozatali folyamatnak részesei legyenek, akiket a leginkább érint majd a döntés. Ez elősegíti a jó és körültekintő döntést, megszemélyesíti a problémát, állampolgárrá nevel.
- Disputa konferenciák, önkéntes munkák, ifjúsági klubok, kortárssegítő csoportok és még számos jó példa lehet! Te is csinálj egyet!

Dr. Bagdy Emőke¹

Közösségek a pszichológus szemével²

Bevezető

Köszönöm a meghívást! Ez azt jelenti számomra, hogy már az első találkozásunk³ is meghitt és eredményes volt.

Az a téma, amit az adott cím megjelöl, igen tágas, szeretném hát leszűkíteni.

Vettem egy pár újságot és egy Ákos cikkre bukkantam, ami a közösségekről szól. Ákos nagyon fontos dolgokat mondott el, ezért ha megengeditek, idézem azt a pár gondolatot, ami nagyon meghatott és megérintett engem. Egyben szeretném szellemi mottóként ajánlani azt, amit az interjúban elmondott és a szíve mélyéből ránk bízott.

*„A hagyományos közösségeket szétverték, de ezeket nekünk újra kell építenünk. A tradicionális utakat érdemes keresni, továbbvinni, mert a tradíció tartja meg az embert. A hagyományt csak a közösség őrzi. A közösségtelenítés évtizedei után végre **közösségre kell vergődnünk**. – Közös égre! – Azt mondták, amikor legsötétebb az éjszaka, akkor kezdődik a hajnal. Ne féljetelek!”*

Ez olyan szép gondolat, hogy azt hiszem, ha mottónak ajánlom, mindannyian elfogadhatjátok.

Előadásomban 3 fontos témát fogunk átgondolni.

Az első az *együttességtől a közösségig*, a második a *kortárs csoportok szerepe az ifjúság egészséges lelki fejlődésben*, és a *közösség építésében* és végül a harmadik téma, amelyre remélem jut időnk a *léleképítő és a lélekromboló közösségekről*.

1. Együttestől a közösségig

Schopenhauernek, a filozófusnak azt a paradigmáját bizonyára ismertek: egy hideg téli napon a sünök nagyon fáztak, hogy egymást melegítsék, összebújtak és

---

¹ Prof. Dr. Bagdy Emőke – a Károli Gáspár Református egyetem tanszékvezető tanára

² A konferencián elhangzott beszéd leírt és korrektúrázott változata.

³ 2000-ben „Kiegészítés vagy hiánypótlás? avagy az iskolák és a civilszervezetek együttműködéséről” című konferencia a Nagyító szervezésében, amelyen már előadást tartott Bagdy Emőke.

addig-addig fészkelődtek, míg elérték azt a helyzetet, mikor a tüskékkel már nem szúrták egymást, viszont a testmelegüket átadták. Az egyéniség és a közösség alapvető konfliktusában ez az, ami a legmesszebbre vezető gondolat.

Igenis az ember nem tud meglenni egyedül, az ember alapvetően társas lény. Kölsönösen egymásra utaltak vagyunk, tehát szükségünk van a másik embernek úgymond, még a fizikai közelségére is.

Miért olyan fontos a fizikai közelség?

Az egészségpszichológia számokra is megdöbbentő eredményeket hozott: mélyen igaz, hogy a közvetlen kapcsolatra szükség van, ahol szemtől szembe, lélektől lélekig együtt vagyunk. Micsoda jelentősége van annak, hogy rád nézek, és te visszanézel, én látom a szemed mozgását, te látod az én testem mozgását, s hogy mi mindent indít ez el biológiai szinten. Ne higgyétek, hogy akaratlagosan befolyásolni tudom! Az egészségpszichológia olyan rejtelmekre mutatott rá, hogy miképp tudunk hatni egymásra és micsoda töltőanyag az, ahogyan egymásra tekintünk, egymást érintjük, egymással beszélgetünk. Biológiai töltőanyag, immunstimuláns!

Ha rád nézek, és én visszanézek, mi nemcsak a szemünk észlelhető mozgását látjuk, hanem beindul egy agykéreg alatti, szubkortikális, limbikus, érzelmi-tudati leolvasó rendszer. Gondold el, leolvasom azt öntudatlanul, mi több, kódolom, tehát értelmezem is, hogy a te szemed finom, szemmel nem látható mikro-mozgásai mit üzennek az én limbikus, érzelmi rendszeremnek. Én leolvasom, hogy például a tekintetünk azt üzeni, hogy kölcsönösen közeledhetünk egymáshoz. Olyan mozgásokat közvetít és olvas le a limbikus rendszer, ami alapján rád mosolygok, te visszamosolyogsz. Tehát egészen egyszerűen idegrendszeri szinten vagyunk egymásra érzékenyítve.

Azt mindnyájan tudjuk, hogy empátia, egyenlő, beleélő ráérzés, azaz érzékenység alakul ki. De miben és hol? Az egészségpszichológia azt is föltárta, hogy ugyancsak a limbikus-talamikus rendszerben az agykéreg tudatos szint alatti mély tudatban van egy mozgásleolvasó rendszerünk. Gondoljátok csak el! Ahogy valakivel szemkontaktust teremtettem, látom, hogy ő egyenesen tartja magát. Az én belső emberem a limbikus leolvasó rendszerben megcsinálja ugyanazt a mozgást. Így, ahogy pillanatról pillanatra rád nézek, akkor ugyanaz a testtartás az én idegrendszeremben leképeződik. Ez az empátiának az a szakasza, ami a limbikus öntudatlan leolvasó szakasz, s aztán kerül a frontolimbikus pályára, az én értelmező agyamhoz.

Az amit érzek, az tudatosító leolvasás sorsára kerül.

Mondok még néhány példát arról, hogyan hatunk biológiailag egymásra, hogyan ingereljük egymást. Milyen döbbenetes az, hogy az azonos fizikai térben való puszta együttlét, együtteség milyen hatásokat generál!

Tegyük fel, mi elkezdünk azonos ritmusban lélegezni, (vagyis konspirálunk, „con spiro” együtt élés, együtt lélegzés). Kiderítette a fiziológiai kutatás, hogy egy

bizonyos ideig történő együtt, egy ritmusban való légzés, az agyi elektromos tevékenységben szinkronizációt hoz létre. Olyan fajta érzelmi és lelki állapotba tudjuk hozni egymást, mintha egyetlen agy volnánk, pusztán azzal, hogy azonos légzés-ritmusban legalább fél percig együtt lélegzünk. Ugye milyen bölcs dolog volt, amikor meditációs indítással kezdtek tevékenységeket, azért, hogy kicsit egymásra hangolódjunk. Az egymásra hangolódás úgy is történt, hogy arra a témára gondoltak, amivel foglalkoznak, hogy együtt legyenek, az azonos légtérben, a **közös ég alatt** vagy a közös terv menetében.

Egyszerűen fizikailag tudunk hatni egymásra. Öntudatlanul, hiszen ezek nem tudatos folyamatok. A mozgás lemintázódik a limbikus rendszerben és a légzéssel ugyanolyan hatás alá kerülök. Az együtt nevetésről már nem is beszélve, amikor az együtt nevető közösségben nem csak egy hatalmas biológiai változás történik, például endorfin termelés, és nemcsak kacagunk, hanem még a szervezetünk, a sejtjeink is kacagnak, mert endorfint termelünk, örömhormont, és az együtt feltölt bennünket.

Az együttlétnek embertől-emberig, lélektől-lélekig, idegrendszeri szempontból is tápláló, egészség fenntartó hatása van. Az, hogy keressük a közösségi támaszt, keressük a másik ember segítségét, erre vezethető vissza, mert csak az, hogy leülünk valakivel, már jót tesz.

Mi is hát a közösség?

Együtt lenni, nem egyenlő közösségben lenni. A pszichológia azt mondja, hogy az együtteség még nem egyenlő a közösséggel. A szervezett közösség azt jelenti, hogy **közös a cél, közös a célra felfűzött tevékenység, egy közös értékrend** mentén. Tehát ez a három nagyon fontos pillére annak, hogy közösségről beszéljünk: kell az a cél, amivégre egymással kapcsolatba kerülünk, kell tudni, hogy milyen fő szándék vezet bennünket, mit akarunk megvalósítani.

A közösség fejlődése, strukturálódása

A közösség nem hipp-hopp egyszerre csak előáll, hanem olyan entitás, ami folyton fejlődik. Kialakul a csoport és fejlődik. Evidens, hogy a közösséggé váláshoz szükséges egy közös cél, és feltétele annak, hogy mi valamire szerződünk, hogy valamire együtt elszánjuk magunkat.

Amikor mi egy közös cél érdekében elszántuk magunkat az együttes valamilyen tevékenységre, akkor jön létre egy funkcióképes együtteség. A funkcióképes azt jelenti, hogy pontos szerepmegosztásokkal strukturálnia kell a közösségnek. Mindenki a helyén legyen és tudja a feladatát, a funkcióját, a részvételi arányát. Mindenkinek megfelelő aktivitással kell ebben részt venni, hogy jól érezze magát. Miért? Mert az ember szereti hasznosnak érezni magát.

Úgy is hívjuk ezt, mint a csoport strukturálódási fázisa. Kialakulnak a szerepek, tudjuk ki az, aki a moderátor, a vezető, tudjuk azt, hogy kinek mi a funkciója. Ilyenkor biztonságban vagyunk. Tudjuk, hogy én ezt vállaltam, ezt csinálom. Van egy határozott szerepem, és ez ad biztonságot.

A tömegpszichológia

Egyébként az együttességben, ha csak együtt vagyunk, és sokan együtt vagyunk, az ember elveszettnek érzi magát. Minél több az ember, minél több az egy térben lévő ember, annál inkább úgy érezzük, hogy az identitásunk határai elvesznek, sérülnek.

Ilyenkor a tömegpszichológia dinamika rejtett erőrendszerek által mozgatott folyamatok törvényszerűen érvényesülnek. Tehát, ha sokan vagyunk együtt, és érezzük, hogy nincs elkülönülés (ki vagyok én?) érvényesülési állapotba kerülhetünk. Ennek következtében áll elő, hogy a tömegben mindig valamilyen fő csatornára rákötődöm, hasonló akarok lenni, hogy biztonságot szerezzek. Ez a hasonlóság általában azt jelenti, hogy valamilyen ideológiára, hirdetett elvre rákötöm magam. Így alakulhatott ki a történelemben az a fajta nagy példa, ami a tömegpszichológiai jelenségeknek a klasszikus példája: Krisztus Pilátus előtt. A tömeg a „feszítsd meg őt”-tel -rákötve magát egy központi gondolatra saját bizonytalanságát vetítette rá egy áldozatra, aki azután a helyzet bűnbakja, áldozata lett és fölládoztatott. Ő lett az, aki elszenvetted a mártíriumot.

Mi a csoportdinamika?

Nagyon fontos tudnunk, – nekünk, akik közösségi munkát végzünk, szervezünk, dolgozunk kortárs csoportokkal is – hogy amikor nincs strukturálva a közösség, és a létszám nagy, – már 20 főnél több – akkor olyan folyamatok gerjedhetnek, amelyek nem annyira kedvezőek. Ha nincsenek meg a megfelelő szerepmegosztások, feladatvállalások, akkor ellenséges indulatok gerjedhetnek, és két tábor alakul ki. Dinamikailag ezt nevezzük hasítási jelenségnek. Ha van határozott cél és szerepmegosztások, ha mindenki a helyén van, tudja a dolgát, akkor nincsenek olyan viták, amelyek az együttességet destruktúrálnák. **A közösségi pszichológia azt üzeni, hogy tisztában kell lennünk a közösségi csoportdinamikával, azzal hogyan szerveződik a közösségünk!**

Szerepkereső fázis

Először egy bizonytalansági, szerepkereső fázis van a csoportban, a bizonytalanság szükségszerű, hogy utána feloldódjék a szerepek, funkciók megtalálásában.

Nagyon fontos, a közös értékek, normák, közös szabályok kialakítása. Közös értékek, közös normák, közös szabályok. Megvan mindenkinek a szerepe, tökéle-

tes a működési biztonság és így már olyan közösségről beszélhetünk, amelyik alkotó közösség. Ha megvan az a fő erő, amelyre mindannyian szándékaink szerint rá tudunk kötödni odaadással, motivációval, akkor jöhet létre az, amit Mérei Ferenc az **együttes élmény** jelenségével írt le. (Ezzel beírta magát a nemzetközi szociálpszichiátria kiemelkedő alakjai közé.) Talán úgy tűnik, hogy ez evidencia. Mégsem annyira az, hogy a szóló átélés, az öröm, amit átélsz, az mindig emberhez kötődik, az öröm, és minden pozitívum a másiktól jön.

Együtt átélni ugyanazt, ilyenkor felerősödik az élmény oly módon, hogy az együttes élménynek, páratlan motiváció töltő szerepe lesz. (Erre mutatott rá Mérei és bizonyította kísérleti helyzetekkel.) *Amikor egy bizonyos élményt átél egy, kettő vagy több ember, ennek megsokszorozódó élményhatása és a jövő cselekvése szempontjából óriási motiváló, lelkesítő, töltő szerepe van.*

A közös élmény olyan szövetséget hoz létre, amikor a lelkek kerülnek egymással szövetségbe, és ez az igazi, közösségben rejlő erő. Megjegyzésként mondom, hogy Mérei kidolgozta az utalás lélektanát, ami arról szól, hogy a közösségben speciális nyelvezet alakul ki egy-egy élmény nyomán: ráutaló, visszautaló megjegyzések, összemosolygások. Ezek jelek, melyeket csak az élmény átélője érthet meg.

Közösség és önismeret

A közösségben rejlő erő biztosítja azt, hogy az önismeretünk növekedjék. Hogyan?

Mind tudjuk: „hiába fürösztszöd önmagad, csak másban moshatod meg arcodat”. Ez az a József Attila idézet, amit a világon talán legtöbbet idéznek, mert annyira kifejezi azt, hogy más visszatükröz engem. Ez ugye a **visszatükrözött én**, a szociális énem ami megmutatkozik. Az én **belső személyes énemhez** képest ez a visszatükrözött én. Létezik még az a **tulajdonított én**, hogy én mit gondolok arról, hogy te mit gondolsz rólam. Én ahhoz igyekszem a magatartásomat is igazítani. Ha te megbíazol bennem, szeretsz engem, kisugárzod azt, hogy szövetségesem vagy, akkor összetöröm magam, hogy olyan legyek, hogy megfeleljek annak, amiről azt gondolom, hogy te elvárod tőlem.

Tehát a tulajdonított én, a visszatükrözött én és a belső személyes én keverékéből alakul ki az a **self**, ami aztán az identitásnak, az önazonosságnak azt a tápját és alapját adja, ami a lelki fejlődésben számunkra a legfontosabb.

Miért? Mert (identitás=önazonosság) – azonosak vagyunk önmagunkkal. Miben áll ez? Az elköteleződés az identitásnak a kulcsszava. S ehhez még visszatérünk.

2. A kortárs csoportok szerepe az ifjúság egészséges lelki fejlődésben, és a közösség építésében

Óriási jelentőségű a serdülés időszaka a felnőtté válásban. Ez a fészekből kimerészkedés, az első élettapasztalatok a külvilág darálójából és kemény megpróbáltatásaiból az önálló életre, ez a saját intimitásra vállalkozás évtizede. Ehhez a muníciót, a legalapvetőbb közösségből, optimális esetben a szeretetközösségből a családból hoztam magammal. Ugye rengeteg mindent hoztam, vagy nem? Optimális esetben a női mintát, édesanyámtól, nagymamámtól, és viselkedésmintáimat a szeretteimtől. Aki legjobban szeretett, aki bízott bennem és akit én is szerettem, azzal azonosultam legjobban.

Szeretnék itt egy tételt letenni:

Csak közösségben tud megfelelő identitás kibontakozni és épülni.

Szenzitív időszak

Az embernek nemcsak a pólyában, csecsemőkorban vannak szenzitív időszakai. Mit is mond a pszichológia, mi a szenzitív időszak?

Amikor az idegrendszeri fejlődés is ráérzékenyül, és nyitott kapukkal várja, hogy jöjjön valami „kulcsinger”. Ez az inger váltja ki belőle azt, amire a fejlődés genetikailag is programozta, hogy bizonyos képességei kiviruljanak.

A pszichológia nagyon sokáig nem hangsúlyozta, hogy az ifjúkornak is van szenzitív időszaka. Igazolást nyert, hogy 16 és 20 éves kor között a idegrendszer, a tudat, a lelki rendszer, az emocionális rendszer várja, hogy kapjon eszmei bizonyosságot, mely az identitást megszilárdítja. Várja a fiatal, hogy saját értékeit és véleményeket alakíthasson ki, külső mintáktól átvéve a neki tetszőt. A hitek, meggyőződések pedig, mint bástyák, szilárdan védelmeznek!

Óriási éhség van ebben a korban az értékekre, a normákra, a meggyőződésekre, a hitre vonatkozóan. Az organizmusban kódolt ez az éhség. Ez az odatartozási szükséglet, hogy megmértessem magam, hogy tudjam, hogy ki vagyok, hogy élvezzem a közösség biztonságát. De mindezt mi mozgatja? A szenzitív periódusból fakadó generális, mindannyiunkat érintő szükséglet, hogy iránytűm legyen az életben.

Értékeink, céljaink, hitünk, meggyőződéseink. Akkor épül fel egy szilárd identitás, amikor rajta van ez a korona. A fa gyökerei, törzse, ágai már kifejlődtek a növekedés éveit során, valójában a lombkorona a betetőzése az életfának, amikor megvannak a képességek, az összes ág, s ezek egységet alkotnak. Ezt az egységet az **elköteleződés** képviseli.

Közösség szerepe az identitás kialakulásában

Nézzük meg, a közösség milyen szerepet játszik abban, hogy ez a fejlődési út végbemenjen. Mint ahogy mind tudjuk, magában a pubertásban – a pubertás a szó szoros értelmében szőrösödést jelent – tényleges a biológiai átalakulás.

Testünk egyszerűen más alakot ölt, és különböző működéseket produkál és annyi minden változik meg. Ennek a földolgozása is rendkívül intim problémává válik, amiben - hála Istennek programozottan és ugyancsak a fejlődés által megkövetelten, - jön a nagy barátságok ideje. Csak a költő soraival tudom elmondani:

„Szívemnek ember és rokon kebel kell,
Kivel megosztja érzeményeit;
Elmémnek elme, mely megértheti,
S melyben sugárit tükröztetheti.”⁴

Még az archaizáló megfogalmazás ellenére is csak azt tudom mondani, hogy öröktől való ez a szükséglet. Legyen valaki, akiben sugárként tükröződhetek, amiből én visszakaphatom azt a megértést, vajon egy-egy helyzetben mi is történt velem. Hogy van ezekkel a dolgokkal a másik., a lányok, a fiúk, egyáltalán ki hogyan van az élet dolgaival.

A barátságok kora

A barátság azért olyan nagyon hasznos, mert igazából a felnőtt egyenrangú kapcsolatok megteremtésének ez a próbatételi fázisa. Amikor mi egyenrangúan egymással, mint két barát beszélgetünk, akkor lényegében a felnőtt közösségi képességünknek az alapjait teremtjük meg. Pubertáskor is még az a szerephelyzet, hogy a szülő felettünk, és mi a gyerekszerepben alárendeltként viselkedünk. Ez a fejlődés követelménye. De a barát egyenrangú fél. Barátokkal nyugodtan lehet így beszélni, hogy az „őseim”, amit nem bírna el egy szülő. És muszáj valahogy felnőni, elszakadni, és nemet mondani dolgokra. Ha meggondoljátok, a logikai azonosságátétel azt kívánja, hogy A egyenlő A-val érvényességéhez a nem A-t ki kell zárni. Mindent ki kell zárni, ami nem én, ahhoz, hogy megtudjam, hogy ki vagyok én. Mindent, aki nem én vagyok, aki nem akarok lenni, amilyen nem vagyok. Ilyenkor jön a küzdelem a szülőkkal: nem vagyok olyan, nem akarok olyan lenni, na én ezt nem fogom csinálni. Csak utalok rá, hogy az **oppozíciós tendencia rendkívül izmos és normális**.

A barátságok korszakából a pszichoszexuális, tehát a férfi - nő kapcsolat próbatételi fázisa – az első szerelem következik.

---

⁴ Berzsenyi Dániel: Vitkovics Mihályhoz

Nagy élmények és nagy gyűrődések. Innen nyílik azután a közösség felé, a közösség keresés felé a szükségleti csáp. A primer oppozíciós szükségletek, hogy a szülővel szemben állva megfogalmazzák a fiatalok, hogy ki vagyok, egy veszélyzőna a pszichológia szerint. Először itt lehet a gyerekeinket, esetleg egy rossz cél irányába beszípkázni, rossz közösségbe vagy irányba elvinni. A hangsúlyt az oppozícióra fektetik: „igazad van, így van, gyere”. Már is egy olyan közösségi célt tűznek ki, amiben valamilyen közös szenvedély irányába, közös felfokozott hedonisztikus irányokba mehetnek. A cigarettázás, a drogok, s minden tiltott vagy nem javasolt dolog ekkor tör be azzal a kényszerrel, hogy **KI KELL PRÓBÁLNI**. Mindenki átmege ezen a nagyon nehéz gyűrődéses szakaszokon.

Közösségi igény

Erre szeretnék nagyobb hangsúlyt helyezni! Elérünk egy olyan időszakba, ami a 16-20 éves kor, ami az ifjú felcseperedő és már felnőtté váló személynek az a fajta mély szüksége, ami már nemcsak társ kapcsolatban, partner kapcsolatban, (a szerelmi keresés fő vonala) testesül meg, valami többre van már szüksége.

Ez a valami 16-20 éves korban a közösségi szenzitív szükséglet. Fontos, hogy közösségbe tartozzon, a közösségnek az értékeit magáévá tegye. Fészekmeleget már nem a családban szeretne átélni, hanem az új felnőtti odatartozás örömeiben. Én nem vagyok „fészektelen”, nem vagyok számkivetett, én a magam biztonságában „olyan vagyok, mint”.

Ez már akkor elindult, mikor a barátságok kialakulnak. Kit választunk barátoknak? A hasonlót. De milyen szempontból hasonlót? Külsőben nem, de gondolkodásban a hasonlót keressük. A külsőben nagyon gyakran ott a vágyalom, hogy az ideálkép szerint válasszunk.

Ha én szőke volnék, akkor én a fekete hajúakat kedvelném. Nagyon kérem, egy picit emlékezzetek arra a 12-13 éves kori képre, amikor elgondoltátok a tükörbe nézve, hogy nekem olyan hullámos a hajam, miért nem egyenes, nekem a szemem barna, miért nem kék. Megvan ez a „de szeretnék ilyen, vagy olyan lenni”.

Ebben a korai szakaszban a külsőségek nagyon fontos szerepet játszanak. Ezért van az, hogy a választott barát általában, az esetek többségében más küllemében, alkatában, proporcionáltságában, és így tovább. Mindez azért van, mert megfelel annak a fajta külső ideálnak is, hogy „jaj de szeretnék ilyen vagy olyan lenni”.

Az elköteleződés

Az identitás építésben muszáj, hogy ezt figyelembe vegyük. Eltelik 10-15 év, hogy csak gyűjtögetjük a muníciót, rész dolgokat összeszed a lélek. Mint egy ház: az összes téglát megvan, de nincsen kötőanyaggal felépítve rendesen. Az identitásban ezt a fajta összekötőanyagot az **elköteleződés** jelenti.

Shakespeare-nek van egy nagyon szép gondolata: „már minden kész a kézben, de semmi sincs egészben”. Az identitásépítés az, amikor ezeket a részeket összeépítjük egy szilárd egységgé. Ennek vannak a külsőre vonatkozó részei, el kell fogadni, hogy milyen vagyok, de fel kell a belsőt is építeni. Bizony sokszor megéljük azt belül, hogy, hát nem tudom pontosan, hogy „ki is vagyok én?” Valamit tudok magamról mondani persze, de ... És itt jön az identitáskellékkel való kompenzáció. Ezért van uniformis, egyen öltözék, hiszen felismered, a mai serdülőnek mi az egyen öltözéke. Abból lehet látni, hogy te aztán benne vagy a korban, te aztán klassz vagy, csak rád kell nézni, az öltözéked azt üzeni, hogy vagy valaki. Emlékszem a saját kamaszkoromra, amikor édesanyám mondta, hogy a magas sarkú cipő nem egészséges, vedd föl a lapos sarkút. Szó sem lehetett róla! Ezt mindannyian ismerjük, hogy lefagy a lábad, de mégiscsak azt veszed fel, ami a legmenőbb, ami a legdivatosabb.

Identitáskellékeknek nevezzük ezeket, mert ezekkel én megjelölöm magam, az odatartozásomat a közösséghez.

Közösséghez tartozás? Igazából ez egy együttességhez tartozás, egy korosztályhoz tartozás, mert nincs igazi közösség. Hiányzik a közös cél és tevékenység. Ha megalapítom a Feketeöves egyesületet vagy csapatot, és valamit akarok, akkor már a közösség felé formálódok, különben csak együttesség. Akkor miről van szó? Muszáj nekünk, emberfajtának valahova tartozni, nem tudunk meglenni az odatartozásnak boldogsága nélkül.

Tamási Áron Ábelére gondoljatok: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.”⁵

Otthonosság

Otthonosság ott van, ahol ismerőség, ahol biztonság van. Az ismerőség, az odatartozás, az „én olyan vagyok, mint te”, ha másképp nem, akkor külsőségekben. De lefoszlik a külsőségeknek az ilyen szükségleti megjelölése, ahogy izmosodik a hasonlóság belső tartalma. Már nincs szükség, hogy a külsővel, ezzel-azzal üzenjek, hogy hova tartozom.

Ez 16-20 éves kor, és ez az időszak azért olyan jelentős, mert még ugyan megvan a tradíció, a hagyomány, hogy divatosan öltözködünk, de mégsem annak van akkora jelentősége, hanem annak, hogy legyenek olyan barátok, társak, együttes, ahová kimondom, én ide tartozom és ez az **elköteleződés**.

Az egész identitásépítés is ilyen kérdésekre válaszol, az identitás adja meg a választ a gyökerekre: ki vagy, ki az édesanyád, ezáltal az anyanyelved, mi neked az anyaföld, honnan jössz, hova kötödsz? **Kötélék, kötődés, elköteleződés, ezek az identitás részei.** Csodálatos persze egy felhőtlen, liberális gondolat, de a legliberálisabb embernek is van kötődése valahova, mert van édesanyja, aki először

---

⁵ Tamási Áron: Ábel Amerikában

szólt hozzá magyar nyelven, mert van magyar föld, ami hordozta az ő bölcsőjét, és van magyar ég, ami alatt ő felnőtt, és egy magyar kultúra, és tradíció, a magyar hagyományok, a magyar ünnepek, a magyar életszokások.

Beavatás

Az identitásépítésben kimutatták, hogy a rítusoknak milyen nagy szerepe van.

Rítus az, ahogy a dolgok ünnepélyesen így vagy úgy történnek. A hagyományos kultúrákban a tradicionális rítusoknak óriási szerepe volt. Te tudod, hogy felnőtt vagy? Nem tudod még, nem baj, de majd most megtudod. És olyan beavatási szertartások voltak, hogy aztán megtudta, hogy mi az. Mert olyan kínzások, olyan szenvedések voltak, hogy aki ezt végigélte, azt mondhatta, hogy én már felnőtt vagyok. Én már átléptem azt a küszöböt. Ott még gyerek voltam, nem kellett szenvednem, nem kellett megpróbáltatásoknak alávetnem magam.

A tradicionális rítus betett olyan elemeket, – minden kultúra betesz – ahol átéled a bizonytalanságot, a szorongást, az egyedül maradást, a szenvedést. Ki kell próbálnod a saját magad erőit, és mikor átlépsz a másik oldalon ott áll és tárt karokkal vár a felnőtti közösség. Bizonyos kultúrákban a nőket az asszonyházba ezután vezetik be, és utána nem mehet már a gyerekek közé, mert már a női felelősség nyomja a vállát.

Felelősség és elköteleződés

Kulcsszavakhoz jutunk ismét, és nagyon pironkodva kell a kultúránkban szétnézni, mert hol van itt elköteleződés, hol van itt felelősségvállalás? Beszéljünk a férfi felelősségről, ha már nő vagyok. Amikor ifjúkorban kialakul, – mert ugye akkor alakul ki – az elköteleződés lelki képessége, akkor az a tiszteletet, értéket, értékelést, a másik ember megbecsülését kell, hogy hordozza. A nőhöz való viszony nem csak a szerelmi láz, hanem a másik ember tisztelete. Ez jelenti azt, hogy ha én téged vállallak, én megtanulom, ráedzem, rákészítem a lelkem, hogy elvállaljalak téged. Úgy, hogy jóban-rosszban társad legyek, hogy én veled legyek az életúton, a mi gyerekeink nem csak közös genetikai gyártmányok legyenek, akiket aztán sorsukra hagyunk, hanem vállalom, hogy én biztosítom a támaszt.

Baj akkor van, ha a lelki fejlődésben a léleknek nincs meg a megfelelő táplálása értékekkel és felelőségekkel, mert csak aztán léphet át a következő fejlődési szakaszba. Erik Erikson mutatott rá, hogy a húszas években elkezdődik az olyan párkeresés időszaka, amikor életre szólóan társat keressük, akivel életünkben úgy gondoljuk, hogy tovább fogunk majd haladni.

Eljön a generativitás fázisa, amikor már beérik a személyiség arra, hogy társat, élethivatást válasszon, és teljesítse azt az élővilági kötelezettségét, hogy letegye a bizonyosságot az élet értelme mellett, azzal hogy saját gyermekeket nemzzen és neveljen föl.

Az ifjúkor közösségi specialitásai

Ezen az úton a **kortárs csoport** kiemelkedő, megerősítő jelentőséggel bír.

Természetesen itt ketté kell választani a spontán szerveződésű, informális, szeretet vagy baráti kapcsolatokon alapuló kortárs csoportokat és azokat a kortárs csoportokat, ahová érték és hitbeli keresésünkben úgy tartozunk, hogy ott kapunk mentális megerősítést, karakterfejlődésünkben. Ezekben valamilyen célkitűzést követő vagy vallási közösségben a közös érdeklődés, a közös meggyőződés, közös hit, visz minket tovább a személyiségünk fejlődésében.

Azokban a közösségekben, amelyek informálisak, tehát baráti kapcsolatokon keresztül alakulnak, valamire, amiben mi élvezetet találunk, pl. közös szórakozások, közös programok szervezése, közös kirándulások, azokban mi a két agyrészünknek az érzelmi tudat oldalát töltjük fel és erősítjük. Amikor pedig azon formális közösségekbe kötődünk, ahol kicserélhetjük véleményeinket a világról, a hiteinket, a meggyőződéseinket, ahol értékeket kapunk, ott viszont bal agyféltekénknek, tehát a kognitív funkciónak, a tudatos tudatnak a föltöltése történik. Ez utóbbi közösségekben rendkívül fontos, hogy legyen lelki, szellemi vezető, egy mester. Olyan, akire fel tudunk nézni, akinek az értékrendjével egyetértünk, akihez kötődni tudunk, és aki eléggé szeret minket vagy azt a közösséget, aminek mentora, aminek a szellemi vezetője, anélkül, hogy bármiféle eszmét ránk kényszerítene, vagy minket tudatosan befolyásolni akarna.

A közösségi szerveződésnek a különböző szintjei, azok, amelyekbe azután mintegy befészkelődve megéljük azt a fajta odatartozást, azt a biztonságot, amire nagyon nagy szükségünk van.

Mert ne felejtjük el, ahhoz, hogy mi individuumok legyünk, tehát megkülönböztetetten mások, ahhoz az kell, hogy elég biztonságot és meleget kapjunk a közösségtől, amint ezt a schopenhaueri sündisznós paradigma mutatja.

Hogy vagy te önmagad, páratlan önmagad?

Úgy, hogy a hasonlótól valamiben megkülönbözteted magad, aki egyes egyedül te vagy. Azért vagy egyes egyedül te, mert te például gyönyörűen énekelsz, te sportban jeles vagy, te ebben, abban ... A többletek kiderülhetnek, és felszínre kerülhetnek a hasonlóság biztonsága mellett. Tehát a közösség és individualitás egymás dinamikus párja. Az individualításban nem lehetséges a személyes önmegvalósítás. Őszintén szólva, könnyökünkön jön ki az, hogy „valósítsd meg önmagad”. Mert az önmegvalósítás egyfajta közösségi támasz és odatartozás nélkül mi lesz? Egészen olyan bizarr képlet, amikor például „ki vagyok én?” kérdésre olyan válaszok érkeznek, hogy: „ráállok a másikra, és úgy leszek magasabb”. A másik kárára, csak én, én, én, a földkereken egyedül, a királyi én, aki nem is tekint mást... Az ilyen önmegvalósítás nem identitásépítés.

Hiányzik belőle a több szempontú beleélő gondolkodás. Hiszen én tudok azonos hullámhosszon lenni veled, empátiás vagyok. Hogyne élném bele magam a

te lelkedbe, mikor már élettanilag is arra vagyok ingerelve, hogy mindaz, ami a te mozdulatod, az bennem újraéledjen, és megértem, hogy benned milyen érzelmi mozgások vannak. Gondoljátok el ezt, mérhetetlenül szükséges ahhoz, hogy a másikkal ne ellenében, hanem a másikkal szövetségben tudjak úgy kibontakozni, hogy a többiek, mint erő, biztonság mögöttem álljanak. És én tudom, hogy az odatartozásuk olyan oltalom, hogy mindig van hová menni. A szüleimhez már azért nem mehetek, mert nem az a fajta világ, amelyikben a szükséges tápot megtalálhatom. Ott még szeretetet, biztonságot optimális esetben találhatok, de egy ifjú már nem oda szalad biztonságért.

Inkább ahhoz a baráti körhöz, vagy az odatartozásnak ahhoz az együtteséhez megy, ahol ezt az elfogadást, biztonságot, támogatást, megerősítést megkapja, ami után már ebben a védett környezetben jól tud kibontakozni. Ebben a bizalmi légkörben meg tudom mutatni, hogy ki vagyok én, mi az a többletem, ami hozzád képest többlet, neked meg valami más a többleted, és így lehet igazán az egész individualizációban az egészséges identitásépítést elképzelni.

A pszichológiának az az üzenete: ha nincsenek kortárscsoportok, amelyek ilyen módon veled vannak az informális kapcsolatok szintjén, illetve a szervezett kapcsolatok, vagyis a téged építő tudatos, téged segítő kapcsolatok, akkor nem egészséges az individualizációs folyamat. Mert nem kapsz támpontokat ahhoz, hogy kivé legyél, mivé legyél, a másik tekintetbe vétele mellett. Vagyis a decentráció, empátia, közösségi érzés, másik tisztelete, másik elfogadása, kizárólag csak akkor egészséges a fejlődésben, ha megvan ez a bizonyos egészséges egyensúly a kortárscsoport és az individuum között, és ebbe ágyazódik be az individualizáció folyamata.

Ilyen esetben lehet a szükségszerű oppozíciós tendenciákat is nagyon pozitívrá fordítani. Miért ne lehetne nemet mondani valamire, amit a szüleink gondoltak, és miért ne lehetne opponálni?

Eszembe jut *Jean Cocteau* (az ifjúság mestere, francia egyetemisták bálványa volt, mint tudjátok) *Nebéz az élet* című írásából egy nagyon szép gondolat. „Szereztem az ifjúságot, pimaszságuk hideg zuhany, ez a mindennapos szellemi mentálhigiéniám. Belebújnak a gondolataim papucsába, kényelmesen csoszognak benne, és miközben csepülnek a gyengeségeimet, hátam mögött kicsúfolnak, kinevetnek, én mégis szeretem őket, mert tovább viszik a tüzet, és őrzik a titkot”.

Ugye szép gondolat?

Azért tanultam meg ezt az idézetet, mert egyszerre úgy érzem, benne van a mi megértő felnőtt viszonyulásunknak minden szükségszerűsége, a szeretet, a tolerancia, és hagyjuk, hogy a fiatalok csepüljék a gyengeségünket. Miért? A nemet mondás parancsolja rá a személyiséget, hogy a nem után igen következzen. Nemet mondasz, de nem ez az identitásépítésben a döntő. Nemet nagyon könnyű mondani! Válaszolj, hogy ha nem ez vagy, akkor ki vagy? És ki kell dolgoznod azt,

hogy ki vagy, és a nem helyére be kell tenned a te saját igenedet, hogy miben vagy te igen. Hogy tudod ezt megtenni? Csak úgy, ha van valaki vagy valami olyan, ami/aki úgy áll előtted, mint ideál, egy életcél. Úgy áll előtted, mint megvalósítandó feladat, és akkor egészséges az identitásépítés.

Egyensúly az agyféltekék között

Nagyon izgalmas része a pszichológiai fejlődésnek, az ifjúkor. Sokat tudunk már arról, hogy mennyi mindennel tudjuk megsegíteni. Jobb agyféltekésen, érzelmi tudat szempontjából, bal agyféltekésen az értelmi tudat szempontjából. Tudjátok, hogy az ész és a szív, az értelem és az érzelem, és corpus callosum⁶ között tökéletes egyensúly szükséges. Ahhoz, hogy én erre a tökéletes egyensúlyra a két agyfélteke közt el tudjak jutni, hogy az egészséges fejlődésben ilyen harmonikus személyiséggé tudjak válni, abban nagyon sok együttes élmény kell, amiben az ész és a szív együtt van akcióban. Olyan alkalmak, amiben az odaadás, az elköteleződés, a szeretet és a tisztelet a másik iránt, annak a mély, mondhatni spirituális dimenziója is működésbe lép.

Az intelligencia-kutatásból idézek ide egy gondolatot: az érzelmi intelligencia és az értelmi intelligencia szinkronja esetén nyílik meg az a fajta spiritualitás az emberben, ami ugyancsak mint lehetőség bennünk programozott, hogy a nagy egészséghez való odatartozásunkat valamiképpen megéljük.

Spirituális dimenzió

Mert amikor az identitást építjük, mit csinálunk? Az evilági, perszonális tengelyen kialakítjuk az odatartozásunkat. Hova tartozol? Értékek, célok, tervek, kötelezettségek, elköteleződés, vagyis meg tudod mondani, hogy ki vagy te. Ebben a világban vagyunk, egy közös ég alatt.

Mi az, ami a közös ég alatti a legáltalánosabb odatartozásunkat kifejezi? Az a spirituális dimenzió, amiben arra kell válaszolni, hogy te, aki a földre születél, vajon csak úgy idepottyantál vagy vannak magasabb célok? Vajon miért vagy itt? Vagyis kinyílik a spirituális dimenzió a fizikaiból és fölé kerül egy olyan, amelyik az élet értelmét, az élet küldetését, és az élet céljait keresi. A spirituális intelligencia működése és működtetése akkor tökéletes, ha a két, az értelmi és az érzelmi intelligencia közti átjárhatósági alkalmakat, együttesség formájában minél inkább megteremtjük. Vagyis a közösség léleképítő, lélektápláló feladatokat tud betölteni. Óriási a szerepe és pótolhatatlan!

Amikor már átlépünk az intimitás kialakításának személyiségfejlődési szakaszába, az a dolgunk, hogy saját felelősségvállalásban saját családunkat, saját fészünköt oltalmazzuk. Ez már egy fiatal felnőtt, új életszakasz, követelménye. A

---

⁶ híd a két agyfélteke között szállítja az információkat

pszichológia azt tanítja: ne hagyj ki egy életszakaszt sem, és vállald, járd végig az utat, mert különben visszasírnak a hiányok. – Nem szeretnék egy negyven éves felnőttet pubertásra jellemző viselkedéssel látni. Nagyon elszomorító, kihagyott, elkésett fejlődési szakaszoknak a visszaköszönése pl. ha valaki a párkeresés fázisába ötven éves korába jut, miután már kipróbált egyet, és rosszul sikerült.

Bizonyos fejlődési szakaszok hibái, hiányosságai sokszor sajnálatosan kvázi elrontott és újra kezdett életek kínkeserveiben köszönnek vissza. Ha jól építkezünk, nincs szükség lebontani rosszul felépített házdarabokat, és újraépíteni abban a reménységben, hogy még van elég idő, van elég erő, és ha nincs?

Nem akarok távolabbi időszakokra kitekinteni, maradjunk az ifjúság, a kortárs csoportok kérdéskörénél.

3. Léleképítő és romboló közösségek

Most már csak kitekintésként megállapíthatjuk, hogy **közösségnek nevezünk minden olyan csoportot, szerveződést és együttességet, amely a közös cél, közös tevékenység és közös értékek mentén, közösségében rituálisan egymással találkozó emberek együttességéből nővi ki magát.** Ha a cél maga destruktív, azt mind lélekrombolónak tekinthetjük. Tehát, ha én azért jövök össze hetente x-szer, hogy szívjak, drogozzak valakivel, esetleg módosult tudatállapotban élvezzem a hedonista türelmetlenségnek azt a gyönyörűségét, hogy most lebegek, és milyen tökéletes állapotokat élek át – az nyilvánvaló, hogy romboló fizikailag, de a személyiséget is rombolja. Erről azért nem szólok most bővebben, mert mind tudjuk, hogy a szenvedélybetegségeknek a megakadályozása olyan cél, amit éppen az ifjúsági lelkiélet gondozásával kell alapvető feladatnak kitűzni, hogy ne legyen egy korai rossz elköteleződés. Ne egy drogos, egy alkoholos, egy játéktermi identitás alakuljon ki. Ismerek egy olyan fiút, egy 16 éves srácot, aki pl. a játéktermek királya. Kitüntető megkülönböztető jelzőt kap: „a játéktermek királya”. Csak meg kell nézni, hogy mennyire destruálódott a környezete, a személyisége, hogy milyen romboló hatása van egy ilyen jelző kivívásának!

Ha mi megértjük az identitásépítésnek azt az üzenetét, hogy legyél más, mint a másik, akkor pozitívan legyek más. Legyek ifjú feltaláló, vagy legyek abban egyedí, hogy amíg más nem megy el a börzsönyi zarándokútra, én elmegyek. Miben legyek más? Abban, ami a javamat szolgálja, és ne abban tűnjek ki, amiben magam, vagy a másik kárára építkezem.

És végül...

Olyan világban élünk, ahol nagyon résen kell lenni. Igaz, hogy Ákos mást is mond: Krisztusi üzenetet: „Ne féljetek!”

Az a fogyasztói világ, amiben élünk, ahol arra vagyunk bevetve és kényszerítve, hogy csak tedd a dolgod, és keresd a pénzt, mert a pénz az „isten”, ahol az egymásra torlódó értékrendszerek szorításában vergődünk, egy kaotikus világban, ahol nagyon nehéz az iránytű megtalálása, ott még inkább fontos, hogy legyenek olyan közösségek, amelyekben érzelmtöltéssel együtt iránymutatás zajlik. Olyan közösségekre van szükség, amelyekben identitásomat megerősítve tudom odatarozónak érezni, tudni magam.

Milyen ez a hedonista konzumvilág? Legyen nekem jó, most azonnal! Ne várj, és óriás csecsemővé tesznek, aki állandóan szopni akar, állandóan fogyasztásra éhes. Most erre van szükségem, most arra, de nem tudok várni, úgy ordítok, mint a csecsemő, most azonnal kell nekem, hogy jól érezzem magam! Nézzük meg, hogy mit csinál a személyiségünkkel ez a kultúra? Minden csatornán ontja azokat az ártalmas üzeneteket, amik ellene vannak az legemberibb építkezésnek, hogy erőfeszítéssel érjünk el eredményt, hogy a becsületes munkáddal legyél valaki. Be vagy csapva, mikor azt mondják, hogy a pénztől, – egy bizonyos mennyiségű pénz természetesen kell – a pénz gyűjtésétől leszel boldog.

Tegyétek fel a kérdést mindnyájan, mikor volt egy boldog pillanatotok az életekben?

Ez mindig személyhez kötődik, mindig családhoz, barátokhoz, szerelemhez, közösséghez kötődik, együttes élmény!

Közben mit üvölt a csatornáin a konzumvilág? Azt, hogy vedd meg azt a valamit, amit reklámoz, mert akkor leszel igazán boldog. Vedd meg azt a kenceficét, amitől rögtön kisimul az összes lelki ráncod.

Egy ilyen, hedonista világban élünk, amelyik a késleltetési, kivárási képességet és az emberi jellem felépüléséhez szükséges lelki izomzatot nem edzi. Ha a lélek izomzatát nem edzed, pacal lesz. Minél inkább pacal vagy, annál inkább azt teszek veled, amit én akarok. És ez a konzum világnak a legnagyobb lelki destrukciója.

De mi hasonlóan tudunk gondolkodni, hát szedjük össze magunkat! „Közös égre”!

Boldog vagyok, hogy itt lehetek veletek, mert mi azonos szellemiséggel, ugyanolyan lelki mentalitással egy irányba haladva dolgozunk, *a léleképítés szolgálatában*. És mindannyiunknak szól az üzenet: ne féljete!

Dr. Kamarás István¹
„Közösség – Közös ég”²

Hogy is kell megszólítani egy ilyen együttest, ahol diákok és tanárok, világiak és egyháziak együtt vannak a közös ég alatt? Egy polgári demokráciában nyugodtan mondhatnám, hogy „Hölgyeim és Uraim!”, de úgy érezve, hogy és ebbe a közösségbe én is beletartozom, azt mondom: „Kedves Barátaim!” Mondhatom, nagyon érdekes ez a gyülekezet innét nézve, üdítően alacsony az átlagéletkora, és nagyon izgalmas a sokfélesége. Nem is olyan könnyű egy előadónak ezt a tarkaságot közös nevezőre hozni, hiszen Önök különböző igényekkel, kérdésekkel gyűltek össze.

Diskurzus közös dolgainkról

A közös ég metafora, és, mint tudjuk, metafora nem olyan kötött, mint egy szimbólum, mint ahogy a lobogó a hazát, a szív a szeretetet jelenti. A metafora egy folyamat, amely általunk is alakul, akik értelmezzük és újraértelmezzük, mindig többféle, és időről időre másképpen többféle jelentést tartalmaz. Egyáltalán nem baj, hogy nem értjük teljesen ugyanazt, mondjuk a közös égen, sőt kifejezetten jó dolog, ha kicsit mást gondolunk a közös égről, és utána beszélgetünk arról, hogy „és te hogy képzeled ezt a közös eget?”, és ebből kialakulhat egy termékeny, közösséget létrehozó, vagy a meglévőt erősítő diskurzus!

Az a baj ma Magyarországon, hogy nem diskurálunk eleget közös dolgainkról. Megelégszünk azzal, hogy ők (a másik oldalon álló, akit jó esetben ellenfelünknek, rosszabb esetben ellenségünknek tartunk) reménytelenül másképp látja, mint mi, és nem tudjuk egymást megérteni. De szerencsére elég sokan vagyunk még (vagy már), akik, úgy gondoljuk, ki kell beszélnünk történetünket, problémáinkat ahhoz, hogy magunkat emberiségnek, nemzetnek, közösségnek nevezhessük.

A közösség szükséglete emberségünkből fakad

Lényegünkből fakad-e a közösség, vagyis abból, hogy emberek vagyunk, vagy pedig ez később alakult ki, valaki később találta ki, ajánlotta nekünk vagy ránk

¹ Vallás-, érték- és művészetszociológus; a veszprémi Pannon Egyetem habilitált docense, az általános és középiskolai *emberismeret* tantárgy kidolgozója, az *Etika, ember és társadalomismeret tanár* egyetemi szak és a Pannon Egyetem *Antropológia és Etika tanszékének* megalapítója.

² A szöveg az elhangzott előadás szerkesztett változata.

erőltette? A kérdés megválaszolásához sokat segíthet a következő kérdés megválaszolása: Van-e egyáltalán, s ha van, akkor mi tekinthető a különböző kultúrákban, világnézetekben a legkisebb közös többszörösnek? Össze lehet-e hozni a különböző csoportokat, népeket, kultúrákat, amikor rengeteg jel éppen az ellenkezőjére utal, hiszen nap mint nap láthatjuk a képernyőn, amint egymásra, lőfegyverrel vagy szavakkal lőnek. Egyik sem jobb, hiszen a golyóval megölt ember még hős is lehet, szavakkal viszont hetedízigen meg lehet gyalázni valakit.

A közösség nem csak a szociológus és a filozófus, hanem az etológus szerint is emberi specifikum. Csányi Vilmos kifejezésével **csoportlény**.³ Az ember csoporthoz vagy több csoporthoz is tartozó társadalmi lény. Van, aki negyven csoporthoz tartozik, és az itt lévők közül mindenki tartozik legalább húszhoz-harminchoz (nők, szegediek, fiatalok, tanulók, negyedik B-sek, katolikusok, liberálisok, Fradi-drukkerek...) Hogy a különböző csoportokhoz tartozásunkat mennyire éljük meg, melyikkel vagyunk igazán azonosak, az már más kérdés. A csoportlény kicsit mást jelent, mint a csoport-tag. Az egy olyan élőlény, amely nem egy ember és mégis lény. A csoport maga alkot egy-egy lényt, 50-60 ember olyat tud együtt, ami külön-külön nem megy. Mondhatná valaki, hogy a farkasok is csak csoportban tudnak vadászni, és a gnúcsorda is csak együtt tud életben maradni, a leszakadókat ugyan elkapják, de a csorda együtt marad. Csakhogy az embereknek közös egük is van: olyan közös tudásuk, amit csak együtt, közösségben működtethetnek. Hogy létrejöjjön az ember, ahhoz természeti, éghajlati feltételekre, továbbá kellő mértékű „agyasodásra” van szükség, de legalább ennyire szükségesek hozzá 50-150 fős csoportok, hogy kultúra jöjjön létre, amire csak megfelelő tökefelhalmozódást követően van lehetőség.

Kutatók megvizsgálták városi emberek noteszeit, és az átlagnak 50-150 ember elérhetősege volt feljegyezve, tehát ekkora méretű kapcsolati háló jellemezte őket, vagyis akkora létszámú hálózat, melyben egykor létrejött az ember. A mai fejlemények látszólag ellentmondanak az ember csoportlény mivoltának, például a rengeteg elmagányosodott ember, akiknek családtagjai meghaltak, gyermekeik nincsenek vagy máshol élnek, már munkahelyük sincs. Sokuk számára csupán kedvenc szappanoperáik szereplői jelentik a kapcsolati hálót, sokuk már csak egy virtuális család tagjai, aki már csupán oda tartoznak, és ha megszűnik a sorozat, elárvulnak.

Az ember csoportlény, társasjátékot játszó, szabálykövető állat.⁴ Még akkor is azok maradunk, ha elmegyünk remetének, és kivonulunk a világból, akkor is részei vagyunk, mint a közösségből kivonuló remetének, ennek a társasjátéknak. A remete azonban nem, ellentéte, hanem következménye, alternatívája, hozzátartozója, segí-

---

³ Csányi Vilmos: Emberi természet. Bp. 1999. Vincze Kiadó.

⁴ U.ő: u.o.

tője annak a közösségnek, ahonnan kivonult. A közösségben maradtak pontosan tudták, hogy hol lakik a körüket fizikailag elhagyó, de lelkileg hozzájuk tartozó bölcs, és hozzá mentek tanácsért, és így újfajta emberi-társadalmi kapcsolat jött létre.

Embergyűlölő emberek közössége?

Tudjuk jól, hogy az ember csoportján belül kevésbé agresszív, mint az állat, de gyűlölni képes a másik csoportot.⁵ Az etológiából tudjuk, hogy nem igaz, hogy az ember a legagresszívebb állat, ezt pontos mérések mutatják. Ha megnézzük az állatkerti majmokat, és az ő cselekedeteiket összevetjük, egy hasonló méretű embercsoportéval, láthatjuk, hogy kevesebb az emberek közötti agresszió. Bár a világon valóban tele van erőszakkal, ne higgyük el, hogy az ember alapvetően agresszív lény. Nos, kevésbé az, mint az állat. Persze, az ember képes gyűlölni, és csak az ember képes gyűlölni, mert a gyűlölet, miként a szeretet is érzelem, mely nem puszta érzés; oka, magyarázata is van. Az ember olyanfajta állat, amely képes nagyon összetartani, nagy szeretetben élni, megosztani a többiekkel a táplálékot (amit csak nagyon kevés állat tesz meg), ugyanakkor nagyon erőteljesen képes szemben állni a másik csoporttal, gyűlölni is képes. A gepárd természetesen nem gyűlöli az antilopot, csak elkapja és megeszi, de az emberek más csoportokról nagyon végtelenen tudnak fogalmazni, nagyon szélsőséges érzelmeket képesek megélni: férfiak és nők, Fradi- és Dózsa-drukkerek, ilyen és olyan pártok, ilyen és olyan együttesek szimpatizánsai, és persze különböző kultúrák, népek, vallások tagjai. „Hitetlen kutya”, „Török gyerek megvágta, magyar gyerek gyógyítja”, ugye ismerős ez? És hogy tudják gyűlölni a kereszténydemokraták a liberálisokat, és fordítva az igazhitűek a „még igazabb” hitűeket, és fordítva, a „rendes” vallások tagjai „sötét” szekták tagjait, és fordítva.

Ezek szerint az ember – Kölcseyvel szólva – sárkányfogvetemény? A mások és a másik elutasítása – bármilyen borzalmasan nyilvánuljon is meg, akár az egyének (gyilkosság), akár az emberiség (tömeggyilkosság) életében – valamiképpen emberi, ugyanis elkerülhetetlen a közösség, a mi-tudat, a kialakulásához. Mi, B-sék például annak idején utáltuk az Á-sokat, és meg voltunk róla győződve, hogy „az Á-sok nyavalyások”. Szerencsére nem lőttük le őket, csak – ha nem is mindig ízlésesen – rivalizáltunk velük, de ez is kellett mi-tudatunk erősítéséhez. Más kérdés, hogy nem lehetett volna az Á-sok ellen irányuló agresszivitást mással kiváltani. Éppen lehetett volna.

Ugyanígy, akár gyilkos ellentét jöhet létre generációk között is. Dino Buzzatti egy döbbenetes novellát írt *Hajtóvadászat öregekre* címmel, már ebből is sejthető a rettenetes ellen-utópia. Kurt Vonnegut pedig egy másik szörnyű utópiát ír, amelyben feltalálják az örök élet elixírjét. Miért szörnyű az örökélet, ha a földön

---

⁵ Uő: u.o.

valósul meg? Azért mert az idősebb nemzedék hajlamos arra, hogy a helyén maradjon. Nem hal meg a főnök, nem lehet a helyére kerülni. Nem tud előbbre lépni a fiatalabb generáció, s könnyen meggyűlölközik az idősebbeket. Sok további példát mondhatnánk a csoporton kívüliekkel szembeni agresszióról. Összefoglalva: ez nehezen megkerülhető, pedig nem szükségszerű érzelmi állapot.

Mint ahogyan a másikkal való energikus (ebben az értelemben agresszív) rivalizálás ugyanúgy az **individualizmus** sem emberellenes, nem ördögtől való rossz. A mai nyugat-európai kultúra kialakulásához elengedhetetlenül szükség volt az individualizmusra. Az egyén, a személy szerepe megnőtt. Az egyén szabadsága nélkül nem jött volna létre ez a civilizáció, ami olyan, amilyen, de a mi kultúránk, persze javítani bőven lehet, helyette valami egészen mást művelni úgyszólván lehetetlen. Az egyéni kezdeményezés, a verseny, a szerelem mind ebben a zsidó–görög gyökerű, keresztény kultúrkörben jött létre, a maga előnyeivel és hátrányaival. Amikor ez a civilizáció az individuum fontosságát hangsúlyozza, a formális logika szabályai szerint azt csupán csak a kollektívizmus, a közösségi szemlélet rovasára teheti. Kérdés azonban, nem egyeztethető-e össze a két izmus (az individualizmus és a kollektívizmus), de legalább az individuum és a közösség.

A keleti kultúra a miénkéhez képest **kollektivistá kultúra**. Ha az „én” és a „mi” fogalmáról beszélünk egy keleti emberrel (kínaiával, indiaival; a japánokra ez már kicsit kevésbé jellemző), akkor mást értünk alatta. Nálunk az „én” az, aki önmagát kiteljesíti, aki más, mint a többiek, keleten az „én” mindig valamiféle „mi” egyik tagja, a közösség alkotóeleme. Tehát az én=én és az én=mi áll szemben egymással. Ez a két szemléletmód és kultúra egymáshoz képest nem jobb vagy rosszabb, egyszerűen más habitust jelez.⁶

Amikor a kultúra összetett lesz, az egyén számára áttekinthetetlenné válik, ekkor új rend, munkamegosztás szerinti csoportok jönnek létre. Ezzel már óhatatlanul kialakul az individualizálódás. Ez először Görögországban történik, újra felbukkan a reneszánsz idején, és nagyon megerősödik a protestantizmus és a polgárosodás megjelenésével, majd az ipari forradalommal még jobban felgyorsul a folyamat. Így alakult ki a mi európai kultúránk, a maga demokratizálódásával, jólétével, bizonyos tekintetben „jól létével”, ami, persze, ez egyén további elkülönülését teszi lehetővé. Persze ennek a hátulütői vannak: nagyon sokan magányosak, a hivatalok útvesztőiben elvész az ember, és sokan nem találnak közösségre, meleg szeretetre.

A közösségi kultúra – amelynek Kína lehetne a prototípusa – erőteljesen társas jellegű, Ázsiában például sokkal fontosabb szerepet játszik a széken, mint nálunk, az ottani közösségekben ez egyfajta kitesztöttséget jelent. A kollektíviz-

---

⁶ Trinadis, Harry C.: Az individualizmus és a kollektívizmus kultúrközi vizsgálata. In: Értékek az életben és a retorikában. Bp. 2003. Akadémiai K. 155-195. old.

musban nagyobb hangsúlyt kap a többi ember, de természetesen elveszhet az egyén. Akár a csoporttagok rovására is nagyobb súlyt kapnak azok a nézetek szükségletek, célok, melyek a csoportnak fontosak. Az egyén viselkedése ott nagyobb valószínűséggel jósolható meg társadalmi szerepeiből. A társadalmi kontroll ott inkább függ a szégyenérzettől, mint a büntudattól, hiszen közös normától való kicsi, vagyis egyéni eltérés is büntetendő. A saját csoportbeliekkel folytatott versenyben a kollektivisták inkább együttműködők, idegenekkel inkább versengők. Ha a kollektivisták kisebbségben vannak, inkább versengőbbek, az individualisták kevésbé.⁷ A kollektivisták a hagyományokra építenek és hajlamosak az újításokat akadályozni, az individualisták a hagyományokat tudják zárójelbe tenni és egyik napról a másikra „megfordítani a világot”, ami sok nehézséggel járhat. Nyugaton az érzelmeket a szexuális aktivitás élvezetéhez kapcsolták, keleten a kötelességgel, kölcsönösséggel és a helyes cselekvéssel hozták összefüggésbe. A kollektivista kevésbé emocionális, a csoport támogatását keresi, nem érdekelt a versengésben, alacsony fokú az alkotókészsége.

Az individualizmus nem az önzést jelenti, hanem azt, hogy az ember önmagában véve is cél lehet, hogy az ember feladatának tekinti énjének kiteljesítését, nem engedheti, hogy teljesen felszívja a közösség, fontos számára, hogy felvállalja önmagát. Ebben a kultúrában az egyén késztetést érez arra, hogy az alkalmazkodás irányába ható nyomással szemben is kialakítsa saját értékítéletét. Nem könnyű ezt erkölcsösen megtenni, megélni, hiszen ez a művelet könnyen fordulhat át önzésbe, közömbösségbe, bizonyos felelőségek elhárításába.

A szabadság egyértelműen az individualizmushoz kapcsolódik, azt egyenlőség pedig a kollektivismushoz. Korábbi szakaszában az individualizmus puritán visszafogottságot jelentett, valamint a közösség céljait és a kemény munkát hangsúlyozó protestáns erkölcsöt. Ebből mára csak a hedonizmus és a verseny maradt. A demokrácia az individualizmussal társul. A legtöbb kollektivista ország erősen ideologikus, saját csoportigazságát tekinti *az* igazságnak. A társadalmak fejlődésével és gazdagodásával a kollektivismusról az individualizmusra való váltás elkerülhetetlen.⁸

A kollektivisták hatékonyabban és könnyebben cserélnék szerelmet, státuszt és szolgáltatásokat, halmozzák és őrzik az információkat. A kollektivizmus a társadalmi béke szempontjából előnyösebb: a bűnelkövetés, öngyilkosságok, válások, gyermekmegrontás gyakorisága alacsonyabb, jobb a mentális egészségi állapot. Az individuális kultúrákban gyakoribb a családi konfliktus. Az individualisták hatékonyabban cserélnék információt, javakat és pénzt.

Mindkét irányultság mellett és ellen tudunk érveket felhozni. Természetesen a kettőnek egy egészséges kombinációját kellene megfelelően kitalálni. És ez bor-

---

⁷ U.ő: u.o.

⁸ U.ő: u.o.

zasztóan nehéz. Az bizonyosnak látszik, hogy sem az extrém kollektívizmus, sem az extrém individualizmus nem kívánatos. Kívánatos viszont, hogy a termelést, a cserélhető javakat, árucikkeket fejlesztő viszonylatokat individualista értékek szabályozzák, az élet élvezetét és a fogyasztást pedig kollektív értékek.⁹ A közös tanulás, az internet, a közvetítő nyelvek segítségével értelmes és termékeny párbeszéd jöhet létre a kétféle kultúra, értékrend, irányultság között. Biztosak lehetünk abban, hogy az egymáshoz közelítés útját nem lehet csodamódszerekkel lerövidíteni, és persze „közös ég” semmiképpen sem jelentheti azt, hogy a béke kedvéért mindenkinek hasonlóvá kell lennie.

Az egyéniséget előtérbe helyező kultúrában is kialakultak az éppen erre a kultúrára jellemző közösségek, például a parlament, a pártok, a demokratikus közösségek, a szakszervezetek, a civil társadalom egyletei és közösségei, a különféle egyesületek, a vallási mozgalmak és csoportok. Tehát az individualizmus sem zárja ki a közösségi dimenziót, mint ahogy a kollektivisták kultúrában is van lehetőség arra, hogy az egyéniség erőteljesebben megjelenjen, így például a művészi kifejezésben.

Közös értékek a különböző kultúrákban

Melyek a különböző kultúrák, különböző világnézetek együttműködési lehetőségei és korlátai? Vannak-e közös értékek, érték-univerzálíák? Ehhez ez nagyon érdekes kutatás eredményeit szeretném röviden ismertetni. Egy Schwarz nevű izraeli kutató a világszervezetek támogatásával olyan kutatást végzett, amelynek során 25 országban vizsgálták a különböző értékekhez való viszonyulást.¹⁰ Arra volt kíváncsi, hogy a vizsgált országok polgárai mennyire tartanak fontosnak olyan értékeket, mint például a szabadság, a hagyomány, a szerelem, a család, a kreativitás, a tehetség, a megbízhatóság, a szavahihetőség, a tisztaság, a kellemes élet, az anyagi javak; valamint azt, hogy ugyanazt érték-e ezek alatt?¹¹ Még ugyanabban az osztályban, irodában vagy baráti körben is különbözőképpen értelmezhetik ezeknek a közösségeknek a tagjai, mondjuk, a szabadságot. Lesz olyan, akinek azt jelenti, hogy elmarad az óra, vagy nem szab határt a szülő, hogy mikor menjen haza a gyerek, tehát egyesek a kötöttségtől való függetlenségnek értelmezik. Akadnak majd olyanok is, akiknek azt jelenti a szabadság, hogy szabadon eldönthetem, milyen kötöttséget vállalok magára. Ha belegondolnak, az is igazi szabadság, amikor szabadon vállalok magamra valamilyen kötöttséget valamiféle érték, életút formájában. Ezt nevezhetjük – szembeállítva a természetesen szintén fontos valamitől (vagyis a korlátoktól) való szabadsággal – „valamiért való” szabadságnak.

---

⁹ Uő.: u.o.

¹⁰ Schwartz, Shalom H.: Univerzálíák az értékek tartalmában és struktúrájában. In: Értékek az életben és a retorikában. Bp. 2003. Akadémiai K. 105-54. old.

¹¹ A kutatásról részletesebben lehet olvasni Kamarás István cikkében a http://www.metaelmelet.hu/pdfek/tanulmanyok/ertek_ertekeles.pdf oldalon.

A kutató a kevésbé fejlett országokban egyetemi hallgatókat és tanítókat kérdezett, mert ők tudták elolvasni a kérdőíveket, de tíz államban országos vizsgálatot végzett. Az egyetemisták talán világviszonylatban sem térnek el egymástól annyira, ám a tanítók valóban a hazai kultúra közvetítői, tehát válaszaik jól tükrözték a helyi sajátosságokat. Engem és más társadalomkutatókat is meglepett a kutatás eredménye, és módosított az egészséges pesszimizmusomon. (Ez azt jelenti, hogy nem vagyok borúlátó, de mint kutató, nem tehetem meg, hogy behunyom a szemem, amikor valami borúlátásra okot adó dolgot látok, becsapnám magam és azokat, akiket tanítok.) Az egyes országokban természetesen voltak eltérések az értékek fontosságának megítélése tekintetében, de az értékek értelmezése nagyjából hasonló volt, és ráadásul nem csak hasonlót értettek az értékek fogalmai alatt, hanem az értékek struktúrája (vagyis csoportosítása, rendszerezése) is egyezést mutatott. Ez bizony nem csak tudományos szempontból érdekes, hanem az emberiség jövőjét illetően is reményt keltő.

Van-e értékválság?

Innen-onnan (tömeggyűlésekről, szószekekről, nagymamánktól) hallhatjuk, hogy értékválság van, ezzel, szemben sokan úgy gondoljuk, hogy bár az értékekhez való viszonyban tapasztalható változások utalhatnak ilyen-olyan válságra, nem az értékek vannak válságban (nem a szeretet, a szabadság, stb.), hanem mi magunk, viszonyunk az értékekhez. A nyolcvanas évek elején Hankiss Elemér és társai egy amerikai–magyar összehasonlító kutatást végeztek.¹² Ennek eredménye hatalmas pofon volt az akkori diktatórikus rendszernek. A kutatás szerint mind a személyiség, mind a közösség értékei jóval hátrébb kerültek a magyar, mint az amerikai rangsorban. Elég kínos volt fekete-fehéren látni, egy magát szocialistának, vagyis kollektivistának, közösséginek nevező társadalomban, hogy a közösségi értékek kevésbé fontosak, mint az általunk individualistának nevezett társadalomban. Ez, bizony, hidegzuhany volt az akkori hatalom számára.

Jelentem, azóta e téren talán még nagyobbak a bajok, mára még kevésbé fontosak a közösség és a személyiség értékei, még hátrébb szorulnak a ráció, a hasznosság, a kellemesség és az anyagi értékekhez képest.¹³ Ezek kétségkívül válságtünetek.

Mi lehet a közös?

Közös lehet a *genetikus örökség*, a testvérek, rokonok közös génjei. Tudjuk azonban, hogy például a magyaroknak nincsenek tipikus génjei, ezek alapján nyugodtan össze lehetne más nemzetekkel keverni bennünket. Ebben szinte egész Európa hasonló, csaknem mindenütt keverednek a gének (csak a baszkok, a lap-

---

¹² Hankiss Elemér: *Diagnózisok*. Bp. 1982. Magvető K.

¹³ Füstös László, Szakolczai Árpád: *Az értékek változásai Magyarországon*. = *Szociológiai Szemle*, 1994. 1. sz.

pok és az izlandiak a kivételek), ami persze egyáltalán nem baj, hiszen színesedik a kultúra.

A *származás, a törzsiség a nemzet, a nyelv* vagy a történetünk is lehet közös. Ebben a tekintetben óriási adósságaink és feladataink vannak. Országos adatok szerint egyik legjobban utált tantárgy a történelem, és ennek szerintem legalább annyira politikai és ideológiai, mint tantárgypedagógiai okai vannak. Pedig rendkívül fontos lenne, hogy bevalljuk, átbeszéljük, megbeszéljük, megvitassuk, feldolgozzuk, megemésszük a történelmünket. Először is családunk történelmét: „Hogy is volt az apa, hogy te párttag voltál? Csak, azért, hogy főosztályvezető-helyettes legyél? És a családod miatt akartál főosztályvezető-helyettes lenni?” Egy gyászbeszédben hallottam, hogy az elhunyt (fiatal barátom nagyapja) nagyapa „hősiesen vérét ontotta drága hazájáért”. Ez egyfelől igaz volt, másfelől enyhén szólva is csúsztatás. A temetésen résztvevők közül, bizony nem mindenki tudta, és akik tudták, nem mind gondolták úgy, hogy a nagyapa valóban hősi harca a Donkanyarban, egy részünkről ugyancsak igazságtalannak tartott háborúban történt. A nagyapa ettől még hős is lehetett, még inkább áldozat, de nem egy dicső honvédő harc, hanem egy mocskos háború áldozata. A közös sors akkor válik közös történetté, ha azzal is részt veszünk történetünkben, hogy részt veszünk a történetünkről szóló diskurzusban.

Képzeld el, hogy milyen rohadt érzés lehetett 1945-ben németnek lenni, hiszen a németek közül valamilyen módon szinte mindenki részese lett, akár csak a hallgatásával, azoknak a borzalmaknak, ami a fasizmus és a holocaust volt. Akár kollektív öngyilkosságot is elkövethettek volna, de hála Istennek, nem ezt tették. Feldolgozták, megbeszélték. És ezen a nagyon nehéz, nagyon keserves házi feladaton ma már lényegét tekintve túl vannak. Keményen és tisztességesen dolgoztak ezért, és büszkék lehetnek erre az eredményre. Az ilyen esetekben elengedhetetlen utómunkálatok (például a fiatal nemzedékek tájékoztatása) persze, sosem fejeződhetnek be, de ez is példászerűen folyik.

Közös lehet egy *élethelyzet*. Egy-egy színházi előadás után még az utcán beszélgetünk, hogy feldolgozzuk az élményeket. A közös élmény nagyon fontos a közösségteremtésben. Az osztálytársként, sporttársként, katonatársként, betegtársként szerzett együttes élmények életre szóló társas viszonyt vagy közösséget hívhatnak életre és tarthatnak életben. Katolikus pap barátom, Blanckenstein Miklós a hetvenes-nyolcvanas években olyan táborokat szervezett, amelyek után az emberek egyszerűen nem tudtak egymástól elválni, valamiképpen folytatni szeretnék volna a különleges élethelyzetet, az együttes élményt, s könnyen mondtak igent, Blanckenstein meghívta őket az általa animált katolikus kisközösségekben, vagy belőlük formált (persze velük együtt) újabbakat.

A közös *érdek* is közösséget teremthet. Rengeteg másképp gondolkodó emberrel tudunk egyet érteni 1989 előtt, mert volt közös ellenség. Most nincs közös

ellenség, és most, sajnos, eléggé sokan keresnek maguknak. Sokszor ellenfelüket (akivel sportszerűen lehetne megmérkőzni akár a szakma, akár a politika színpadán) ellenségükké kiáltják ki. Sokféle azonos érdek, akár csak az például, hogy az utcában legyen járda, csatorna, képes összehozni, és még a praktikus probléma megoldása után is együtt tartani. Érdek és érdeklődés egy törül fakad, és a jelenlévők közül szinte mindenki tudna közös érdeklődésből létrejövő csoportokat, közösségeket példaként említeni.

Közösek lehetnek az *értékek, a célok, hitek, világnézetek*. De ennél több is közös lehet: *az életünk*. Amikor olyan fiatal voltam, mint most önök, akkor úgy tűnt, elérkezett kommunák, a hagyományos családot felváltó együtt élő közösségek kora. Ez nem következett be. Az akkori kommuna-tagok, olyan fiatalok költöztek össze (családosok, nem családosok párok, magányosok vegyesen), akik közös életvitel kialakítására vállalkoztak: közös konyhával, közös nappalival, közös gyerekszobával, életük nagy részét közössé téve. Mégsem ez lett a jövő útja. Föltehetőleg ennél már „individualizáltabb” volt Európa; ehhez már nem volt elég közösségi, de más okok is lehettek, amiért ez a mozgalom nem volt igazán sikeres.

Természetesen van a kommunának, mondhatnám enyhébb, könnyebben kivitelezhetőbb, az individuális kultúrájának megfelelőbb változata, amikor a saját háztartásaikban élő emberek csoportjai rendszeresen találkoznak, s szabadidejük jelentős részét együtt töltik ezek, a közös értékek mentén létrejövő kisközösségek. Csupán csak katolikus kisközösség legalább kétezer működik ebben az országban.

A közösség mint érték

Érték a közösség önmagában? Jól tesszük, ha óvatosan válaszolunk, hiszen a maffia is közösség, méghozzá mind a formális jegyek, mind a gyakorlatuk alapján tökéletesnek mondható közösség, vagyis gonosz célra is szövetkezhetnek és alkothatnak közösséget az emberek.

A jó közösséget nem is olyan könnyű definiálni. Kutatásokból kiderült, hogy azokon a munkahelyeken, ahol a munkatársak jóban voltak egymással, gyengébb volt a teljesítmény. Például azért, mert túl sokat beszélgettek. Kemény versenyben ezt nem lehet megengedni. Azaz nem biztos, hogy bármilyen kihívásra – például a termelékenység, a hatékonyság növelésére – nem a meleg, baráti közösség a megoldás.

Volt egy remek közösség: nagyon szerették, mindenben kisegítették egymást, tagjai hosszú már évek óta összejártak, vigyáztak egymás gyerekeire, hogy a másik házaspár elmehessen színházba, kibékítették a veszekedő házaspárokat. Egy, a maga nemében remek katolikus bázisközösségről van szó. Ennek a közösségnek a tagjai elhatározták, hogy közös gazdasági vállalkozást indítanak. Ennek ugyanaz a személy volt a vezetője, mint a vallási közösségnek. Egy év múlva megszüntették a vállalkozást, ugyanis mint gazdasági közösség nagyon rossz határfokkal működtek.

Többek között azért, mert munkaközösség nem vált le a családi értékrendi (ez esetben vallási) közösség köldökszinórjáról. Így például a munkaközösségben is elnézték egymás a hibáit, nem voltak elég szigorúak egymáshoz, a szakszerűséget szeretettel próbálták pótolni. Nem biztos tehát, hogy az a közösség, amely képes egy jó Hamlet-előadásra, egyben alkalmas életmód-közöségnek is, vagy egy vallási közösség minden további nélkül lehet jó munkaközösség is.

Ugyanakkor kényszerűen összezárt embercsoportból is lehet akár igazi közösség. Ilyenek egyes iskolai osztályok. Azt gondolom, hogy vannak erre pozitív és negatív példák is. Szeretném, ha a jó példából lenne több, de bizonyos jelekből arra következtetek, hogy ma már nem egészen olyan a diákélet, mint lehetne. Nem folytattam tudományos igényű kutatást, de húsz éve gyűjtöm az adatokat, arról, hogy volt-e az iskolában április elsején valami hülyülés, jópofaság, tréfa. Ezek száma húsz éve folyamatosan csökken. Vagy azért, mert kevesebb van a közösségeként működő iskolai osztályokból, vagy pedig azért, mert mai osztályközösségek más céllal, más értékek jegyében működnek.

Mi a közös ég funkciója?

Egy osztály-közösség 20-25 ember, egy munkaközösség lehet ennél kisebb vagy jóval nagyobb, egy párt ennél is jóval nagyobb, egy focicsapat szurkolóárdája pedig még ennél is jóval nagyobb. Egy szociálpszichológiai szempontból vett csoport az iskolai osztálynál kisebb (hét-tizenkettő), egy család pedig még kisebb (sokszor csak három, néha gyerekekkel együtt is csak két fő). Mi lehet egy kisebb-nagyobb közösségnek a közösége? Matematikai hasonlattal élve a legkisebb közös többszöröse, vagyis az, amit minden tag elfogad.

Az egyik ilyen tényező lehet az, hogy *egyetlen egy emberi faj* van csak, és ráadásul – szerencsére – nincsenek száz százalékos férfiak és nők sem. Ha lennének, akkor az ember két külön fajt alkotna. Biológiából is tanultuk, hogy testünkben is van, ami mindkét nemből nagyon hasonló, lélektanból pedig azt, hogy a nőnek is van animája mellett animusa. Maga tény, hogy emberek vagyunk, ez már a közös ég lehetősége, de ez azért önmagában még kevés!

A további közös pontok keresésénél egy vallásos embernek könnyebb a dolga, hiszen ő azt mondhatja, hogy mindannyian *istenképmások* vagyunk. A nem vallásos ember is találhat rokon vonásokat, amikor az *emberi méltóságra* vagy a bennünk megszólaló *lelküismeretre* hivatkozik. És persze a közös élményekre, a közösen feldolgozott *közös sorsra*, vagy a *közös ünnepekre*. Hosszú ideig ilyen volt március 15-e, de néhány éve sajnos már nem az. Érdemes végig gondolni, hogy az elmúlt fél évszázadban mik voltak a legnagyobb közös élmények, volt-e egyáltalán ennek az országnak olyan élménye, amikor mindenkinek együtt dobbant a szíve? Én elsőnek arra emlékszem, amikor a Wembley stadionban legyőztük (vendégként az oroszlanbarlangban elsőnek) az angolokat 6:3-ra a Grosics, Buzánszky, Lóránt,

Lantos, Bozsik, Zakariás, Budai-II., Kocsis, Hidegkúti, Puskás, Czibor összeállítású aranycsapattal. Erre mindenki büszke volt, a párttitkártól kezdve a börtönben sínylődő politikai elitéig.

A következő nagy *közös élmény* az ötvenhatos forradalom két hete. Igaz itt már jelen volt a régi hatalmát féltő kisebbség, aki a forradalmárookra nőtt, majd pedig ők vadásztak rájuk. Ennek ellenére igen jelentős mértékű volt a nemzeti egység. Persze, ha győzött volna a forradalom, és megalakultak volna a pártok, akkor ez bizonyára nem marad így, hiszen újra kellett volna tanulnunk a többpártrendszerű demokráciát, más szavakkal: kulturáltan veszekedni.

A hatvanas évek végétől fiatalságnak ott volt a rockzene, a beatzene élménye, de ebből már nem lett ösznépi-élmény, ez már csak egy nemzedéké volt. Egy pillanatra felcsillant még a nagy közös élmény lehetősége. Ez volt az *István a király* rock-opera. A Királydombon a városligetben ott tapsolt egy párttitkár, aki azt mondta, hogy íme, ez a mi Kádár-rendszerünk története (ugyanis szerinte István képviselte Kádárt, Koppány meg Nagy Imrét). Ott tapsolt egy pap a ministránsaival, örvendezett, hogy végre valahára nagy nyilvánosság előtt esik szó Szent Istvánról és a kereszténységről. És ott ültek az uralkodó kultúra ellen lázadó rockerek és popperok, akik Koppánnyal és a sámánnal azonosították magukat. Mindenki úgy érezte, hogy ez a mű nem valami hivatalos csinálmány, hogy hiteles. Mindenki megtalálta a maga olvasatát, ugyanakkor eléggé eltérően értelmezték. Volt egy pillanat, egy mozzanat, amikor – legalább is az érzések szintjén – amikor létrejött a konszenzus. Nem tudom, hogy benne volt-e a forgatókönyvben, de az előadás végén elhangzott a Himnusz, és azt az eléggé heterogén összetételű közönség felállva együtt énekelte. Talán Nagy Imre újratemetése is megközelítette az ötvenhatos egység-élményt.

És ezek után már csak egyfajta nagy közös élmény volt, amit 4,5 millió ember – köztük sok-sok ezer gimnáziumi és egyetemi tanár, tudós – egyszerre nézett a TV-ben? A *Big Brother* és a másik valóságshow. Ez volt a rendszerváltás utáni egyetlen országos közös élmény. És ez a több millió (és nagyon sokféle ember) nem csak belenézett kíváncsiságból, hanem rendszeresen, vagy végig is nézték.

Természetesen a közös égben a *hagyományok* is benne vannak. A hagyomány – tapasztalhattuk a hagyomány sokféle értelmezését – eléggé kényes dolog. Például nem szabad a hagyományokat erőnek erejével belénk sulykolni. Joggal beszélt ebben a vonatkozásban Hankiss Elemér a klasszikusok rémuralmáról, amikor magyarórán a tananyagban szereplő minden író nevét csak istenítő pátosszal szabad kiejteni, és merőben illetlen vagy éppen szentségtörő viselkedésnek számít, ha valaki kijelenti ez a regény vagy ez a vers neki személy szerint nem tetszik, ezzel szemben az ő kedvencei nincsenek a tankönyvben.

Természetesen a *haza* is lehet a „közös ég”. Csak hogy egyikünk számára ez a Kárpát-medence, másikunknak Magyarország, harmadikunknak „csak” az a város,

ahol élünk. A városszépítő egyletek már a puhuló diktatúrákban megalakulhattak. Sok aktivizálódó, közéleti vénájú ember bukkant ezekben föl, akik beszédet is tudtak mondani, és volt véleményük, elképzelésük, ötletük és tennivalójuk városukkal kapcsolatban. Nyeresség is, de legalább ennyire veszteség is, hogy ezek az emberek lettek a rendszerváltás után településükön a különböző pártok vezetői. Jó esetben még ma is együtt próbálnak tenni a városukért, nagyon gyakran azonban egykori harcostársaikkal perlekednek, viaskodnak, gyűlölködnek. Mindemellert ne legyünk türelmetlenek a mai politikai élettal szemben, higgyük azt, hogy ez egy eléggé hosszú demokrácia-tanulási és -gyakorlási folyamat. Hogy akkor miért említettem negatív példákat? Azért, mert nem hazudhatok Önöknek! Úgy hiszem, hogy reménykedni reménytelen helyzetben lehet igazán! A gyerek nem reménykedik, abban, hogy a papa majd megint hoz valami finomságot vagy érdekességet, hanem valószínűségi alapon tudja, hogy a papára ebben a tekintetben mindig lehet számítani. Reménykedni igazából reménytelen helyzetben lehet, és akkor kell is. Szociológusként pedig nem tudom megkerülni, hogy a reménytelen helyzetekről is szólnak valamit, de be kell mutatnom reménykeltő dolgokat is.

Mi lehet, még közös többszörös? Nyilvánvalóan a *művészeti, tudományos teljesítmények*. Csakhogy kinek-kinek más a művészeti ízlése, a tudomány pedig egyfelől sokakat nem érdekel különösebben, másfelől meg ki-ki mást vár a tudománytól, az egyik jobb egészséget, a másik jobb életszínvonalat, a harmadik valami érdekességet, a negyedik azt, hogy jobban megérti élete értelmét. Nem hagyhatjuk a *vallást* sem. Magyarországon a felnőtt lakosság 65 százaléka, vagyis többsége valamilyen módon vallásosnak mondja magát, igen ám, de a vallásukat rendszeresen gyakorlók száma már csak a negyede. Nem mondhatjuk tehát, hogy vallásos, azt sem, hogy istenhívő, és azt sem, hogy – a mai praxist figyelembe véve – keresztény ország vagyunk. S bár a lakosság többsége számára valamiféle transzcendencia, valamiféle szellemi világ, valamiféle isten létezik, ezt is csak bajosan lehet minden magyar közös egének tekinteni. A hitet mindenki számára kötelezővé tenni – akadnak, akik ezt szorgalmazzák – különösen nem ajánlatos! További probléma, hogy a hívők is így vagy úgy képzelik el ezt a közös eget, és az azonos vallási közösséghez tartozók közös ege sem egyforma. De ez persze nem baj. Egyáltalán, nem baj, ha a tőlünk függetlenül létező, valóban létező közös eget más szemszögből látjuk. Akkor van baj, ha azt mondjuk: „ott márpedig pontosan az van”! De ha így fogalmazunk, „szerintem az van”, „én innen azt látom”, „talán így van”, „lehet, hogy tévedek, de így gondolom.” Sajnos, nagyon sokan halálbiztosan állítunk, ítélkezünk, és ezzel szétrobbantjuk a közös eget, amire talán már meglett volna a lehetőség. Jó lenne, ha mindenki összeadná a saját „talánját”, ami nem feltétlenül bizonytalanság, és létrejöhetne egy közös értelmezés, amiben ki-ki megtarthatja a saját nézőpontját, olvasatát.

Mi lehet hát a közös? Ha diktatúra lenne, akkor a *szabadság* lehetne a közös vágy, de természetesen – amint erről már szó esett – mindannyian másként éljük meg a szabadságot. Komoly eséllyel pályázik a *szeretet*, hiszen a legkülönbözőbb kutatásokban legtöbbször az első három között szerepel, ha a vágyott vagy a fontosnak tartott értékekről van szó. Csakhogy amikor egy efféle reklámszövegeket hallunk vagy olvasunk, hogy „Szeretettel köszöntjük a fehérnemű hetek alkalmából!” – akkor máris láthatjuk, hogy itt is többféle olvasat létezik. Ha sok-sok beszélgetésben felvetjük azt a kérdést, hogy ki-kik mit ért a szeretet fogalmán, az talán mégis visszahozhatja ez az értéket közös nevezőnek.

Ezzel minden közös égre tett javaslat elbukott volna? Nekem vannak személyes reményeim. Elhiszem a korrekta kutatási adatokat, köztük sajátjaimat, de legjobban mégis saját élményeimnek hiszek. Részt vettem, több alkalommal is, legkisebb közös többszörös kialakításában, „közös egű” közösségek létrehozásában. A puha diktatúrában, voltam olyan féllégális rendezvényeken, nyári táborokban, erdei tisztásokon, ahol, amikor nagyon különböző előadók (akik ma már talán nem értenek szót egymással) akartak és tudtak a résztvevőknek fontosat, értékeset és megmozgatót adni. Egy másik példa, még személyesebb: gyermekeimmel és két gimnazista barátjammal végignéztük Tarkovszkij *Stalker* című filmjét. Előtte én négy évig vizsgáltam, hogy különböző világnézetű emberek hogy értelmezik ezt az eléggé szokatlan, nem könnyen feldolgozható, de csodálatos filmet. Ezek a fiatal emberek tudták, hogy én ezzel foglalkoztam, s megkérték, hogy beszélgessek velük közös élményükről. Ebből a kettős közös élményből (a filmből és a beszélgetésből) egy négy évig működő kisközösség lett, Stalker-kör néven. Ebben különböző felekezetű, hívő, nem hívő fiatalok voltak együtt. Most már egy lazább baráti közösség alakult ki ebből a társaságból.

A mi családjunkban kialakult egy szokás, hogy a karácsonyi ajándékok egymáshoz eljuttatását ésszerűsítsük. Karácsony előtt két nappal beültünk egy étterembe délután 3 órakor, jókat ettünk, ittunk, s mindenekelőtt beszélgetünk, majd éjfél tájban, zárás előtt kicseréljük az ajándékokat. Remekül működött ez a szisztema tizenöt éven keresztül. Egy idő után azonban kezdett erőltetetté válni. Nem az együttlét, hanem az ajándékozás. Mi a csudát ajándékozzunk unokaöcsénknek, vagy éppen unokaöcsénk gyerekei gyerekeinek? Az öcsém, aki mérnökember azt javasolta, hagyjuk abba a kényszer-ajándékozást. Továbbra is gyűljünk össze, együnk, igyunk, beszélgessünk, de ne ajándékozzunk, hanem az ajándéokra szánt pénzt gyűjtsük össze, és ajánljuk föl egy közösen elfogadott nemes célra. Mindig több javaslat születik ezek mellett érvelünk, kampányolunk, majd szavazunk. Óvodás kortól mindenki élhet szavazati jogával. A legnagyobb vita tavaly robbant ki, mert én azt javasoltam, hogy támogassuk Gyulát. Gyula hajléktalan, a szemközti boltnál árulja a *Fedél nélkül*, és az Etele biztró oldalában lakik már négy éve. Nem fogadják be hajléktalan-szállók, mert van egy kutyája, aki egyetlen hozzátar-

tozója. Van egy kutyás szállás is, de ott ketreche zárják a kutyát, és abba mindketten belehalnának. Gyula a fiatalokúak börtönében (párttitkár mostohaapjával volt nyolc napon túl gyógyuló sérülést eredményező afférja) kiolvasta a 2000 kötetes könyvtárat. Olvasmányélményeinkről hosszasan el tudunk beszélgetni. (Hosszabban, mint sok irodalom szakos tanítványommal). Végül is a három pályázat közül egy szavazat többséggel Gyula nyert. Többen szerették volna, ha kikötjük, hogy Gyula nem ihatja el a pénzt. Gyula felnőtt ember, velünk egyenrangú, azt teszi, amit akar, érveltünk többen. Óriási vita volt, de a közös ég alatt ezt meg lehetett beszélni. A közös ég nem jelenti azt, hogy aki nem lép egyszerre, nem kap rétest estére.

Korábban 150 katolikus kisközösséget vizsgáltam; azok a közösségek csapják be magukat, akik azt mondják: „nálunk nincs vita, mi szeretettel mindent megoldunk”. Veszekedni is meg kell tanulni, kibeszélni a dolgokat, csak akkor tudunk közös eget kialakítani. Még egy utolsó jó példát hadd mondjak el. A meghívóban szerepelt a nevem mellett az OJD. Szerzetesrendeknek van ilyenfajta rövidítésük. Én is szerzetes vagyok, az *Ordo Joculator Dei* (vagyis az *Isten bohóca rend*) tagja, ezt a rendet én alapítottam. Félíg szociográfia, félíg szatíra és misztika műfajú könyvemben¹⁴ szerepel egy Ipiapi atya nevű szerzetes, aki az óceániai szigetvilágból jött haza misszionálni 1989-ben. Az ő szemszögéből mutattam be az akkori magyar világot. A szerzetesek megpróbálják ezt a világot ilyen-olyan módon derűsen látni, mert leginkább a derű hiányzik belőle. Olvasóim közül néhányan megkerestek, hogy szeretnének a rend tagjai lenni. Ezzel már tagok is lettek, mert ehhez elegendő az, hogy valaki a rendhez tartozónak érzi magát. Eddig tízen léptek be a rendbe. Nagyon különböző életkorú, foglalkozású, világnézetű (van köztünk katolikus pap, apáca, agnosztikus és szociáldemokrata) tagja van az OJD-nek, mely értékalapú közösség, közös egének legfontosabb csillagai a derű, a megértés, a diskurzus. A derű azért különösen fontos, mert a legszentebb dolgokon kívül, mindenben lehet nevetni, különben bálványimádók vagy dogmatikusok leszünk.

Mindenkinek hasonló élményeket kívánok a közösségalakításban. Ne felejtsek el, hogy az ember egy olyan lény, aki különböző társas-játékokban vesz részt. Én egy ilyenben vehettem részt ezen a délelőttön, amikor Önök rám szántak másfél órát drága idejükből. Köszönöm odaadó és inspiráló figyelmüket!

---

¹⁴ Ipiapi atya. Budapest, 2000. Kairosz K.

MÚHELYMUNKÁK

Donáth Attila¹

Miért jó nekem köztetek?²

A csoport teljes létszámban indul, időben érkezik mindenki. A csoportösszetétel tekintetében felülreprezentált a fiatalabb 16 – 20 éves korosztály, néhányan képviseljük a 30-as korosztályt, és még néhányan a 40-es korosztályt. A székeket előzetesen körben helyezték el, így ebben az elrendezésben ülünk le dolgozni.

A csoport indítására, majd a következőkben a csoportban keletkező dinamikával kapcsolatos csoportvezetési stílusra a nondirektivitás és a teljes „Itt és Most” a jellemző. A csoportban néhány perces csend után párbeszéd bontakozik ki, amelynek tartalma a kommunikációra vonatkozik, hogy mi történt eddig. Ezzel kapcsolatosan először is megoszlanak a vélemények, majd a beszélgetés elmélyül, és egyre intenzívebbé válik. A téma a megalakulás körül szövődik.

A következő körben mindenki választ egy párt magának, akivel néhány percig felváltva mesélnek magukról, ill. kötetlen beszélgetés keretében is bemutatkoznak egymásnak, illetve megfogalmazzák, hogy mit várnak el a csoporttól, és mit adnak a csoportba. Ezek utána a párosok is választanak maguknak egy másik párost, akikkel kiscsoportban beszélnek egymással; bemutatkoznak, és megbeszélik a csoporttal kapcsolatos várakozásokat.

Következő lépésben a csoportokban vezetőket kell választani, akik széküket behúзва képviselik a saját kiscsoportjuk érdekét és igyekeznek konszenzusra jutni annak kapcsán, hogy mit történjen a továbbiakban.

Ez az eljárás részben kötetlen kommunikáció keretében, részben pedig úgy zajlik, hogy egy ember megfogalmazza a kérdését, majd a csoportvezető instrukciója alapján választ magának valakit, akivel széküket behúзва megbeszélik az adott kérdést. Vannak választott megfigyelők is, akik az akváriumcsoport – helyzet belső körében a beszélgetők körül ülnek és megadott szempontok alapján megfigyelik a történéseket, majd visszajeleznek a beszélgetőknek.

A beszélgetőtársak szerepébe is be lehet helyezkedni, a dramatikus technikából származó ún. belső hang segítségével lehet kihangosítani érzéseinket, vélekedésünket, amellyel kapcsolatban a párbeszéd eredeti szereplői szabadon eldönthetik, hogy mennyit tesznek a magukévé, és hogyan építik azt be a csoporttörténetek, ill. a belső történetek szempontjából.

Több ilyen kör után a csoport egészére és a csoporttagokra egyénenként is érvényes alapszabályok fogalmazódnak meg, mivel a csoportban mindenkinek

---

¹ Pszichodráma vezető, tanácsadó tréner, gyermekjogi képviselő

² A műhelymunkára két alkalommal került sor, egy hagyományos beszámolót és egy táblázatos jegyzőkönyvet teszünk itt közzé. Ez utóbbit azért, mert jó példaként szolgálhat csoportfolyamatok leírásához.

---

lehetősége van bekapcsolódni; megfigyelő – jellegű, vagy éppen kihangosító – irányító szereppel kapcsolódni a többiekhez.

Donáth Attila reflektál az eddig történetekre: elmondja, hogy ami jelenleg történik, az a közösségek szempontjából egy nagyon fontos szakasz: a *megalakulás*, a párbeszéd szakasza. A reflexió után több csoporttag kér egymástól visszajelzést, segítséget, ezzel kapcsolatos kérdéseik, dilemmáik megbeszélésében.

Ezek után mindannyiunknak lehetősége nyílik reflektálni az eddigiekre.

A kiscsoportok vezetőiből álló belső gyűrű ezek után azon gondolkodik, hogyan lehetne olyan közösségi élményt nyújtó eljárást, játékot, gyakorlatot végezni ebben a csoportban, amely mindenki számára megélhetővé, és értelmezhetővé teszi a valahová tartozás és a közösségi lét különféle aspektusait. A belső párbeszéd külsővé is alakul, szilárd, de rugalmas struktúrába rendeződik a kommunikáció, ami mindenki számára átláthatóvá teszi a csoportalakulás folyamatát hosszmeteszben, és az időszakos visszajelzések jóvoltából keresztmeteszben is. A folyamat teljes átélését, és beépítését Donáth Attila kommentárjai teszik teljessé, aki rávilágít egy-egy történés jelentőségére, és a csoport/közösség összefüggéseinek keretei között értelmez egy – egy párbeszédet. Szó esik a vezető *szerep felvállalásáról*, a közösségi megbízatásról, a közösségekben betöltött *szerepek fontosságáról* és a közösségi *párbeszéd fontosságáról* is. Mindezt valós időben és átütő egyértelműséggel illusztrálja a csoport.

A továbbiakban az a döntés születik, hogy egy közösségépítő játékot játszunk, illetve, hogy ajándékképpen mindenki ad egy-egy gondolatot, gesztust, dalt, viccet, stb. a csoportnak.

A közösségépítő játék a „Nagy szél fúj azokra” c. játék, amely fergeteges hangulatot teremt. A következők során körben állunk, és a megállapodás szerint mindenki megajándékozza a csoportot valamivel, valamint visszajelez.

A hangulat elmélyül, katartikusává válik, a heterogén összetételű csoportban a visszajelzések alapján a különbözőségek erőforrássá válnak, az összefogás és a közösségi erő válik vezérmotívummá.

Összegzésképpen elmondható, hogy mindannyiunk számára óriási élményt, és elsődleges tapasztalati tanulást tett lehetővé a műhely. Értelmezésekkel együtt láthattuk, hogy hogyan alakul, bontakozik ki az ismeretlenségből, ill. laza kapcsolatokból a *közösen megfogalmazott cél érdekében a közösség*. Mindenki jó hangulatban és számos tanulságot, tapasztalatot megfogalmazva búcsúzik el a foglalkozás végén. A foglalkozás teljes mértékben elérte a célját.

A beszámolót készítette: Farkas W. Attila

MŰHELYMUNKÁK

idő	tartalom	Értelmezés	Módszer
- 9:07	Várakozás		
- 9:17	Attila csendben ül, hangolódik a csoportra. Csoporttagok változó türelemmel hallgatnak, mozognak.		
9:14	Ági késve megérkezik. Csendben helyet foglal.		
9:17	Gyöngyi: „Mikor kezdjük?”	- Gy. tett valamit a szükséglete kielégítéséért. - Többek (először Ildi) szerint már 9:07-kor elkezdődött.	
9:21	Áginak büntudata van, vezekelni akar.		
9:24	Ildi kiszolgáltatja magát vízzel, hogy enyhítse Á büntudatát.		
9:27	Egyre többen nyilvánítanak véleményt, mely egy csoportos vízívásban csúcsonyul ki.	Dinamizálódik a csoport.	
9:33	Eddigi folyamatok és egyéni elvárások megbeszélése		Párban, kölcsönös szimpátia alapján
9:45	Eddigi folyamatok és egyéni elvárások megosztása		Nagy körben
10:00	Rövid folyamat-elemzés az eddig történetekhez.	Lásd fent. + Gy.motivációja vs. felelősségvállalás	
	Ki mennyire felelős?		Körkérdés
	következtetés	„Legyünk vele tisztában, hogy mit érzünk és tegyünk igényeink beteljesítéséért.”	kijelentés
		Kapcsolatok építése, támogatás, segítség.	

		Azért működik a spontaneitás, mert az emberek: felelősségteljesek, kontrollálják helyzetüket, jók; tesznek magukért és egymásért;	
10:35	Tipikus csoportfolyamatok összerakása	<ol style="list-style-type: none"> 1. „Felelősségből adódó cselekvés: kezdeményezés.” 2. Egymás támogatása. 3. Felelőségek, szerepek, szabályok tisztázása. 4. Vezetői tisztázások, értelmezés. 5. Egymáshoz kapcsolódások segítése, összszegzés. 6. Az öntudatos csoport kialakítása. (felkészülés a csoport elhagyására) 7. Csoportból alakul ki az új vezető; legitimizálás. 8. Önállóan működő csoport. 	Kiscsoportos (4 fős)
10:48	Képviselők kiválasztása a kiscsoportokból	Delegálás, vezető kiválasztódás.	Akvárium helyzet
10:55	SZÜNET, mely aztán időtúllépés a műhely végét jelenti.		

A táblázatot készítette Kovács Arnold.

MŰHELYMUNKÁK

Karácsony Zsolt³

Kortárs és segítő

Kortárs segítő csoport létrehozása, fenntartása, fejlesztése az SOS TINI TELEFONOS ALAPÍTVÁNY tapasztalatai alapján

A csoportfoglalkozás menete illeszkedett a csabai Tini Vonal tematikájához:

A kortárssegítők képzését megelőzi egy 30 – 60 órás önismereti csoportmunka, melyen középiskolákból vehetnek részt az érdeklődők. Ennek lezárása után, a vezető kiválasztja azokat, akik alkalmasak lehetnek a kortárssegítésre, akikre egy újabb, már segítés/telefonos segítés specifikált képzés vár.

Az önismereti munkának a főbb irányai:

- motivációk tisztázása, gyökerek
- a belső kérdőjelek felszínre hozása, témaorientációk, lehetőségek
- fókuszban egy helyzet, annak érzelmi oldása majd általános tapasztalatok levonása
- az „önmegmutatás” kérdései
- együttműködés egy cél érdekében
- elválás-leválás

A csoportfolyamatban részletesen érintett témakörök:

Az alkalmasság megítélésének szempontjai:

- Motiváció tisztázások
- A kortárs segítői munkában "személyiség korrekcióra" nem lehet vállalkozni, így elsődleges az alkalmassági szűrő.
- A képzési tematika többlépcsős, szorosan kötődik a serdülők életkori sajátosságaihoz.
- Az esetleges „kiszűrés” bármely lépcsőben történik – a tematikából adódóan – a serdülő számára nem elsősorban a frusztrációs helyzetet közvetíti, hanem lehetőséget ad a „továblépésre”, szűrő és-szükség esetén-gondozó szerepet is betölt.

A kiképzés menete:

- Önismereti blokk – saját helyzetek megfogalmazása, oldási alternatívák észrevétele
- Kommunikációs blokk – más helyzeteinek követése, leereagálása az „itt és most” helyzetben

---

³ Mentálhigiénés szakember

-
- Az elméleti képzés – mindig „sajátélményhez” csatolódik a serdülőkor csomópontjaihoz valamint a segítő beszélgetés elemeihez illeszkedik
  - Hospitálás, részvétel a stábmunkában
  - Részvétel a segítő- illetve stábmunkában

Speciális helyzet – speciális kommunikáció

A telefonos lelkesítő szolgálatok specialitása, hogy „megfosztott” kommunikációs helyzetben (csak a vokális csatorna segítségével) adnak azonnali segítséget – laikusok bevonásával.

Ezért a képzés fontos eleme, hogy a leendő kortárssegítők megismerkedjenek ezzel a speciális kommunikációval. Elsősorban az fontos, hogy minél több tapasztalatot szerezzenek és a gyakorlatban próbálják ki magukat. Persze csak védett akvárium, helyzetekben. Erre a legalkalmasabb módszer az olyan páros szituációk, ahol egy ember a hívót játssza (aki a képzést vezető instrukciói alapján hoz egy problémát és egy viselkedésformát), egy másik ember pedig a segítő játssza, a segítő beszélgetés, úgy zajlik, hogy a hívó és segítő nem látják egymást csak beszélni, tudnak. Ezekhez a tapasztalatokhoz lehet visszacsatolni az elméleti tudást, így az jobban érthető és jobban rögzül.

A szolgálatok megjelenése a médiákban / név, reklámtevékenység / meghatározza a hozott kommunikációt, illetve az igénybe vevő réteget

- A szűkített kommunikációs csatorna felerősít bizonyos jelenségeket
  - » érzelmek-indulatok
  - » projekciók
  - » áttételek

Nagyon fontos, hogy a kortárssegítőnek meg legyen a tudása, hogyan kezelje a hívó érzelmeit és indulatait, amelyek sok esetben felé irányulnak. Mivel előfordul, hogy a hívó indulatos, üvölt, káromkodik, szidja a segítő, fontos megtapasztaltatni, hogy ez nem neki szól, hogy ne vegye fel ezeket, ne vonódjon be érzelmileg, és ezáltal ne adjon viszont indulatáttételt. A segítő kapcsolatra jellemző, hogy a hívó érzelmileg közeledhet a segítőhöz, különböző nemű hívó – segítő kapcsolatban megjelenik a szexualitás, ez természetes, de vannak esetek, amikor a másik nem felé való vonzalom alakul ki a hívóban. Ezt mindenféleképpen tudnia kell kezelni a kortárssegítőnek, ahhoz, hogy a beszélgetés elérje a célját. Viszont, tudja a hívó ilyen irányú energiáit, beforgatni a beszélgetés előrevitelébe. A másik nehéz feladat, a projekciók kivédése, amikor is a hívó a saját problémáját próbálja a segítőre kivetíteni, ezáltal érzelmileg bevonni. Fontos megtanulniuk azt, hogy ne vonódjanak be érzelmileg, mert ezáltal elveszítenék az objektivitásuk, és nem tudnának segítőként működni.

MŰHELYMUNKÁK

- Az „itt és most” kérdéskörei
  - » „gyorshívások”
  - » „lassú hívások”
  - » „néma hívások
  - » Csörgések

A kortárssegítőknak a képzés alatt, fontos, megtapasztalniuk, hogy nem minden hívás zajlik, úgy, hogy felveszik a telefont és elindul a beszélgetés. Vannak olyan hívás típusok, amelyek gyakran előfordulnak és amelyekre fel lehet készülni, pl.: néma hívásnál (amikor a hívó nem szólal meg) lehet együtt hallgatni vele, mert így is érzi, hogy valaki mellette van, és már ez is segítség, de valószínűleg meg is fog nyílni.

- A „vágy és szükséglet”

Fontos, hogy a segítő a kérdéseivel, segítsen tisztán látni a hívónak a problémáját (próbálja meg kiemelni a helyzetéből, hogy onnan lásson rá). Fontos tisztázni a vágyakat (cél) és az ehhez hiányzó szükségleteket. Nagyon fontos, hogy a kortárssegítő a hívás végén tudja összegezni a beszélgetést a hívónak, mert ez számára segítség. Az összegzésben fontos szerepelnie a jelenlegi helyzetnek, a kívánt célnak és a cél eléréséhez nélkülözhetetlen szükségletek kielégítésének.

- Az első – érdemi- mondatban legtöbbször benne van a segítségkérő viszonyulása helyzetéhez

Ezért nagyon fontos a hívó első mondata, ebből tud kiindulni a segítő és később, ha a hívó terel vagy hárít vissza lehet csatolni az abban elmondottakra, vissza lehet neki ezt tükrözni.

- Időnyerés, hogy kibonthassa a helyzetét
- A fedőtörténet

A hívó sokszor burkolja a problémáját egy fedőtörténetbe (pl.: úgy meséli el a problémáját, hogy az nem is vele történt, meg hanem a barátjával), hogy ezzel is távolítsa magától a problémáját.

- Megengedő rávezetés, hogy közel engedje magához helyzetét, érteni, hogy „kihez beszél”

A képzés során nagy figyelmet kell fordítani arra, hogy a kortárssegítő megtanulja a kérdéseivel úgy, vezetnie a hívót, hogy körül tudja járni az általa megfogalmazott problémát és rálásson, olyan problémaforrásokra, amelyek eddig az érintettsége miatt elkerülték a figyelmét. Emellett fontos a beszélgetést olyan ritmusban vezetni, amit a hívónak a legkényelmesebb. Ha a hívónak túl lassú, vagy túl gyors a beszélgetés könnyen ellenállást válthat ki.

-
- Felnőttég – gyerekség tesztelése, ingadozása

Mivel a serdülőkor egyik legtöbb krízissel járó kérdése az a kettősség, hogy a fiatal egy átmeneti időszakban találja magát, már nem gyerek de, még nem is felnőtt. Sok olyan dolgot megtenne, mint a felnőttek, de felelősséget a tetteiért nem, vagy csak nagyon nehezen akarja vállalni. Ezt sokszor fokozzák fel a felnőttek is csak ők pont a másik irányból, egy gyerekhez mértén adják nekik a jogokat (amit megtehetnek), de a felelősségvállalást felnőtt szinten várják el tőlük. Ez sokszor szül nehéz helyzeteket, így a kortárssegítőnek tisztába kell lennie az ilyen esetek kezelésével. Fontos, hogy magában is tisztázott legyen a saját helyzete a gyermeki, illetve, a felnőtt szerepeivel. Így rá tudja vezetni a klienst a szerepeire és az azzal járó felelőségekre.

- Mindkettő fogadása, tükör

Nagyon fontos eszköz a segítő kezében a tükörtartás. Mivel ő nem véleményezi, nem minősíti a se hívót, se a problémáját, de az érzéseket, észrevételeket visszacsatolhat (tükrözhet) a kliensnek. Pl.: mondhatja azt a segítő: „Én azt érzem, hogy ez a probléma neked nem olyan fontos”, vagy „Azt veszem észre rajtad, hogy menekülni szeretnél ebből a helyzetből”. Fontos, hogy ezt a technikát is megtapasztalják és gyakorolják a képzés alatt.

- Eleve eldöntött dilemmák

Gyakran előfordul, hogy olyan kérdéssel fordulnak a segítőhöz, amire a választ pontosan tudja a hívó, csak éppen ezt ő nem akarja bevallani magának, nem látja vagy csak megerősítést szeretne kapni. Ilyenkor fontos, a segítőnek azt visszautkröznie, ő azt látja, hogy a problémára megvan már a megoldás, és célravezető lehet, visszavezetni a hívót, hogyan is született ez a döntés, mi van a hátterében.

- Játék a gondolatokkal, utakkal

Mivel a segítségkérők a problémájuk feloldásának folyamatában gyakran játszanak a gondolataikkal és olyan megoldási módszereket találnak ki, amelyek a való életől elrugaszkodottak, szinte lehetetlenek vagy nagy mértékben a szerencsére építenek. Ilyen esetben a kortárssegítőnek fontos a „földön tartani” a hívót és arra ösztönözni, olyan megoldási lehetőségeket keressen, amelyek reálisan elérhetőek a számára.

- Szerepkipróbálás illetve gyakorlás

- Szerepvisszajelzések, biztos pontok /tulajdonságok/ mutatása

A segítő beszélgetés során fontos olyan biztos pontokat találni, a hívóval együtt, ami neki segítséget nyújthat, a nehéz élethelyzet leküzdéséhez. Fontos

MŰHELYMUNKÁK

---

mege erősíteni, azokban a pozitív visszajelzésekben, amelyeket ő másoktól kapott. Ezek a pontok azért nagyon fontosak, mert kapaszkodót jelent a hívónak.

A konferencián lezajlott műhelymunka különlegessége, az volt, hogy a kortárssegítő képzés tematikája szerint zajlott, de a résztvevők életkora sokkal változóbb volt, mint egy hagyományos kortárssegítő képző csoport.

(A műhelymunka beszámolóját készítette: Karácsony Zsolt és Szűcs István)

Vajda Árpád⁴

Merre tovább ifjúság? – regionális ifjúsági fejlesztések, tervek, források, pályázatok

A szekció célja az volt, hogy a műhelyben részt vevő ifjúsági szakemberek megismerkedhessenek mindazokkal a változásokkal, amik az ifjúsági intézményrendszer érték elmúlt hónapokban. Mindezek mellett a résztvevők terveit, fejlesztési elképzeléseiket, projekt ötleteit szerettük volna az aktuális és a közeljövőben várható forráslehetőségekhez illeszteni.

A Mobilitás új szerepe

A 2007 január 1-től az ICSSZEM háttérintézményeként működő Mobilitás a Szociális és Munkaügyi Minisztérium Foglalkoztatási és Szociális Hivatalához került.

A pályázatkezeléssel kapcsolatos ADMINISZTRATÍV feladatok terhei lekerültek az intézmény válláról, így erőforrásait teljes mértékben a létrehozásakor kitűzött célok elérése, az eredeti **FEJLESZTŐ, MÓDSZERTANI szerepére** tudja összpontosítani. A szervezet regionális hálózata tovább folytatja tehát mindazokat a fejlesztő tevékenységeket, amiket immár hét éve végez.

A Mobilitás segíti a szakembereket abban a munkában, amely a fiatalok aktív társadalmi részvételét, szociális kompetenciáinak megerősítését szolgálja.

Gyűjti, rendszerezi és megosztja az ifjúsági területen felhalmozott nemzeti és nemzetközi tudást, tapasztalatokat, információkat

Támogatja a települési, helyi ifjúsági munka megerősítésében az önkormányzatokat, a területért felelős szakembereket.

Képzésekkel, konferenciákkal és műhelyekkel segíti az ifjúsági szakemberek kompetenciáit megerősíteni, az ifjúsági munka ismertségét és elismertségét megteremteni.

Széleskörű partnerségre törekszik szektorok és ágazatok között, az ifjúsági célú civil szervezetek együttműködését segíti.

Mobilitás segíti szervezeteket az ifjúsági célú források felhasználásában. Gyermek és Ifjúsági Alapprogram forrása idén mintegy 300 MFt, az Európai Unió Fiatalok Lendületben Programjának (Youth in Action amely 2007-2013 között támogat különböző ifjúsági kezdeményezéseket) idej forrása kb. 600 MFt.

Térkép a források tengeréhez

Nehéz olyan pályázati forrás fajtát megemlíteni, amelyben az ifjúsági célú szervezetek ne lennének érintve. Különösen nagy kihívás megtalálni az adott szervezet

---

⁴ Az FSZH Mobilitás Dél- Alföldi Regionális Ifjúsági Szolgáltató Iroda vezetője

MŰHELYMUNKÁK

---

saját szükségleteinek legmegfelelőbb forrásokat. A szekcióban ezt modelleztük. A gyakorlat során a szervezetek terveiből, szükségleteiből indultunk ki, és próbáltuk illeszteni az évben már megjelent vagy várható forrásokra. Megvizsgáltuk az SZMM, a GYIA, a DARIT, a Fiatalok Lendületben program, az NCA, az NKA egy-egy aktuális kiírását Rendkívül nagy érdeklődés kísérte a Dél-alföldi Operatív program első két éves (2007-2008) Regionális Akciótervének közösségi terek fejlesztését célzó kiírását, amelyre a tervek szerint mintegy 1,2 milliárd Ft-ot szán a program.

Összegzésként megállapítottuk, hogy szükséges lenne a tortát (lehetőségeket) növelni, és nem a szeleteket aprózni, folyamatosan „képben lenni” a forrásokat illetően, a megjelenésnél hamarabb projekt terveket készíteni, az ötleteket átgondolni, és végül a konferencia témájára a **Közös (s) ég**-re rímelve, annak üzenetét megerősítve **kölcsönös bizalmon alapuló, erős, valós, gyorsan mozgósítható partneri együttműködések**et kialakítani szakemberek és szervezetek között egyaránt.

Hasznos források

- www.mobilitas.hu (ifjúsági szakemberek, szervezetek portálja, a Nemzeti Ifjúsági Információs és Dokumentációs Központ is elérhető itt)
- www.eurodesk.hu (fiatalok, fiatalok közösségeinek portálja, hasznos nemzetközi információkkal, lehetőségekkel)
- **Ugródeszka** (a Mobilitás havonta megjelenő, országos szakmai lapja, feliratkozás, megrendelés a Mobilitás portálján)
- **Péntek** (a Mobilitás DARISZI kéthetente megjelenő elektronikus hírlevele, feliratkozás: dariszi@mobilitas.hu)

Schádné Zámolyi Judit⁵

Iszonyok és viszonyok – tanár-diák viszonyok, szerepek és sztereotípiák

A csoportok szervezésében alapvető szempont volt, hogy középiskolai diákok és aktív pedagógusok azonos létszámban legyenek, a szituációs gyakorlatok szerepcserés feldolgozása érdekében.

A csoportban az első közös szabály a megszólítás mikéntjével indult – tegező viszonyban állapodtak meg.

A csoportmunka során törekedtünk arra, hogy a feladatokban együtt dolgozzanak tanár és diák (encounter játékokban, önismeretet fejlesztő, kapcsolatki alakító feladatokban).

Az egymás előtt megfogalmazott érzések kezdték elmélyíteni a csoporttagok közötti érzelmi viszonyt, amely megalapozta a csoport légkörét, a tagok aktivitását. Pl. az érintésen keresztül egymásnak nyújtott biztonságérzet és odafigyelés szereptől függetlenül került megfogalmazásra, a közös élmények partneri szintre segítették őket.

A szerepcserén alapuló feladatban nagyszerű helyzeteknek voltunk tanúi: a szerep által adott lehetőségek mindkét fél számára biztosították az „itt és most”, érzelmi megjelenítését a hozott anyag felhasználásával. A játék során megtapasztalták, hogy egymás szerepében lenni egyszerre milyen könnyű és ugyanakkor milyen nehéz. A tanárszerepet játszóknak megjelenítették a számonkérő, távolságtartó és minősítő tanári kommunikációt, a diákszerepben lévő tanárok pedig az elzárkózó, „tüskés” tekintélyromboló – „most erre lépj, ha tudsz” kommunikációját. Az alá-, fölérendelt viszony megjelenésében a kontroll váltakozása a versengő kezelési megoldási mód jellemezte a feleket. A villanásszerűen megjelent együttműködésre tett kommunikációs próbálkozások elvesztek a „szituációban”, és uralkodtak a mindennapok során elszenvedett kudarcok, az együttműködést kialakító eszköztelesség és tehetetlenségérzés.

A közös kapcsolódási pontok feltérképezése adhat támpontokat a feszültséggel, kudarcokkal megtűzdelt kapcsolat megváltoztatására, a párbeszéd elindításához.

---

⁵ Vezető: pszichológus. A Szegedi Tini-telefon Lelkiségegysegyszolgálat Egyesület alelnöke, szakmai vezetője

MŰHELYMUNKÁK

A csoport keretein belül megélt helyzetek, a feladatokban megtapasztalt személyes és szerephez kötött viselkedés és kommunikáció rávilágított arra a konfliktushelyzetre, amely a két szerep megformálásakor erőteljesen jelentkezik. Más szituációban az együttműködés, a nyitottság, a pozitív élményszerzés és nyújtás élménye jelent meg és gazdagodva, megerősödve az egyéni erőforrások mutatkoztak meg.

A foglalkozások időtartama (2-3 óra) miatt csak arra vállalkoztunk, hogy megjelenítsük a tanár- diák viszonyban rejlő gátló / feszültség okozó elemeket és ráirányítsuk a figyelmet az egyénben rejlő olyan erőforrásokra, amelyek mozgósításával a kapcsolat tartalmi és érzelmi komponensei a kooperáció irányába segíthetik a két szereplőt.

Katona Miklós

Hová tűntek a jó barátok?

A középiskolás és egyetemi közösségek hasonlóságai és különbözőségei

Bemutakozás és célkitűzés

Katona Miklós vagyok, a Szegedi Tudományegyetem Egyetemi Életvezetési Tanácsadó Központ⁶ munkatársa és a Nagyító Alapítvány önkéntese. Egyetemi munkatársként és főiskolai oktatóként fontosnak tartom, hogy folyamatos kapcsolatban legyek középiskolás korosztállyal. Ismerjem az őket foglalkoztató kérdéseket, tudjam, hogy ki számukra az aktuális példakép, milyen új igényekkel lépnek be a felsőoktatásba. Természetesen ez visszafelé is működik, a középiskolásoknak tudok arról mesélni, hogy milyen az egyetemi élet, mire kell nagyon figyelni, hogyan tanuljanak, mi vár rájuk. Így nagyon nagy örömet jelentett nekem, hogy integrálni tudtam ismereteimet és egy olyan munkacsoportot vezethetem, ahol ez a lassan tíz éves tapasztalat továbbadható volt.

A megfogalmazott célkitűzésem: minél több olyan személyes élmény megmozgatása, amivel láthatóvá válik a két életszakasz fontossága, kapcsolata. Válasz keresés arra, hogy mennyire határozza meg a középiskolában szerzett élmény anyag, szerepkészlet, baráti és egyéb kapcsolatok tartalma az egyetemi éveket.

A módszer

A program módszertani alapját a szociálterápiás szerepjáték adta, amely az egyik legkiválóbb módszer a szociális kapcsolatok feltérképezésére. A szociálterápiás szerepjátékot (továbbiakban: SzTSzJ) 1970-es évektől kezdve fejlesztették ki Münchenben, kimagasló alakja Adelheid Stein. A képzés magyarországi meghonosítója Eisenbarth Krisztina így fogalmazta meg a módszer lényegét: „A szociálterápiás szerepjáték játékformákat kínál önmagunk és mások észlelésének (észlelésközpontú játékok), a csoportbeli szociális viselkedés, valamint az aktuális problémák észrevételének, strukturálásának és megoldási stratégiáinak javítására (csoportcentrikus és problémacentrikus játékok). A SzTSzJ előnyben részesíti a kliensek egészséges énrészeire való építést, ezek önsegítő és öngyógyító erőit óhajtja mozgósítani. Ugyanakkor tekintetbe veszi a mindenkori csoporttag tanulási tempóját és ismeretszintjét, ezért különféle helyzetekben is jól alkalmazható.”⁷ Az

---

⁶ Az SZTE Egyetemi Életvezetési Tanácsadó Központ 2004 decemberében kezdte meg működését, mint egyetemi szervezet. Korábban Diákcentrum Universitas Alapítvány néven civilszervezetként végzett hasonló tevékenységet. További információk a www.eletv.-szeged.hu

⁷ Eisenbarth Krisztina (2004): A szociálterápiás szerepjáték. A személyiség utóérlelésének szelíd módszere. Embertárs, 1: 39 – 40.

MŰHELYMUNKÁK

---

idézet jól alátámasztja, hogy a téma feldolgozása módszertanilag megalapozott főként azért, mert képet alkothatunk olyan helyzetekről, ahol közösségi helyzetekből tanulunk önmagunkról, viselkedésünkről.

A folyamat bemutatása

A csoporton 16 fő vett részt, korosztályilag kiemelten heterogén: középiskolás diákok, egyetemi hallgatók, fiatal pályakezdők és már nagy tapasztattal rendelkező tanár kollégák.

A téma felvezetése és a keretek tisztázása után az ismerkedési szakasz is a témához szorosan kapcsolható feladatokkal történt. Minden résztvevő számára lehetőség nyílt arra, hogy megfogalmazza a témával kapcsolatos kérdéseit és azokra a csoporttagoktól választ is kapjon ezekre.

A tematikus feldolgozásban a középiskolás élmény anyagot csoportcentrikus szociálterápiás szerepjátékkal elevenítettük fel. „A csoportcentrikus játékok csoportbéli élményeket elevenítenek fel, illetve tesznek lehetővé. Visszatükrözik a csoport szerkezetét és a csoportfolyamatot, vagy a csoportban kialakuló kapcsolatok sajátosságaival, illetve a más csoportokhoz való viszony jellegzetességeivel foglalkoznak. Céljuk a szocializációs hiányok pótlása, a beállítódások megváltoztatása, a döntésképeség és a konfliktustűrés fokozása.”⁸

A résztvevők felidézhatték a középiskolák jellegzetes szereplőit, akik az oktatási intézmény zsibongójának terében, a tízperces szünetben megjelenhettek. Gyorsan beindult a kapcsolatteremtés a mindig morcos portás, az avas-zsíros kenyeret áruló büfés, az eltévedt elsősök és a többi jellegzetes figura között. A csoporttagok ráismerhettek azokra a szokásaikra, gondolkodásmódjukra, amelyeket középiskolásként megéltek, megélnek. A kiértékelő kérdés segítségével olyan kulcsmondatokat rögzítettünk, amelyek teljesen felidéztek a középiskolás évek élményvilágát: buli, haverok, hülyéskedés, lazulás, kolesz, elvarázsoltság, ragyák-pattanások.

A szünetet követő periódusban az egyetemi élettel kapcsolatos tapasztalatokat fantáziákat vizsgáltuk meg az észlelésen alapuló, észlelésre irányuló játékkal. „Ezek a játékok önmagunk és mások észlelésének finomítására szolgálnak, fokozzák az átélt, a remélt vagy rettegett dolgok, a vágyak, a fantáziák és azok hatása iránti érzékenységet.”⁹ A csoporttagok valós és képzeletbeli képek segítségével idézhetek fel eseményeket, jövőbeni helyzeteket az egyetemi életmóddal kapcsos-

---

Az módszerről és a Magyar Szociálterápiás Szerepjáték Egyesületről bővebben a következő helyen lehet olvasni: <http://www.msztzsze.hu>

⁸ Eisenbarth Krisztina (2004): A szociálterápiás szerepjáték. A személyiség utóérlelésének szelíd módszere. Embertárs, 1: 40.

⁹ Adelheid Stein: Valahol mindenkinek nyílik virág. MSzTSzJE, Budapest, 2003. 73.

---

latban. A változatos képek között megjelentek a sikeres vizsgák, a fergeteges bulik, a közös filozofálások, a beilleszkedés félelmeit tartalmazó képek.

A kiértékelő kérdés az egyetemi életvitellel volt kapcsolatos, jól feltárta azokat a fontos jellemzőket, amelyet megélhetők az egyetemi évek alatt, a válaszokat rögzítettük.

A téma összegzése a két érzés és élmény gyűjtemény összehasonlításával történt. Jól láthatóvá vált, hogy mennyire fontos a tudatosság az egyetemi évek alatt. Milyen nagy jelentősége van a felelősség vállalásnak, amely belép az egyén életébe. Hogyan fog bánni ezzel az új helyzettel, képes-e jól élni az egyetemi élet szabadságával? Nagy hangsúlyt kapott a baráti kapcsolatok kérdésköre. Erős félelmek és negatív tapasztalatok jelentek meg azzal kapcsolatban, hogy a középiskolási kapcsolatok az érettségit követően megszakadnak. A csoporttagok spontán elkezdtek megoldásokat keresni a kérdésre, olyan gondolatok születtek, amelyek megnyugvást és előrelépést adtak.

Összegzés

Az együtt töltött idő nagyon gazdag tartalommal és humorral telt meg. Kiemelten fontos megjegyezni, hogy minden résztvevő számára nagyon sokat adott az eltérő korosztályok jelenléte a csoportban. A résztvevők esélyt kaptak arra, hogy egy új nézőpontból lássanak rá a témára és a témával kapcsolatos véleményekre. Az egymástól való tanulás élménye és az erre való nyitottság egyik fő tanulsága lett a csoportnak; és egyben üzenete is, hogy a középiskolai és egyetemi években megélt, a világra, a másokra, a tudásra való figyelmet érdemes tovább vinni ezekből a személyiség fejlődést kiemelten meghatározó időszakokból.

Arany Zoltán¹⁰

Árnyak és Napsütés – Közösségek szerepe a függőségek kezelésében

A függőség kezelésének számos módszere, alternatívája van. Ezek különbséget mutatnak a kezelés hossza (rövid 3-6 hónap, hosszú 6-36 hónapos terápia), a terápia intenzitása (bentlakásos, vagy a kliens eredeti környezetében zajló kezelés), vagy a terápia metódusa (betegség tudaton alapuló terápia/ Minnesota modell, vallási alapon működő evangelizációs terápia, a függőséget nem betegségnek tekintő irányzatok / szociális, tanuláselméleti modellek... stb.) tekintetében.

A kezelés, a rehabilitáció folyamata egy fókuszra koncentrált, konkrét hipotézisek, célok és stratégiák jellemzik.

A hosszú évek gyakorlati tapasztalata bebizonyította, hogy függetlenül a választott kezelési módszertől, a csoportnak, a közösségnek nagy szerepe van a függőségek kezelésében. Az iskolai prevenció kapcsán gyakran beszélünk arról, hogy a közösségnek, a kortársaknak jelentős hatása van a fiatalok tanításában, a deviáns viselkedés megakadályozásában, az esetleges rizikófaktorok csökkentésében. Hasonlóan igaz ez a kábítószer-függők „talpraállásnak” folyamatára is.

Ebben a rövid összefoglalóban, betekintést nyújtok a terápiás közösségi munka néhány fontos összetevőjébe.

Első lépésként tisztáznunk kell, mit jelent a rehabilitáció fogalma a függőség kezelésében.

A rehabilitáció hosszú ideig tartósan addikt emberek számára nyújt újkezelési lehetőséget, melyben egy produktív, szermentes élet megtanulása a cél. A terápia átlagos időtartama 6-36 hónap.

Sokat segíthet a terápiás munka megértésében, ha megnézzük, milyenek a kliensek a felvétel napján, milyen funkciók sérültek, amelyeket rehabilitálni kell.

A legtöbbjükre jellemző az alacsony önkontroll, a realitások és következmények alacsony fokú felmérésének képessége. Önértékesük szélsőséges, irracionális, a reális képességek felmérésének zavara jellemzi. Viselkedésükben jelen van a hazudozás, csalás, manipuláció, mint tanult viselkedés. Több szinten is komoly funkciózavar figyelhető meg (kognitív, medicinális, viselkedési). Gondolkodási képességeikre szintén az irrealitás jellemző, írási, olvasási, illetve kommunikációs képességeikben gyakran komoly deficit figyelhető meg.

A **Terápiás Közösség modell** (TK) rehabilitációs programja ezért a drogfüggőséget elsődlegesen nem betegségként értelmezi, hanem az egész személyiség zavaraként, kihangsúlyozva ebben az egyén felelősségét. Az egyént elsődlegesen a változásért teszi felelőssé. Ezt jól jellemzi a Terápiás Közösségek egyik mottója is: „*Egyedül* Te tudod véghez vinni, de *egyedül* nem tudod véghez vinni.”

---

¹⁰ Addiktológiai konzultáns

A terápiás közösség alternatívákat nyújt a kliensek számára az eddigi életmódjukkal szemben.

Felfogásuk szerint a változás a Közösség tagjainak interakciójában jön létre. Az egyénnek, a sorstársak (peer-ek) segítségével **tartós életmódváltást** kell elérnie az absztinens életmód megtanulásához, megtartásához. Ez egy több stádiumon keresztül zajló tanulási folyamat, ahol az „itt és most” helyzeten van a hangsúly.

A legfontosabb területek, amelyekben az „itt és most”-ban feltétlenül változást kell elérnie az egyénnek a következők: viselkedés, értékek, érzelmek, felelősségvállalás, önállóság, konfrontálódási képesség, énkép meghatározása stb.

A TK felfogása lehetőséget ad az egyénnek arra is, hogy lezárja a drogos életszakaszt, és pozitív önértékeléssel, a megtanult eszközök segítségével új, önálló életvitelt alakítson ki.

Jellemzői

A terápiás közösségben a **felépülés négy dimenzióban** történik. Amelyet az önsegítés, a szociális tanulás, az egyéni növekedés, illetve az egészséges életmód megtanulása alkot. Az együttélésre nem az intézményi lét, hanem leginkább a családi forma jellemző.

A közösségben egyéni döntés nincs, a döntések közösen születnek, az összes tevékenység csoportos formában megy végbe. A szerhasználat szociális kontextusban zajlott, ezért feltétlenül fontos, hogy a „talpraállítás” folyamata szintén szociális kontextusban történjen.

A tagok szerepmodellként működnek egymás számára, kommunikációjukkal, viselkedésükkel, vállalt felelősségeikkel jelzik a változás útját, illetve azt, hogy ők maguk hogyan változnak.

A közösség tagjai az egymás közötti folyamatos interakcióból tanulnak. Mondhatni a terápiás közösségben nem lehet, „nem kommunikálni”. A kliensek ebben a folyamatban a folyamatos visszajelzések segítségével megtanulják, hogy cselekedeteiknek, tetteiknek következménye van, amelyekkel szembe kell néznie, és vállalnia kell azokért a felelősséget. Minden kliens azon dolgozik, hogy kialakítsa az egyéni életstílusát, és mindehhez a többiek segítségét veszi igénybe.

A Stáb/segítők együttesen facilitálják a terápiás folyamatot, kihangsúlyozva az egyén felelősségét a saját terápiájában. A segítők részéről ez az eszközök biztosítását, a keretek és a folyamat kézbentartását, betartatását, valamint a visszajelzés jelentik. A stábtagek szerepmodellként is működnek a kliensek számára.

Összegezve néhány mondatban a terápiás közösségi modell jellemzőit, a következő jellegzetességek fontosak, hogy megjelenjenek a terápia folyamatában:

- a hangsúly a változáson és ebben az egyén felelősségén van;
- a változás a csoport tagjainak interakciójában jön létre;

MŰHELYMUNKÁK

- alapja a peer-hatás (sorstárs-segítés);
- a tanulási folyamat az „itt és most”-ban történik;
- a fejlődés célja egy sajátosan megjelenő drogos életszakasz lezárása, pozitív önértékeléssel

Eszközrendszere / felépítése

A következőkben nézzünk meg a kliens útját a konkrét rehabilitációs folyamatban. Szemléltetésül a Szegedi Ifjúsági Drog-Centrum Rehabilitációs Intézet terápiás munkafolyamatát vizsgáljuk meg. Az Intézet 1997- óta működik a Terápiás Közösségi modell alapján.

1. Motivációs interjú, melyen szintén közösen vesz részt a segítő és egy „idősebb bentlakó”.
A beszélgetésben a közösség értékeit képviselik, illetve közösen döntenek a kliens felvételéről.
2. Izoláció, melynek időtartama változó 4-6 hét. Célja, hogy a kliens teljes mértékben izolálódjon a külvilágtól, a drogszcénától ahol a rendszeres szerhasználata folyt. Másrésztől, megismerkedik a terápiás folyamattal, a közösség tagjaival. A valós felvétel a terápiás közösségbe az egyéni terápiás terv megírásával, az első terápiás időszakba való felvétellel történik.
3. A terápia négy időszakra tagolódik, amelyből az első három elsődlegesen „bentre” a terápiás közösségre koncentrálnak, a negyedik időszak célja már a kliens reszocializációja.
A terápia, módszerét tekintve kognitív viselkedésterápia. Néhány jellemző elem a terápia eszköztárából:
  - Intenzív csoportterápia / heti 5-10 tematikus, önsegítő csoport. Pl: encounter csoport, fiú-lány csoport, ötlépés csoport, buddhista meditáció, reggelt indító, illetve záró csoport, közösségépítő csoport, Kreatív művészetterápiás csoport...stb.
  - A felelőségeken keresztül való tanulás. Szinte minden tevékenységnek meg van a saját felelőse Pl: napifelelős, gondnok, munkafelelős, konyhás, pénzügyi felelős...stb
A közösség önmagát irányítja, a felelősség megoszlik.
  - Munkaterápia
  - Strukturált nap, amelynek az egy éven keresztül való gyakorlása biztonságos életvezetési alternatívát nyújt a drogfüggő kliens számára. Ez az egyik legfontosabb elem a felépülés folyamatában.
  - A kollektív elem használata a változásban. A terápiás közösség minden tevékenysége csoportos

-
4. A negyedik időszak hangsúlyosan a terápián kívüli életre koncentrálódik, célja a családba, a társadalomba való visszailleszkedés. Terápiás eleme a visszaesés-megelőző csoport, amely fontos, hogy a rehabilitációs terápia után is minimum 1-2 évig folytatódjon. Alapvető eszköze az önsegítés. Heti rendszerességgel találkoznak a kliensek, témája az absztinencia megtartása, illetve a hétköznapi nehézségek leküzdésének a segítése.

A terápiás közösség és a család kapcsolata

A nemzetközi szakirodalom szerint az 1960-as évek második felében jelent meg a Terápiás Közösségekben (TK) a családok felé nyitás. Úgy tartották, hogy az eredeti családnak negatív hatása van a bentlakókra. Csak a 70-es években jöttek rá, hogy a család bevonásával megelőzhető a család azon törekvései, amelyek hátráltatják a terápiát. Felismerték azt is, hogy a drogfüggők nagy része az elbocsátás után vissza fog térni eredeti családjához. Így, ha a családra nem fordítanak figyelmet, gyors visszaesés következhet be a terápia során elért eredményekben. Ezért integrálták a családot is a terápiás folyamatba, és a kezelés során lehetséges segítségforrásnak és támogatónak tekintették. Ma már speciális csoportok vannak párok számára, a bentlakók szüleinek, tinédzserek szüleinek, illetve testvéreknek.

Összegezve a Terápiás Közösségi modellt, elmondható róla hogy egy integrált, speciális tanítási módszer, melynek célja a pszichés és szociális változás elérése. Az egyén a „közösség erejét” használva segítséget kap, hogy a negatív viselkedését és gondolkodásmódját megváltoztassa, illetve egy szociális és felelős, drogmentes életmód elsajátításán.

Pillanatkép a mindennapokból

LALA izolációjának története

LALA vagyok, most már a mi kis közösségünknek a része. Szeretnék elmondani nektek egy történetet, egy őszinte és igaz történetet, az én történetemet.

Eddig még erről nem beszéltem, most mondom el először.

Egy olyan emberről szól, aki eltolt magától mindent és mindenkit. Aki a saját érzelmeinek a börtönében volt, elnyomott minden érzést, utálta az embereket, és mindent, ami vele történt.

Majd jött a semmiből valami, magam sem tudom mi, egy érzés, egy hang, de már nem bírtam elviselni a hosszú évek alatt szerzett fájdalmakat. Belefáradtam a magányba!

Egy hideg csütörtöki napon történt meg, mikor úgy döntöttem, megpróbálom.

Ezt soha nem fogom elfelejteni. –Az ablakhoz mentem, és a redőny repedésein keresztül néztem az embereket, akik dolgozni mentek.

Közéjük akartam tartozni!

MŰHELYMUNKÁK

Mögöttem a sötét szoba, és minden, ami a múltra emlékeztetett.

Választanom kellett: Hátra vagy előre?

Választottam. Mostanra tudom, hogy a nehezebbet választottam, de a jobbat. Eljöttem ide, tele rossz érzésekkel, kétségekkel és félelmekkel. Nem tudtam, mit fogok tenni. Azt viszont tudtam, hogy ez az utolsó esélyem.

Elkezdődött az izolációm.

Nem értettem a szabályokat, azt gondoltam: - minek ezek a „bütykök”?

Azt éreztem, osztják az érzést, de nem azt teszik, amit mondanak.

Közben metadon elvonásom volt. Harcoltam magammal és a többiekkel. Azt gondoltam, ezek nem is igazi anyagosok. Azt már tudtam, hogy ez a hely kell nekem, és, hogy jobb, mint az előző terápiám.

Most elmondom milyen érzéseim voltak: Tele voltam félelemmel. Leginkább saját magamtól félttem. Telt az idő, és letettem a metadont. Megérte, hogy idejöttem! Kint nem ment volna, és ez erőt adott. Két hét volt, míg az elvonásom tartott. Ez nem volt valami kellemes időszak, de kisebb célnak megfelelt. Az elvonásom harmadik napján elfogadták a tervemet, ami nagyon jó érzés volt. Azt éreztem, kezdenek bízni bennem.

Hallottam, hogy a terápiába lépésemkor tervet kell készítenem és a közösség előtt fel kell, hogy olvassam, majd el kell fogadtatnom velük. Félttem, de azt hazudtam, nem izgulok., A megbeszélésen feszültség volt bennem, amit próbáltam leplezni. Majd jöttek a kérdések. Azt gondoltam, hogy be akarnak forgatni. Nem akartam, hagyni magam, de ez nem ment. Nem hitték el, hogy elegendő van abból az életből, amit éltem. Még indulatosabb lettem! Sikeriült kihozniuk belőlem azt, amire nem vagyok büszke. Indulatot és agressziót. Bukott minden. Akkor először szembe kerültem magammal. Nagyon sokféle érzés kavargott utána bennem. Azt éreztem, lenyomtak a földre. Tudtam, hogy szeretnek, bízhatnak bennem, és tudnak segíteni. Ez nagyon jó volt. Elsősorban a többiek hozzáállása, kemény szeretete, együttérzése segített utamon. Most jelenleg már tudok nyitni. Fontosak a többiek nekem, elkezdtem szeretni magam, látom azt is, hogy mi értékes bennem, vannak céljaim, és ki tudom mutatni érzéseimet.

Tűrelmet, szeretetet, bizalmat, elfogadást kaptam az izolációm alatt, amit eddig még nem kaptam sehol soha. Hidd el, érdemes küzdeni! Jó érezni, és megtalálni magadat! Tarts velünk ezen az úton, megéri.

Felhasznált irodalom

1. Ambrózay Anikó – Arany Zoltán: Drog-rehabilitációhoz kapcsolódó szülőcsoport működésének sajátosságai, Kézirat, 2003
2. Edward Kaufman M. D.: Családi rendszerek és szerfüggés családterápiája, Addiktológia szöveggyűjtemény 61-70. Budapest, 1995
3. Huszárik Ilona – Kulmann Lajos – Tringer László: A rehabilitáció gyakorlata, Medicina, 2000
4. Martien Kooyman: The therapeutic community for addicts, Rotterdam, 1992
5. Talabér György: A Terápiás Közösség mint általános elmélet és modell, Kézirat, é.n.

Molnár Krisztina¹¹ és Tarnay István¹²

Ifjúsági közösségek tudományos szemmel

A konferencián a műhelybeszélgetés során a résztvevők megismerkedhettek egy rövid előadás keretében a hazai fiatalokat érintő legfontosabb szociológiai elmélettel: az ifjúsági korszakváltás elméletével és ezt követően empirikus eredményeket ismertek meg a hazai ifjúságszociológiai kutatások főbb eredményeinek bemutatásával.

Ifjúsági korszakváltás

Az ifjúsági korszakváltás fogalma először Nyugat-Európában jelent meg Jürgen Zinnecker nyomán. Az általa kidolgozott modell szerint az ifjúsági korszakváltás két külön ifjúsági korszakból tevődik össze. Az első, amely az ipari társadalmakra jellemző az átmeneti ifjúsági korszak. A második, amely a posztindusztriális társadalmakra jellemző, az iskolai ifjúsági korszak.

Az átmeneti ifjúsági korszakban az ifjúság még nem jelenik meg önálló kategóriaként, itt inkább csak a gyermekkorból a felnőttkorba való kényszerű átmenetet jelöli, amely korszak nem rendelkezik saját értékekkel, életstílussal. Ennél az ifjúsági életszakasznál a fiatalokra leginkább a felnőttek intézményrendszere, normarendszere hat, mert még nem alakítottak ki saját normarendszert, és emiatt a felnőttekét követik. Azok a fiatalok, akik ebben a korszakban éltek, a felnőttekhez képest alárendelt viszonyban vannak, mert a felnőttek társadalmának az alján tartózkodnak.

Az átmeneti ifjúsági korszakkal szemben az iskolai ifjúsági korszak lényeges eltérést mutat. A legszembetűnőbb különbség, hogy ez az ifjúsági korszak sokkal önállóbb életszakaszként jelenik meg, mint az előző. Ez leginkább a felsőoktatásban tanulóknál jelenik meg. Az ifjúság itt már kialakít egy saját normarendszert, kialakítja a saját értékeit. Ebben az életszakaszban saját életstílust próbálnak kialakítani a fiatalok, amely egyrészt nagyfokú önállósággal, másrészt a felnőtt társadalomra háruló felelőségek nélkül jár. Ezekre a fiatalokra már nem hat olyan erősen a felnőtt világ struktúrája, intézmény- és értékrendszere. Autonómiájuk nagymértékben növekszik. Mivel a fiataloknak itt még nem kell pénzkereső tevékenységet folytatnia, nagyon megnő a saját aktivitásra fordítható idő, amely kialakítja a különböző ifjúsági életstílusokat. Ez az életszakasz sokkal több, mint csak az iskolában töltött idő, ekkor a fiatalok elnyerik a fiatal tanulók státuszát.

---

¹¹ Szociológus, Nagyító Alapítvány önkéntese.

¹² Szociológus, ifjúságkutató, az Európai Ifjúsági Kutató-, Szervezetfejlesztő és Kommunikációs Központ munkatársa.

MŰHELYMUNKÁK

Nyugat-Európában az átmeneti ifjúsági korszak a 60-as évek elején kezd felbomlani, míg Kelet-Európában ez majdnem húsz évet várat magára.

Az átmeneti ifjúsági korszak leginkább az ipari társadalmakra jellemző, míg az iskolai ifjúsági korszak a posztindusztriális társadalomra. A társadalmi reprodukció tekintetében az átmeneti ifjúsági korszak az öröklésen alapszik, ezzel ellentétben az iskolai ifjúsági korszakban meg kell küzdeni a pozícióért. Ezt fejezi ki a felvételi eljárás is, amivel a felsőoktatásba lehet kerülni. Az átmeneti ifjúsági korszak rövidebb, mint az iskolai ifjúsági korszak. Az átmeneti ifjúsági korszakban a legfontosabb szocializációs tényező a család, a munkahely, ezzel szemben az iskolai ifjúsági korszakban a fiatalokra leginkább az iskola, a kortárs csoportok és a médiumok hatnak. Az átmeneti korszak ifjúsága a felnőtt társadalom kultúráját fogadja el, az iskolai korszak ifjúsága saját kulturális mintákat alakít ki.

Mint láthattuk, a fiatalság úton van egy saját státusz felé, amely magával hozza a fiatalságról alkotott fogalom átgondolását. Zinnecker az ifjúsági életutat moratóriumként értelmezi, mely alapján az átmeneti ifjúsági korszak rövidített moratóriumként jelenik meg. az iskolai ifjúsági korszak, pedig kibővített moratórium. Azonban a moratórium fogalmát is tisztázni kell: „a moratórium a mindennapi cselekvések, az életpálya és a társadalmi csoport-hovatartozások társadalmi intézményesülésének alapkategóriája. A társadalmi cselekvést a cselekvőnek a társadalom világába történő bekapcsolódásának és kívülmaradásának specifikus ciklusaiként jellemezhetjük... társadalmi intézményekként az egyén játékterét strukturálisan behatárolják.” (Zinnecker 1992 11.old.) Ez az ifjúsági moratórium élettörténetileg képez egy szakaszt, ami nagymértékben köthető a felsőoktatáshoz. A társadalmon belül képez egy csoportot. Ezekből kialakulnak az ifjúsági kultúrák. Ez a három folyamat az ifjúság nagyfokú autonómiáját teremti meg. Ez egyfajta lehetőséget nyújt, hogy a társadalom nemzedéki alapon szerveződjön és ne osztályalapon. A nemzedéki szerveződés kérdését Karl Mannheim vetette fel, szerinte három szinten különülnek el a nemzedéki csoportok a társadalmon belül. Az első, hogy egy nemzedék tagjai a történelem folyamán ugyanazokat az élményeket élik át. A második, hogy hasonló módon helyezkednek el a generációk tagjai. A harmadik szint a nemzedéki egység, melynek során az egy nemzedékhez tartozók közös értékeket és cselekvési formákat alakítanak ki. Eszerint az értelmezés szerint a fiatalság nem öröklés útján fogja megszerezni a társadalmi pozícióikat, hanem a felnőtt társadalommal vívott harcban.

A posztindusztriális társadalomban a gazdaság helyzetét a szolgáltató szektor határozza meg. Az oktatás, az egészségügy az információáramláson alapuló iparágak szerepe megnőtt, amely magasan képzett szakembereket kíván. A szolgáltató ipar bővülése tehát szükségszerűen magával hozta az iskolázottság átlagos arányának a növekedését és az iskolázottság elterjedését, mert az új munka-

---

erőpiacon a fehérgalléros munkák száma emelkedett. Mindezekben szerepet játszik még az urbanizálódás, a jóléti államok kiépülése és a közélet demokrati-
zálódása is.

Individualizálódás

Az ifjúsági korszakváltás elmélete mellett fontos hangsúlyt kapott az előadás során a fiatalok individualizálódásának a kérdése is. Az individualizáció értelmezésénél a következő definíciók merültek fel.

„Az „individualizálódás” a társadalmiasodás történelmileg specifikus, ellentmondásos folyamata: az individualizálódás a jóléti állam munkaerőpiacának feltételei között megy végbe, ebben az értelemben a társadalmi viszonyok terméke, és maga is egy bizonyos konfliktusokban gazdag típushoz vezet, amely egyébként nincs közvetlen tudatában saját létezmódja kollektív és standardizált aspektusának.

Az individualizálódás új szociokulturális közösségek kialakulásához vezethet.

Lehetséges, hogy az előrehaladott individualizációs folyamatok feltételei között folyamatosan élesedő társadalmi kockázatok (munkanélküliség) legyőzik az önálló-sodott magánháztartások elszigeteltségét, és új szolidaritást hozhatnak létre.”

A közösségek szempontjából a legfontosabb megállapítása az ifjúság individualizálódásának, hogy ezzel újfajta szociokulturális közösségek alakulnak ki, mint például az interneten szerveződő on-line társaságok, ez pedig a hagyományos értelemben vett közösségek szerepének csökkenését mutatja.

A fiatalok értékrendszerét is erőteljesen meghatározza az individualizáció. Az empirikus kutatások alapján négyféle értékrendszert lehet elkülöníteni a fiatalok között:

- A **privatizáltakat**, ez alatt a magánszférába való visszavonulást értjük (család, békés világ, belső harmónia, családi biztonság, kiszámítható kapcsolatok).
- A **tradicionalisták** elkötelezettek a nemzet, tradíciók és vallás iránt.
- A **szabadságközpontúak** számára a változatos és érdekes élet, egyéni függetlenség, és a kreativitás a fontos.
- Az **anyagi javak megszerzésére törekvők**, ezen értékorientáció közép-pontjában olyan értékek állnak, mint a hatalom, gazdagság, a vezetői – döntési pozíció.

Az **értékek három tengely mentén** különíthetők el: az egyik az individuum és közösség, a másik a materiális és posztmaterialitás, a harmadik pedig a tradicionalitás és modernitás tengelyei.

Fiatalok életeseményei

Az előadás során a résztvevők megismerkedhettek a fiatalok életeseményeinek a változásaival is. Az életesemények változásának a fő tanulsága, hogy a fiata-

MŰHELYMUNKÁK

---

lok egyre hamarabb érik el a személyi önállósodást, mely jelenti az első szórakozást, az első szexuális tapasztalat megszerzését, az önálló utazás szervezését. Azonban a másik oldalon sokkal később csatlakoznak a felnőttek társadalmához, melyet az jelez, hogy egyre későbbi korban fejezik be iskolai tanulmányaikat, vállalnak munkát, alapítanak családot és vállalnak gyerekeket. Ezek arra engednek következtetni, hogy egy meghosszabbodott ifjúsági életszakasz jellemzi a fiatalokat, melyben önálló cselekvési és norma rendszereket alakítanak ki.

A műhely résztvevői a fent bemutatott elmélet mellett napjaink legfrissebb ifjúságkutatásainak empirikus eredményeiből kaphattak ízelítőt, valamint igen fontos része volt a műhelynek a közös gondolkodás arról, hogy a látott eredmények alapján mik az ifjúságsegítő szakemberek aktuális feladatai.

Irodalom

Gábor Kálmán – Jancsák Csaba – Matiscsák Attila – Tarnay István (2006): Sziget kutatások 1997-2005., Szeged: EIKKA, 16

Gábor Kálmán – Jancsák Csaba [szerk] (2006): Ifjúságszociológia. Szeged: Belvedere, 496

Ifjúsági korszakváltás - Ifjúság az új évezredben (tanulmánykötet) Szeged, 2004. 373p B/5

Gábor Kálmán: A középosztály szigete. Szeged, 2000

Zinnecker, Jürgen (1992) „Gyermekkor, ifjúság és szociokulturális változások a Német Szövetségi Köztársaságban” In. Gábor Kálmán (szerk.) Civilizációs korszakváltás és ifjúság Szociológiai Műhely, p. 29-46

Homo Ludens

Műhelyvezetők:

Novák Gyöngyi¹³ – Vikor Csaba¹⁴

Hiszem, hogy a játék az **öröm** érzése miatt oly fontos nekünk embereknek. A játszásban, mint a színjátszásban ott búvik a **próba**, a valami újnak a kipróbálása, felfedezése, a „kockázat nélküli” de legalább is **védettségben** való begyakorlása, a tapasztalatszerzés, a **fejlődés** lehetősége. Főképp akkor tudjuk mindezeket jól nyomon követni, ha nem egyedül játszunk, hanem közösségben. Az **együttvégezett** tevékenység által jönnek létre köztünk kapcsolatok, interakciók, amelyekben **felszabadultan, önfeledten fejezhetjük ki „itt és most” magunkat**, miközben szociális kompetenciáink is (ki-, illetve át-) alakulnak.

Nem csoda hát, hogy nagy volt a játszás utáni vágy e konferencián is. Három csoportot kellett indítanunk a meghirdetett egy helyett! A mi csoportunkba a Nagyító Alapítvány dél-alföldi diák projektjéből érkeztek többségében. Épp ezért tartottuk fontosnak az elméleti résszel való indítást, hisz a fiatalok egy része hosszú távon kortárs-segítésben gondolkodik és szerettük, volna összegezni az ehhez szükséges, személyiség-és közösségfejlesztés alapjait.

Az egyes csoportokban más- és más játékok zajlottak, de talán közös volt az, hogy a fenti szövegben kiemelt „terminusok” jelen voltak mindegyikben.

Csoportunkat annak tudatosításával kezdtük, hogy kifejtettük számunkra (műhelyvezetőknek) mit is jelent a **játék**: és ráirányítottuk a figyelmet, arra is, hogy a „csoportozás” során mindig a fentiek figyelemben tartásával használjuk a különböző **gyakorlatokat**. De ezeken túl tudatosítjuk is a résztvevőkben (magukban, egymásban) más-más módszerekkel, de főképp „tükrözéssel” azt, amit egy-egy „játék” alatt megfigyeltünk. Mindig kell időt és teret adnunk a személyes visszajelzéseknek!

Majd beszéltünk az emberi igényekről, a maslow-i szükségletek hierarchiájáról, valamint a csoportok működése során megfigyelhető legmarkánsabb (dinamikai) elemekről is, amelyekre szintén érdemes figyelniük e munka során: (*születés, bemutatkozás, ismerkedés, bizalom / integráció/ viharzás, tisztulás, építés, zárás, elengedés*).

Aztán egy rövid bemutatkozás következett, és máris jöhettek a várva várt játékok.

Az első egy ismeretlen „labirintus” volt, amelyen bekötött szemmel kellett végigmenni úgy, hogy egy előre kijelölt célhoz kellett eljutni egymás után öt önként jelentkezőnek, miközben a többiek önmagukból és a terem bútoraiból „akadályokat” képezve szótlanul és mozdulatlanul figyelték a különböző megoldásokat.

---

¹³ A Nagyító Alapítvány önkéntese, pedagógus

¹⁴ Nagyító Alapítvány kuratóriumának tagja, önkéntes koordinátora, szociális munkás, pedagógus

MŰHELYMUNKÁK

Öröm volt hallani, ahogy a résztvevők a megosztásnál párhuzamot vontak a gyakorlat és a mindennapok között. Rájöttek arra, hogy a mindennapok feladatai, amik megállítanak ugyan, de erőt is adnak, valamint kapaszkodóként szolgálnak, és segítenek továbbhaladni célunk elérésében. Tehát attitűdjeink, a pozitív hozzáállásunk sokat segíthet utunk rögzös útjainak örömmel való megéléséhez.

A saját élményen alapuló „játék”, érzéseken nyugvó tanulás.

Hogy ez mit jelent, azt a résztvevők tudják a leghitelesebben kifejezni:

„Számomra ez egy olyan élmény volt, ami leírhatatlan, megfogalmazhatatlan, ezt át kell érezni, élni, örülni, hogy átélhettem. Időről időre jött a felismerés, hogy Úristen én ilyen vagyok, meg hogy ez tényleg így van, és közben a csapat is összekovácsolódott.”

„Rengeteg erőt adtak a visszajelzések tőletek és a többiekől egyaránt. Köszönöm!!!”

Kis dolog:

de a programértékelés után, búcsúhoz a résztvevők becsukott szemmel és előre kinyújtott kézzel, a tenyerüket felfelé fordítva körbe álltak, és egy kézzel alig-alig érezhető, de szemmel jól látható ajándékot kaptak tőlünk! Egy tollpíhét!

Pleskonicsné Szabó Éva¹⁵ – Szűcs István¹⁶

A **játék** és a **közösség**, ez a két szó állt a műhelymunkánk fókuszában. Benem ez a két szó szimbiózisban él. Azt gondolom az egyik sincs meg a másik nélkül, játék nélkül nincs közösség, és közösség nélkül nincs játék. Azt gondolom, hogy ez nem csak a sajátélményű csoportokra igaz, melyeknek épp a közösségfejlesztés a célja, hanem az élet minden területén. Ha valaki játszik, és ezt nem egyedül teszi máris egy közösséget alkot a társaival. Egy meglévő közösséget pedig a közös játék tesz, még **erősebbé**, a játék segíti, hozzá a **folyamatos megújuláshoz**. A játék és a közösség egy metszéspontban találkozik, ez pedig a **közös élmény, amikor egy közösen kitűzött célt, együtt sikerül elernünk**, gólt rúgni a másik csapatnak, megfőzni egy bográcsos pörköltet, vagy team munkában végrehajtani egy projektet.

Amikor közösségfejlesztő csoportot vezetek, az előbbieken leírt igazságok lebegnek a szemem előtt. Az a tapasztalatom, hogy a legjobb eszköz a közösségfejlesztésre, a csoportban olyan helyzetek teremtése, melynek kitűzött célját, csak akkor tudják elérni a résztvevők, ha közösen, együttműködve dolgoznak. Joggal merülhet fel az a kérdés, hogy mi van olyankor, ha egy ilyen játékban nem sikerül elérni a kitűzött célt és a játék kudarcélménnyel zárul. Nos az ilyen eseteknek is nagy hozadéka van. A megosztó körben a játékot visszaidézve, és kielemezve, a

---

¹⁵ Nagyító Alapítvány önkéntese, mentálhigiénés szakember

¹⁶ Nagyító Alapítvány munkatársa, szociális munkás

---

csoporthtagok pontosan ráláthatnak azokra a gátló tényezőkre, amelyek megakadályozták őket, a gyakorlat sikeres teljesítésében. Ezt követően a gátló tényezők kiküszöbölésére figyelve újra megpróbálhatják teljesíteni a közös célt.

A Közös(s)ég konferencián tartott Homo Ludens – Közösségfejlesztő játékok nevű műhelymunka, azért volt nagy kihívás, mert összesen két óránk volt a munkára és ebben az időintervallumban egy olyan 14 fős 20-30 év körüli fiatalokból álló csoporttal dolgoztunk, akik nem ismerték egymást. Erre a két órára alapvetően két iránnyal készültünk, az egyik egy inkább elméleti rész, ahol kevés sajátélménnyel inkább a közösségfejlesztés fejlődés-lélektani és szociálpszichológiai alapjait jártuk volna körül. A másik irány egy sokkal inkább sajátélményű csoport kevés elmélettel, de sok nevetéssel és a végére egy közösséggel.

A folyamatot egy rövid egymondatos bemutatkozással indítottuk. Ezt követően felmértük mindenkinek az egyéni igényét, ez számunkra nagyon fontos, mert ha olyat próbálunk adni a csoportnak, ami megfelel a résztvevők igényeinek, akkor motiváltak lesznek. A résztvevők igényei egyértelműen a második variációhoz voltak közel, vagyis több játék kevesebb elmélet, jó kedvel és közösség élménnyel. Ezután egy olyan játékkal kezdtünk, melyben a csoport egy ember ellen versenyzett persze minden kör után más ember került a csoporttal szemben. Azért ezt választottuk, mert ebben a játékban a csoporttagoknak nagyon kell figyelniük egymás mozgására, és ezáltal segít az egymásra hangolódásban. Emellett mivel „fogócska” jellege van sok vicces helyzetet, szül és a nevetés oldja a kezdeti feszültségeket. A következő lépcső egy olyan gyakorlat, amelyikben már nagyon egymásra kell koncentrálni. Körben állva először egy majd kettő a végén három tárgyat dobálunk kézről kézre, minden tárgynak megvan az útvonala (hogy kinek hova kell dobni), a végén már nagyon kell figyelni, hogy kinek kell dobni és az éppen tudja-e fogadni a tárgyat. Ez a gyakorlat segíti az egymásra hangolódást és megadja az első közös sikerélményt.

Ezt a feladatot egy olyan játék követte, amelyben közösen kellett elszámolniuk 21-ig, oly módon, hogy a körben ülnek arccal a körnek kifelé, csukott szemmel. 1-től kell kezdeniük és egyszerre egy ember csak egy számot mondhat, egymás mellett ülők nem mondhatnak egymás mellett levő számot. Ha bárhogy elrontják 1-től kell újratekdeniük. Ez a játék azért került ide, mert ez már komolyabb, nagyobb figyelmet igényel, még nincs benne érintés. és itt már megjelenik az egyén a csoport irányába mutatott felelősége, mert ha egy ember elrontja, akkor az egész csoport újratekdi.

A következőkben már két olyan feladat következett, amelyben már az érintésnek is nagy szerepe van, ami ennyi előkészítéssel már könnyebben elvégezhető, még úgy is, hogy a csoporttagok nem ismerik egymást. Az első feladatban az egész csoport a kezénél fogva (mindenki mindkét kezével megfog két különböző kezét) „összegubancolódik” ezután a csoport közösen megpróbálja kibogozni magát.

MŰHELYMUNKÁK

Ebben a feladatban már jelen van az érintés, de még csak egymás kezét kell fogni és mivel ezt mindenki ugyanúgy teszi ezért nem megterhelő.

A befejező játék már jóval összetettebb, az egész csoportnak úgy kellett átmennie a terem egyik sarkából a másikba, hogy ehhez csak 6 db papírlapot kaptak és csak ezen lépkedve közlekedhettek és ha úgy tettek le egy lapot a földre, hogy nem volt rajta egy végtagjuk sem akkor elvették. Ez már egy nagyon összetett játék, nagyon kell figyelni egymásra, teli van érintésekkel amelyek már mindenkinél különbözők és új elemként megjelenik a bizalom. De mivel fokozatosan voltak felépítve a játékok, mindenki jól érezte magát senkit sem terhel az érintés a másikba való bizalom.

A végén még kértünk a résztvevőktől, hogy készítsenek magukból egy állatot (szobrot, de mozoghat is) amelyben minden csoporttag részt vesz, ezalatt mi ki-megyünk és, ha végeztek ki kell találnunk mit is alkottak. Ez egyrészt jó a csoportnak, mert egy olyan lezáró játék, ahol közösen használhatják a kreativitásukat, másrészt a csoportvezetőnek is egy visszajelzés, mennyire került közel egymáshoz a csoport.

Lezárásként mindenkinél egyesével megnéztük, hogy mennyire teljesült az igénye. Majd mindenki visszajelezhetett, hogyan érezte magát mit is tanult, végül mi is visszajeleztünk a csoportnak.

Ez a csoportmunka is megerősítette a bevezetőben leírt gondolataimat, tapasztalataimat a közösségfejlesztésről, a közösségfejlesztő csoportmunkáról. Ez a csoport is bebizonyította számomra, hogy két óra alatt, „csupán” játékokkal, közösségbe lehet hozni 14 olyan embert, akik nem is ismerik egymást, és ehhez nem kell más csak egy varázsszó: KÖZÖS ÉLMÉNY.

Bolla Eszter¹⁷ – Farkas Attila¹⁸

Játék és közösség – mi a közös bennük? Mindkettőhöz kell **kreativitás, önállóság és együttműködés**. Ennek jegyében fogadtuk a „Homo Ludens” csoport résztvevőit. Úgy hisszük, hogy tréningből is megárthat a sok, pláne a mai teljesítményorientált korban, amikor rengeteg „technikázós” tréner jelenik meg a tréningpiacon, emellett pedig minden **csoport csak akkor ér valamit, ha nem helyettesíti a valóságot, hanem összeköt vele**; segít jobban eligazodni és adekvátan, helyesen cselekedni a valós viszonyok között. Ennek szellemében igyekeztünk egyrésztől strukturált gyakorlatokkal meggyorsítani a csoportfejlődést a szűkre szabott időhatárokon belül, másrészt pedig a lehető legnagyobb teret adni a

---

¹⁷ Nagyító Alapítvány önkéntese, pszichológus hallgató

¹⁸ Nagyító Alapítvány önkéntese, szociális munkás, családterapeuta

---

résztevők kreativitásának, hogy kezdeményezésük minőségi többletté összeállva mintegy modellezze a közösségfejlődés folyamatait.

Kezdetben különféle kategóriák szerint kellett csoportosulnia a résztvevőknek (amelyek közül az egyik legéletszagúbb csoportosítás talán a sör, bor, tömény, egyéb, vizet iszom feliratú lapok köré állás és az ott állókkal a döntés kapcsán történő eszmecsere volt), és jól csinálták: egy csomó olyan motívum vált nyilvánvalóvá, amely elegendő munkaanyagot biztosított a csoportmunkához.

Mindenkinek alkalma nyílt vérmérsékletéhez és a csoporttörténetekhez igazítva olyan szerepet felvenni, amelyben elemében érezhette magát. Ezért mondhatjuk, hogy ideális csoport alakult ki, ahol nagy szerepet kapott a kreativitás, amely abban csúcsondott ki, hogy a beszélgetős, időnként kicsit rávilágító csoport után a résztvevők két alcsoportba válva meg ajándékozták egymást.

Érintettük a csoportszerepek és közösségi szerepek közötti párhuzamokat és a közösség – belső egyéni világ dinamikájának kölcsönhatását is.

Talán ez egyik legfontosabb gondolat mindezek mellett az volt, hogy minden fejlődés során akadnak konfliktusok, amelyek önmagukban nem jók, vagy rosszak; a fejlődést szolgálhatják, ha meg tudjuk őket szelídíteni, azaz nem teszünk úgy, mintha nem lennének, de nem is megyünk le személyes hangnembe kezelésük kapcsán.

A csoportot papírbeszélgetéssel zártuk.

**SZERVEZETEK
BEMUTATKOZÁSAI**

ÁSOTTHALMI IFJÚSÁGI EGYESÜLET

Székhely: Ifjúsági Ház, 6783 Ásotthalom, Jókai u. 4.
Levelezési cím: 6783 Ásotthalom, Móra F. u. 6.
E-mail: asottifi@freemail.hu Honlap: www.asottifi.hu
Képviselő: Papp Renáta Tel. 30/424-6823

Mottó:

„Ha hajót akarsz építtetni az emberekkel, akkor ne a favágást és a munkát szervezd meg, hanem ébreszd fel bennük a tenger iránti olthatatlan vágyat” (Antoine de Saint-Exupery)

Az Ásotthalmi Ifjúsági Egyesület 1999-ben alakult az ásotthalmi fiatalok alulról jövő kezdeményezéseként, azért, hogy egy tevékeny közösséget alkotva segítsék Ásotthalom község ifjúsági életének előmozdítását, működését.

Az Egyesület céljait az Alapszabály rögzíti: Ásotthalom község fiataljainak kulturális, művelődési, sport és egyéb területeken való összefogása, számukra programok szervezése, kapcsolófelvétel és – fenntartás más hasonló célú szervezetekkel, helyi önkormányzattal és intézményeivel, civil szervezetekkel; ifjúsági érdekképviselet.

Működési területét tekintve Egyesületünk helyi szervezet, de szoros az együttműködés a Homokháti Kistérség településeinek ifjúsági szervezeteivel.

Szervezeti tagságunk: Homokháti Gyermek és Ifjúsági Önkormányzat egyik alapító tagja; KITTI Háló – Kistérségi és Települési Ifjúsági Hálózat a DKMT Euró Régióban tagja.

Az Ásotthalmi Ifjúsági Egyesület tevékenysége sokszínű – ahány fiatal annyi ötlet, így az évi minden időszakában sorjáznak az ifjúsági programok.

Az ifjúsági programok egyik csoportja teret biztosít a kreativitás, az ötletesség, művészi hajlamok kibontakoztatására, fejlesztésére, megőrzésére.

A színészi és énektehetséggel megáldott fiatalok amatőr színjátszó csoportot hoztak létre. A saját maguk által írt, rendezett, koreografált zenés színdarabok rend-

szeres eseményei a települési ünnepegeknek falunap, szüreti bál, karácsony alkalmával. Májusban Anyák napján, a fiatalok összefogva kicsiket és nagyokat együtt köszöntik az édesanyákat, nagymamákat.

Az Egyesület tagjai szoros kapcsolatot tartanak fenn a helyi nyugdíjas klubbal – idős tagjaitól a helyi hagyományok megőrzését és szeretetét tanulják meg. „Az unokáink kavarják, nagyanyáink kóstolják” olyan közös program volt, ahol az idősek a régi ételekkel, a fiatalok pedig a modern ételekkel kínálták egymást. Így került az asztalra egymás mellé pizza és kukorica galuska.

Karácsony idején a házalós betlehemezés hagyományát folytatják az általános iskolás hittanosok és középiskolások. Advent idején házról házra járnak a faluban, és pástorjátékot adnak elő a családok otthonaiban, majd Szentestén az éjfélti mise keretében a templomban.

Fontos része a programoknak az egészséges életmódra nevelés, a sport. A települési sportnap, Kihívás napja alkalmával az önkéntes fiatalok a falu valamennyi korosztályát megmozgatják. Szerveznek „Nyugi tornát” az időseknek, játékos-zenés tornát az óvodásoknak, intézményi vetélkedőt, amatőr futballmérkőzést a fiatalok és egy média válogatott között, erős ember versenyt, és még számos más sportprogramot. Az Egyesület szervezésében kerül megrendezésre minden év május 1-jén az Ásotthalmi Amatőr Roncsderbi - az autósport szerelmeseinek nagy öröme, ahová az egész kistérségi vonzáskörzetből érkeznek versenyzők és nézők egyaránt.

Kiemelt célunk a közösségfejlesztés a fiatalok körében. Nagy hangsúlyt fektetünk a fiatalok megszólítására, az általános iskolások bevonására a települési ifjúsági életbe, valamint a középiskolások, fiatal felnőttek közösségben tartására. A kapcsolatok építését szolgálják a nyári kirándulások, az ifjúsági tábor. 2006-ban „Ifjúsági kapcsolat-OK” című pályázati program keretében Orfűn táborozhattak az ásotthalmi fiatalok.

Az eredményes közös munkát, a csoportban való együttműködést hivatott elősegíteni az „Ifi Műhely” önismereti és csapatépítő tréning, amelyet a helyi Ifjúsági Házban tartottunk 2006 őszén. A tréning célja volt, hogy a résztvevők önismeretük, szociális és életviteli kompetenciáik fejlődésével képessé váljanak a kortárssegítői feladatokra, az általános iskolás fiatalok bevonására.

Az ifjúsági érdekképviselet területén az Egyesületünk települési ifjúsági koncepció elkészítésére tett javaslata emelhető ki. 2007 februárjában az önkéntesek ifjúságkutatást végeztek, majd elkészült az Ifjúsági Helyzetelemzés. Az önkormányzati intézmények, civil szervezetek képviselői és a fiatalok március óta együtt dolgoznak a koncepció és cselekvési terv elkészítésén.

Egyesületünk valamennyi programja során arra törekszik, hogy a résztvevő fiatalok örömeiket leljék a részvételben és a vállalt feladatokban egyaránt – hogy míg velünk vannak, *közösségben legyenek*. Célunk, hogy a fiatalok saját önérvényesítő képességük birtokába jutva a helyi társadalom aktív tagjaivá váljanak.

SZEGEDI DIÁKCENTRUM UNIVERSITAS ALAPÍTVÁNY

E-mail: dcentrum@stud.u-szeged.hu

Honlap: www.eletv.u-szeged.hu

Szakmai vezető: **Dr. Szenes Márta**;

Irodavezető: **Katona Miklós**

Nyitva tartás:

Hétfő – Csütörtök: 9:00 – 15:00; Péntek: 9:00 – 13:00.

A Diákcentrum Alapítvány az SZTE hallgatói részére biztosít különböző mentálhigiénés szolgáltatásokat. A központban együtt dolgoznak az egyetemisták életvitelét jól ismerő kortárssegítők és az egyetem munkatársai (pszichológus, mentálhigiénikus, pszichiáter).

Az **egyéni pszichológiai tanácsadás** keretében az életkori sajátosságokból adódó problémákon segítünk, mint a **családról való leválás, partnerkapcsolati krízisek, életpálya tervezés**. Továbbá a megváltozott egyetemi követelmények **megfelelő szintű teljesítéséhez, a sikeres szakmai fejlődés** egyes lépéseire nyújtunk hasznos tanácsokat, megoldásokat. **Tréningjeink** elsősorban olyan készségek elsajátítását teszik lehetővé, melyek a mindennapokban az egészséges életvitelhez, a jó közérzethez nyújtanak segítséget - **kommunikáció, személyiségfejlesztés, pszichodráma, tanulás-módszertani, karriertervezési tréning**. Másrészt a tréningek olyan **közösségek** kialakulását teszik lehetővé a hallgatók számára, amelyek **biztonságot és védelmet nyújtó** térként igényes intellektuális közegként, az identitás formálódás bázisaként funkcionálnak az életükben.

Kulturális programjaink – **filmklub, improvizációs színház önképzőkörünk** a hallgatók alkotói és önkifejezési igényének ad teret. A különböző öntevékeny csoportok vezetése kortárssegítőink aktív munkájára épül.

Központunk külön szolgáltatások csoportjával segíti a **fogyatékosággal élő hallgatók esélyegyenlőségének** megteremtését is azáltal, hogy a személyre szabott igényeiknek megfelelő alternatívákat kínál önálló életvitelük biztosításához.

Alapítványunk nagy figyelmet fordít a középiskolás generációval való kapcsolattartásra is, célunk, hogy minél több információt adjunk számunkra az egyetemi életről, képzésekről, önkéntes lehetőségekről.

Az Egyetemi Életvezetési Tanácsadó központ szívesen támogat minden olyan egyéni, vagy közösségi kezdeményezést, amely hatékonyan segíti az egyetemi polgárok harmonikus testi és lelki fejlődését.

ÉLETFA ALAPÍTVÁNY A LELKI EGÉSZSÉGÉRT

Honlap: www.eletfa-alapitvany.hu
e-mail: eletfa-alapitvany@t-online.hu
Nagy Zsuzsanna (20-228-0688), Fekete Melinda (20-567-0442),
Palotás Csilla (30-436-3858)

*„Az ember akkor ismeri meg önmagát, amikor megmérkőzik az akadállyal.”
(A. de Saint-Exupéry)*

Magunkról

Az Életfa Alapítvány a Lelki Egészségért professzionális humánszolgáltatást kíván nyújtani a hozzá fordulóknak. Elsődleges céljaink:

- mentálhigiénés segítségnyújtás
- prevenció
- egészségnevelés
- a mentálhigiénés kultúra fejlesztése, terjesztése

Kínálatunk:

Egyéneknek

- ⇒ Segítő beszélgetés fiatalok, felnőttek számára
Miért olyan nehéz most az életem? Miért mondok csődöt olyan helyzetekben, amiket korábban nagyon jól megoldottam?
Nem is tudom, mi bajom van, egyszerűen lelkileg elfáradtam. Van egyáltalán kiút ebből az elviselhetetlen helyzetből?
Most vesztettem el a társam, olyan nehéz egyedül...
Az ún. segítő vagy gyógyító beszélgetésben a szakember segít választ és ezáltal megoldást találni az ehhez hasonló kérdésekre.
- ⇒ Család- és párkonzultáció
Miért érzem úgy, hogy „elbeszélünk egymás mellett”?
Már megint nagy veszekedés volt otthon, mást akartam én, és máshogy gondolta a párom.
Egyszerűen nem tudunk szót érteni.
A család- és párkonzultáció lehetőség egy – több embert érintő – problémás helyzet szakemberrel történő közös megbeszélésére.

Csoportoknak

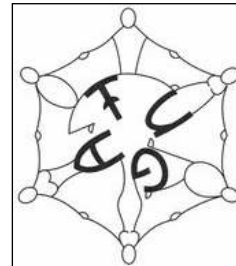
- ⇒ Ifjúsági Életvezetési Program
Ki a sikeres és boldog felnőtt? Mikor mondhatom el, hogy személyiségem egészségesen fejlődött?
Hogyan legyek túl ezen a csalódáson?
Miért nem tudok én semmit határozottan elintézni?....
Interaktív csoportfoglalkozásainkon a fiataloknak nyújtunk segítséget a felnőtté váláshoz.
- ⇒ Pályaorientációs foglalkozások
Olyan nehéz döntenem, annyi minden érdekel!
De mi való nekem a leginkább? Hogyan rangsoroljak?
Képes vagyok egyáltalán erre?
Lehet, hogy most ez jó döntésnek tűnik, de mi lesz két év múlva?
Segítsen már valaki, elveszek ebben a renget információban!
A pályaorientáció célja az egyéni erőforrások meghatározása, valamint akciótervek kidolgozása a továbbtanulásra, illetve az életpályaépítésre vonatkozóan.
- ⇒ Kommunikációs tréning
Vajon mindig azt közvetítjük, amit gondolunk?
Vajon mindig azt értjük, amit mondani akarnak nekünk?
Miért nem, és hogyan csinálhatnánk jobban?
Amit már születésünk előtt gyakorlunk, és amin életünk végéig van mit gyakorolni.

Megrendelőinknek

- Kortárssegítő képzés
- Gólyanapok
- Egészségnapok

FUGA
FIATALOK UNALOM- ÉS GONDÚZÓ ALTERNATÍVÁJA
EGYESÜLET

Honlap: fuga.try.hu
E-mail cím: fuga@freemail.hu
Kapcsolattartó: Tóth Anita Tel.: 70/601-6386

A FUGA (Fiatalok Unalom- és Gondúzó Alternatívája) Egyesület 2006 decemberében alakult lelkes fiatalok öntevékeny csoportjaként.

Az Egyesület céljai:

- a fiatalok informáltságának növelése,
- összetartó közösség kiépítése Dunavecse és a környező települések fiataljai körében
- a fiatalok találkozási helyének biztosítása, közösségi szintér kialakítására törekvés
- kulturális, és szabadidősport-élet fellendítése,
- együttműködés más ifjúsági szervezetekkel,
- egészséges életmód népszerűsítése,
- az önkéntesség eszméjének népszerűsítése.

A fenti célokat az Egyesület elsősorban az alábbi feladatok megvalósítása útján kívánja elérni:

- ifjúsági információs pont és közösségi szintér működtetése,
- kulturális és szabadidősport rendezvények szervezése,
- partnerkapcsolatok kiépítése más ifjúsági szervezetekkel,
- prevenciós programok szervezése,
- önkéntesek összefogása, képzése.

LADIK IFJÚSÁGI EGYESÜLET

Postacím: 6088, Apostag, Damjanich utca 13.
E-mail: info@ladik.hu Honlap: www.ladik.hu Tel.:06-78/428-431
Kapcsolattartó: Gersztheimer Zsolt
Postacím: 6088, Apostag Jókai utca 3. E-mail: zsolti@ladik.hu
Tel.:06-78/428-731 Mobil:06-20/4900-370

Azóta, hogy néhány fiatal összegyűlt imádkozni és énekelgetni a helyi plébánián péntek esténként csaknem 15 év telt el.

A közösségen belül sok generáció tevődik össze, köszönhetően az alapító tagok család alapításának, és a Navigáló vezetőképző program által toborzott ifjúságnak.

A generációk közti különbségek legyőzésére a közösségünk korosztályok szerint, különböző időpontokban tartja meg imaóráit. E szerint vannak a legfiatalabbak (10-14 évesek) csütörtök délután hittanbeszélgetésen vesznek részt, de mellette játék, kézművesség, sport sem marad el. A következő korosztály (15-20 évesek) szombat esténként jönnek össze, itt már komolyabb a beszélgetések témája, de ennek ellenére itt sem maradhat el a felhőtlen játék. A közösség felnőtt tagjai péntek esténként tartják zenés áhítatukat. A korosztályok szerinti tagolódás csak egy irányadó, de valójában mindenki a hozzá legközelebb álló összejevetelen vesz részt, és ha úgy tartja kedve, akár mindegyiken. Ezen kívül a közösségbe tartozó szülők havonta egyszer összegyűlnek a családi közin, ez idő alatt a fiatalabbak vigyáznak csemetékre a picur közin.

Egyesületünk fő célja a vallás hirdetése tettekkel és a zenével, ennek érdekében különböző programokat szervezünk, eleinte csak a helyi, majd pedig a környező települések fiataljainak is. A programjaink közül külön kiemelném a diákmiséket, amelyeket minden hónap első vasárnapján tartunk. Az ellátogató gyerekek és szülei jó szórakoznak a misék előtti játékos vetélkedőkön, bábjátékokon.

Sokat gondolkodtunk azon, hogy a rendelkezésünkre álló közösségi házat milyen hasznos dologra tudnánk felhasználni. Így született meg a Tea-ház ötlete. A kultúrált szórakozáshoz nem hiányozhat a zene sem. A Ladik zenekar saját számai mellett közkedvelt dalokat is játszik.

A diákmiséken és a „Tea-házakon” túlmenően tartunk cserkész foglalkozásokat is. A cserkészethez kiváló környezetet nyújt Apostagon a Duna part, ahol nyáron rengeteg alkalom nyílik megismerni a különböző növényeket és madárfajtaikat.

A rendszeres programjainkon kívül szervezünk alkalmi programokat is. Például színházlátogatásokat, és rendszeresen részt veszünk településünkön a nemzeti ünnepek rendezésében is.

2006 nyarán immáron tizenegyszer rendeztük meg a Ladik Fesztivált. Az ország különböző területeiről érkeznek ilyenkor az érdeklődők, mi szállást, egyszeri közös étkeztetést és persze kultúrált szórakozást biztosítunk a Szalézi szerzetesekkel és fiatalokkal együttműködve. Fellépőink a keresztény könnyűzene már jól ismert képviselői, de helyet adunk az új, szárnyaikat bontogató fiatal zenekaroknak is. A koncertek egyidejűleg két helyszínen zajlanak: egy szabadtéri színpadon és az apostagi Zsinagógában.

A fesztivál előkészületei a nyár nagy részét lefoglalják, általában a fennmaradó időszakban vannak a cserkész táborok, és más nyári programok.

LELKIERŐ FIATALON A FIATALOKÉRT EGYESÜLET

Cím: 4024, Debrecen, Piac u. 58. fszt. 8.

Tel: 06- 52/ 414 – 089 Fax: 06 -52/429 – 610

E-mail cím: lelkiero@freemail.hu Honlap: www.lelkiero.unideb.hu

Egyesületi elnök: Juhász Béla Szilárd

Egyesülésünk célja, hogy egy olyan hálózat részeként működjünk, ami az ifjúsági korosztályt egyéni és csoportos formában segíti a problémák megoldásában, a konfliktusok, krízis helyzetek megelőzésében és kezelésében. Szeretnénk munkával megelőzni, hogy egyes krízis helyzetek kialakuljanak, illetve rögzüljön mentálhigiénés és pszichés betegségeket okozva. A fiatalok családi éltre való felkészítését és ebben való támogatását.

Az Egyesület tevékenységei:

- munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek képzésének, foglalkoztatásának elősegítése,
- hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése, fogyatékosággal élő fiatalok ellátása
- egészségmegőrzés, közösségi pszichiátriai, - és szenvedélybeteg gondozás,
- tudományos tevékenység, kutatás, nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés,
- kulturális tevékenység, konferenciaszervezés.

Az egyesület tagjai az alábbi tevékenységeket végzik:

- az egyéni segítségnyújtás révén a mentálhigiénés szolgáltatások különböző formáit alkalmazza (egyéni konzultáció, életvezetési tanácsadás)
- fogyatékkal élő és sérült emberek számára új szolgáltatások beindítása, munkanélküliek mentálhigiénés ellátása és foglalkoztatása.
- a helyi önszolgáltató csoportok, ifjúsági csoportok, családi csoportok, közösségek alakulását támogatja,
- képzéseket szervez és tart a családokkal foglalkozó szakemberek számára,
- ezek anyagát és egyéb szakkönyveket ad ki, mely tevékenységből befolyó bevételt az egyesület alapszabályában meghatározott célok megvalósítására használja fel.

Szolgáltatásaink:

1, A Mozgó - társ szolgáltatás: Biztonságos szórakozóhelyet biztosító szolgáltatás fiataloknak.

2, Kikötő – Klub: Közösségi pszichiátriai ellátás 18 – 35 éves fiataloknak.

3, Támpont Támogató Szolgálat: 18 – 35 éves fogyatékosággal élő fiatalok önálló életvitelét segítő szolgálat.

4, Kulcs: 18 – 35 éves fiatalok közösségi szenvedélybeteg ellátása.

**MAGYARORSZÁGI NÉMETEK ÁLTALÁNOS MŰVELŐDÉSI
KÖZPONTJA GIMNÁZIUM: DIÁKÖNKORMÁNYZATI TEVÉKENYSÉG**

E-mail: letter25@freemail.hu Telefon: 30/694-2899.

Hegedűs Orsolya, diákkormány tag: 20/579-2320

Szabó Szilvia, diákkormány tag: 70/320-0549.

Kapcsolattartó: Hajdú Anett diákmunkát segítő pedagógus ifjúságsegítő

Az intézmény fontosnak tartja, hogy diákjai ne csupán ismereteket szerezzenek, hanem fejleszthessék önmagukat olyan területeken, mint pl. a felelősségteljes gondolkodás, az önálló döntések meghozatalára való felkészülés, rendezvényszervezési vagy az együttműködési képesség. Ezért támogatja nagymértékben a diákönkormányzatos kezdeményezéseket, melyek között a következők szerepelnek: diákfórum, képzések, szemétszedés, diáknap (sport és egyéb vetélkedővel, különböző foglalkozásokkal), bulik, koncertek.

A megvalósult programokban a személyiségfejlesztés, ill. a sport kiemelkedő szerepet kap. A DÖK-ben aktívan résztvevő diákok az élet minden területén használható tudást is elsajátíthatnak: segítik a tanulóknak a kezdeményezőképeség, a konstruktív problémakezelés és az együttműködés igényének a fejlődését.

A gimnázium diákönkormányzata kiterjedt kapcsolatrendszerrel működik a városban található hat másik középiskolával, DÖK tagjaink meghatározó szerepet vállaltak a BAKIDSZ (Bajai Középiskolai Diákönkormányzatok Szövetsége) megalakításában. A kapcsolat eredményeképpen évente számos diákképzésen, táborban és egyéb szabadidős programon vesznek részt diákjaink, és segítenek azok megszervezésében. A csoport által szervezett programok között ifjúsági táborok, képzések, utcai festés, teadélutánok szerepelnek. A szervezet részt vesz a városi ifjúsági cselekvési terv megírásában is.

NAGYÍTÓ – KÖZÉPISKOLÁSOK ISKOLÁN KÍVÜLI KÉPZÉSE –ALAPÍTVÁNY

6722 Szeged, Kossuth L. sgt. 29.
Tel./Fax: 62/451-662 Mobil: 20/329-48-54
E-mail: nagyito@nagyito.hu Honlap: www.nagyito.hu

A Nagyító programot 1995-ben indítottuk el németországi példa alapján. A program célja a résztvevő **fiatalok személyiségének és közösségének fejlesztése**, illetve a résztvevők arra való buzdítása, hogy merjenek és akarjanak önálló, gondolkodó emberré válni, olyanokká, akik saját véleményrel és célokkal rendelkeznek, és azokért küzdeni is képesek.

1999 őszétől alapítványi formában országos közhasznú szervezetként működünk.

Képzések középiskolásoknak

Fő tevékenységünk hétféle bentlakásos **tematikus képzések** szervezése kamaszoknak. A képzésekre pályázati formában lehet jelentkezni. Témáink:

- **önismeret,**
- **kommunikáció,**
- **pályaorientáció,**
- **szenvédélybetegségek,**
- **tolerancia,**
- **reklám,**
- **szerelem-párkapcsolat (társ-suli)**

A frontális osztálymunkával szemben képzéseinken a kiscsoportos (10-12 fős), élményszerű feldolgozás kerül előtérbe. Arra törekszünk, hogy az általuk választott témát minél több szempontból vegyük nagyító alá, a résztvevőket szellemileg és érzelmileg is megérintsük. A képzéseken sok játékot, beszélgetést, intézménylátogatást és érdekes, izgalmas feladatokat alkalmazunk.

Célunk, hogy a résztvevők személyiségét, közösségét fejlesszük, valamint serkentsük társadalmi érdeklődésüket és felelősségtudatukat. Az egyes témákban való elmélyülés során olyan képességeket és készségeket fejlesztünk, amelyekre a szokásos iskolai keretek között csak ritkán nyílik lehetőség (pl. kommunikációs készség, döntési képesség, tervezési képesség, együttműködési készség stb.)

A résztvevőket az adott program előtt a „Nagyítósok” egy csoportja meglátogatja, hogy kölcsönösen bemutatkozzunk. Ekkor felmérjük a diákok témával kapcsolatos tudását és elvárásait, mindezek alapján mindig a résztvevőkre szabott programot állítunk össze.

A középiskolásoknak szóló képzésekre évente két alkalommal pályázatot írunk ki, január 25. és május 25-ig lehet jelentkezni a következő félévi programokra. Ezekben az esetekben a kedvezményes áru programhoz szállást és ellátást is biztosítunk.

A meghirdetett témájú programok vezetését az egész ország területén vállaljuk a fenti pályázattól függetlenül is.

Képzések önkénteseknek

A képzések szervezői **önkéntesek**: fiatal szakemberek valamint főiskolai és egyetemi hallgatók. Évente két alkalommal egyhetes intenzív csoportos szervezetfejlesztési és módszertani továbbképzést szervezünk számukra. Új önkéntesek „befűzésére” az egyetemi városokban saját élményű képzést tartunk, melyen megismerkedhetnek módszereinkkel.

Budapesten helyi csoportunk működik. Havonta szakmai találkozókat tart a csoport. Szegeden alkalomszerűen Nagyítós esteket szervezünk.

Konferenciák

Eddig két **konferenciát** szerveztünk:

2000-ben Kiegészítés vagy hiánypótlás? avagy az iskolák és a civilszervezetek együttműködéséről

2003-ban Házon kívül – Ifjúsági munka a társadalomban. A dél alföldi ifjúsági szervezetek szakmai és bemutatkozó rendezvénye

Kiadványok

Konferenciánk összefoglalói mellett két módszertani kiadványunk is kapható:

- Nagyító Középiskolások Iskolán Kívüli Képzése – módszertani és játékgyűjtemény

A kiadvány bemutatja alkalmazott módszereinket, több képzés teljes részletes leírását tartalmazza, a játékok menetével, vezetésükre vonatkozó tanácsokkal

- Ifjúsági csoportvezetők gyakorlati kézikönyve

Könnyen érhető és szakmailag pontos alapot ad a kiscsoport pedagógiájához és a csoportfolyamatok értelmezéséhez. Módszertantár része számtalan célra alkalmazható gyakorlatot tartalmaz.

A kiadványok megrendelhetők a Nagyító irodájában. (nagyito@nagyito.hu, 62/451 662)

Nemzetközi és határon túli kapcsolatok

Erdélyben és Partiumban a Nagyító mintájára jött létre több csoport is, akik immár öt városban szerveznek Nagyítós hétvégi képzéseket középiskolásoknak. Felvidéken magyar diákönkormányzatos fiataloknak tartunk képzéssorozatokat. Németországi partnerszervezeteinkkel rendszeresen tartunk közös szemináriumot, tapasztalatcserét az önkénteseknek.

Misszióink

Tudatosan és felelősen végzünk személyiség- és közösségfejlesztést az ifjúság számára és a nagyítósok örömére, épülésére; valamint szakmai műhelyt teremtünk az ifjúságsegítők számára magyarlakta területeken alázattal, Isten dicsőségére.

SZEGEDI TINI-TELEFON
LELKISEGÉLYSZOLGÁLAT EGYESÜLET

6724 Szeged, Teréz u. 18. Postacím: 6701 Szeged, Pf. 231.
Tel: +36 62 315870, +36 20 9607766
E-mail: schadlaszlo@t-online.hu Adószám: 18460533-1-06

Egyesületünk célja: aktív szerepvállalás az ifjúsággal kapcsolatos problémák feltárásában, megelőzésében és kezelésében. Szemléletmódunk alapvetően mentálhygiénés, ezzel széleskörűen értelmezett prevenció-s tevékenységünket szeretnénk hangsúlyozni. Meggyőződésünk, hogy az egészséges, személyiségében érett, konfliktushelyzeteit kezelni tudó fiatalok kevésbé lesznek veszélyeztetve, mint az életre kellően nem felkészített társaik, így széles értelemben vett egészségnevelő tevékenységünk sikereként életcéljaikat megtaláló és megvalósítani képes egyénekként válhatnak társadalmunk hasznos tagjaivá.

Szervezetünk működteti az 1990 óta létező és működő tini-telefon leleksegélyszolgálatot, amely a 62-es és 63-as vonalas telefonról a hívó számára ingyenesen elérhető. Ahhoz, hogy jól képzett önkéntes ügyeltesek várják a vonal végén a hívókat, alapképzésben kell biztosítani a fluktuáció miatt kiesetteket, és a fejlődés érdekében, a csoportkohézió javítására is évente rendszeresen továbbképzéseket tartunk az ügyelőink számára.

Ügyelőink fiatal önkéntesek. Közülük kerülnek ki azok is, akik általános és/vagy középiskolákban az egészségmotiváció fejlesztő munkába bekapcsolódnak.

Már évek óta (2000-től) mi is **bekapcsolódtunk a drogmegelőzési tevékenységbe** is, ahol kortárs segítőkink közül néhányan bekapcsolódnak a munkába (30 oktatási intézményben 62 alkalommal). **Kortárs segítő képzéssel** (mintanyújtó magatartás, segítő készségek, motiváció fejlesztése, közösségépítő tevékenység) segítjük a középiskolai munkát, illetve rendszeresen biztosítjuk a konzultációs lehetőséget (15 szervezet 37 képzés). Tevékenységünket Csongrád, Bács-Kiskun Megyékben, illetve Erdélyben (Temesvár, Marosvásárhely) végeztük.

2003-tól rendszeresen részt veszünk a **Szegedi Ifjúsági Napok** rendezvényén, nemcsak mint szervezetünket bemutató projekt, hanem önkénteseink **személyes segítő szolgálatot** is ellátnak a program napjai alatt a rászoruló fiatalok részére.

2005-ben 12 **kortárs segítő** csoport delegáltjainak és a koordináló tanároknak bentlakásos képzést tartottunk (összesen 42 fővel), melyben az új ismeretek szerzése mellett adódott lehetőség a tapasztalatcserére is. A középiskolai kortárs segítő és koordináló tanáraink számára a Szegedi KEF által szervezett **tapasztalatcserén** is képviselték egyesületünket tagjai előadóként és résztvevőként is, amelyen a személyes tapasztalatcsere vált lehetővé, amely segítheti az iskolai kortárs segítő munkájukat.

Számos olyan **helyi rendezvényen** vettünk részt, amely az egészségnevelés, az egészségmotiváció fejlesztése célt szolgálja.

Pályázati projekt keretében a **Tiszadobi Gyermekváros** fiataljai, nevelői számára biztosítottunk egészségnevelő, készségfejlesztő foglalkozásokat, szupervíziót, kortárs segítő képzést.

Az **algyői** szülők által életre hívott és működtetett **Ifjúsági Játsszóház** munkájának szakmai segítségével is részt vállaltunk.

SZIVÁRVÁNY BÁBSZÍNHÁZI ALAPÍTVÁNY

Honlap: www.szivarvany.org
Email: babszivarvany@freemail.hu
Fax: 77/421-990
Mobil: 06-20-3476-012

17. éve folyamatosan működő bábcsoport vagyunk. Gyerek- és felnőtt csoporttal illetve vannak darabjaink, ahol felnőttek és gyerekek vegyesen játszanak.

1996-ban váltunk jogilag is függetlenné, alapítványi keretek között tevékenykedünk.

1998-ban megkaptuk a közhasznú besorolást.

Célunk:

- Képességfejlesztés
- Hagyományőrzés, kulturális örökségünk ápolása
- Bábszínházi előadások szervezése

A bábjáték iránt érdeklődő, a bábszínházi előadásokban szívesen közreműködő gyerekek és felnőttek közösségi összefogása

Tevékenységünk: családi bábos játszóházi foglalkozások vezetése

Működő csoportok:

óvodai tehetséggondozás (előkészítő csoport) iskolai-ifjúsági és felnőtt csoport bábszínházi előadások szervezése

nyári alkotótáborok szervezése és vezetése

Bábműhely Kiskunhalason a Boróka Civil Házban (Kiskunhalas, Kosuth u. 21.), mely 2006-ban került kizárólagosan az alapítványunk kiszolgáló helyiségévé. Itt tartjuk a kisebb csoportos bábelőadásokat, családi bábos délutánokat, a bábpróbákat és természetesen itt készülnek a bábok is.

Pályázatokból és sok-sok önkéntes segítő munkájával dolgozunk

Szakmai támogatást a Magyar Bábjátékos Egyesület elnökétől **Urbán Gyula** rendezőtől, **Giovannini Kornél** bábművésztől és **Granasztói Szilvia** bábművésztől kapunk.

A **segítők** és a **bábcsoport aktív tagjai** az élet legkülönbözőbb területén dolgoznak: pedagógusok, ruhatervező, zenetanár, népművészet mestere, asztalos, technikus stb.)

Így tevődik össze a báb komplex művészeti értéke. Ez a csapat készítette el a NOÉ bárkáját, melyet 2007. február 17-én mutattunk be Budapesten. Ez a darab

még a honlapunkon sem szerepel. Csak alapanyagot vásárolunk és mindent magunk készítünk, hasonlóan az összes többi bábdarabunkhoz.

A helyi bábműhelyes rendezvények mellett a kistérségben és a régióban gyakran tartunk bábelőadásokat. (Jánoshalma, Kalocsa, Sükösd, stb.) 4. éve folyamatosan a Művészetek Völgyében szerepeltünk, a SULIEXPO díjazottjai is voltunk

Kiskunhalason a Városi Nemzetközi Szüreti Karneválon önálló egész napos bábos programszervezést vállaltunk. 2006-ban szerveztük a III. Nemzetközi Báb-találkozót városunkban. Örömmel mondhatjuk, hogy a Város Vezetése 2007-ben is beépíti a szüreti program műsorfüzetébe a bábos programot. Legközelebbi nagyobb lélegzetű szereplések: 2007. május 1. Kiskunhalas Hősök ligete – városi rendezvény (1 órás bábelőadás), 2007. május 25-28. a Szent Erzsébet Rózsája címmel meghirdetett országos fesztivál mindkét napján szerepelünk. A fesztivál Sárospatakon kerül megrendezésre. Nyáron, a nemzeti ünnepen Palicson és augusztus 20-án Erdélyben készülünk a meghívásos vendégelőadásokra.

Folyamatosan tartjuk a kapcsolatot a határon túli partnerszervezetekkel és keressük a további kapcsolatépítés lehetőségét.

Bábelőadások és bábos játszóházi foglalkozások vezetését szívesen vállaljuk vidéken is.

Munkánk eredménye a konkrét tényeken túl, hogy 4 éves kortól 99 éves korig minden érdeklődő kreatívan dolgozhat. Munkája eredményét pedig saját maga és mások boldogulására használhatja.

– JGYU HÖK – AZ SZTE JGYPK HALLGATÓI ÖNKORMÁNYZATA

Honlap: www.jgyu.hu

1991-től datáljuk a Hallgatói Önkormányzat (HÖK) létezését. Karunkon immár 16 éve működik a HÖK. Ez alatt az idő alatt nyolc elnök nyolc testülettel küzdött a hallgatók érdekeiért. Volt olyan elnök, aki „csak” 1 évig töltötte be pozícióját, még más évekig.

Két dolog mindig meghatározta a HÖK működését: az a cél, hogy a hallgatói érdekeket mindenekelőtt képviselje, akár a karral szemben is, később pedig egy másik fontos dolog is kialakult: a HÖK és a kar kapcsolata konszolidálódott és egy egymást erősítő és segítő együttműködés alakult ki.

A fent említett történeti áttekintés után pedig a jelen:

Idén először választották a hallgatók közvetlenül - tehát nem képviselők által – a kari Hallgató Önkormányzat tagjait. Az egyetem többi karán már évek óta működő rendszer előírja a hallgatók 25%-os részvételét az érvényes választásokhoz. Ez a Juhász Gyula Pedagógusképző Karon több, mint 1500 hallgatót jelent. A választáson több, mint 1600 hallgató adta le voksát. Mindez egy meglehetősen nagy hallgatói mobilitást feltételez, valamint azt, hogy a hallgatók akarnak és tudnak felelősségteljesen dönteni.

A hallgatói önkormányzat, mint nevéből is kiderül a hallgatók maguk által választott képviselői testülete, autonóm szervezetként működik. A HÖK célja a hallgatói terhek lehetőségekhez mért csökkentése, a rászoruló hallgatók támogatása, tanácsadás, az alulról jövő kezdeményezések támogatása és minden olyan dolog, ami a hallgatókat érinti, érdekli, valamint bármilyen a hallgatókat érintő problémára megoldás kidolgozása.

A jelenlegi hallgatók által megválasztott képviselő testület céljai megegyeznek a fent említettekkel, valamint kiegészül egy mindenkor és minden területre érvényes nyitottságra a hallgatók irányába. Ez nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a HÖK és a hallgatók közötti bizalmi viszony tovább mélyüljön. Nagyon fontos, hogy a HÖK rugalmasan, az aktuálisan megjelenő problémákra tudjon reagálni, illetve tudja, hogy hol keresse a megoldást. A jelenlegi testület tagjainak többsége több éves tapasztalattal rendelkező hallgató, akik tudásukkal és hozzáértésükkel segítik a közös és hatékony munkát. Mindemellert az újonnan csatlakozott hallgatók szerepe is nagyon fontos: ők azok, akik egy új értelemben vett dinamizmust, lendületet hoznak a testület munkájába és a jövőben alapkövei lehetnek a hallgatói érdekképviseletnek.

**TÁRS-SULI PÁRKAPCSOLATI TRÉNING
FIATALOKNAK**

Elérhetőség: Remény Háza
(Családért és Munkáért Keresztény Alapítvány)
Szeged 6722 Jósika u. 22
www.tarssuli.hu www.remenyhaza.joc.hu
www.palya-futas.hu
Kapcsolattartók neve: Horváth-Varga Lóránt, Nagy Henriett

Tevékenység leírása:

1. *Remény Háza Családműhely* keretében szakellátó intézmény működtetése: családsegítő szolgálat (család- és párterápia, családtervezési tanácsadás, mentálhigiénés továbbképzések). Munkanélküliek részére munkaközvetítő iroda működtetése.
2. **Pálya! Futás!** pályaorientációs program: fiatalok pályaorientációs képzését segítő modulrendszerű programsorozat, mely igyekszik a fiatalokban tudatosítani, hogy a megfelelő önismeret kialakítása mellett, a pályaválasztási döntések meghozatalánál nagy hangsúlyt kell fektetni a pályák tartalmának, és a munkaerő piaci követelményeknek a megismerésére. A fiatalok életkori sajátosságait figyelembe véve korcsoportonként különböző tartalommal és módszertannal nyújt segítséget a 13-25 éves fiatalok pályaorientációjának, életpálya tervezésének segítésében 6 kidolgozott modul keretében.
3. **Társ-suli** országos párkapcsolati tréning és programsorozat fiataloknak. Családi életre felkészítő program. Célja a nem házasságban élő fiatalok párkapcsolati kultúrájának fejlesztése tréningeken és önismeretet fejlesztő foglalkozásokon, felvilágosítás, tájékoztató-segítő nevelés a fiatalok helyes családmintájának kialakítása végett. A fiatalok képzése mellett nagy hangsúlyt fektetünk a trénerképzésre, a témát érintő találkozókát és konferenciákat szervezésünk. Széles együttműködésre törekszünk a közoktatási intézményekkel mind a városban, mind a régióban.
4. Regionális családpolitikai programok: A Dél-alföldi Régió családjainak támogatása, rendezvények (találkozók, fesztiválok, képzések, táborok) szervezése, oktatási-nevelési segédanyagok kiadása, a családok érdekképviselése.

Céljaink: párválasztásban a tréningek mellett ismerkedési lehetőséget biztosító rendezvények által is segítség nyújtás

Szinglitréningek

Pályaorientációs és párkapcsolati tréningjeink országos terjesztése

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Szeretnénk köszönetet mondani a KÖZÖS(S)ÉG konferencia létrehozásában közreműködők közösségének:

A cím kitalálásáért Nagyné Fülöp Anettának.

A logó megtervezéséért Galuska László Pálnak.

Szakirodalomért és biztatásért Balázs Tivadarnak.

A megnyitóért Dr. Kiss-Rigó László püspök úrnak és Dr. Révész Mihálynak.

Az előadásokért Kovács Editnek, Prof. Dr. Bagdy Emőkének, és Dr. Kamarás Istvánnak.

A műhelymunkacsoportok vezetéséért Arany Zoltánnak, Donáth Attilának, Karácsony Zsoltnak, Katona Miklósnak, Schádné Zámolyi Juditnak, Tarnay Istvánnak, Molnár Krisztinának, Vajda Árpádnak, Viktor Csabának, Novák Gyöngyinek, Szűcs Istvánnak, Pleskonicsné Szabó Évának, Farkas Attilának, Bolla Eszternek.

A pódiumbeszélgetésért Borda Balázsnak, Ditzendy Károly Arisztidnek, Gulyás Péternek, Schádné Zámolyi Juditnak és ennek vezetéséért Pusztai Virágnak.

Az esti improvizációs előadásért az Értinések Impovizációs Színházi társulatnak.

A teaházi zongorázásért Bagdy Imrének.

A technika biztosításáért Vili Bélának és Babucsik Márknak.

A konferencia előkészítésében és lebonyolításában való közreműködésért:

Babucsik Márknak, Bolla Eszternek, Csepi Gergelynek, Gila Eszternek, Filep Anitának, Fodor Mirjamnak, Iván Eszternek, Kovács Arnoldnak, Lantos Katának, Mayer Dianának, Sánta Zsuzsannának, Schäfer-Varga Évának, Serfőző Évának, Udvarhelyi Boglárkának, akik a NAGYÍTÓ Alapítvány önkéntesei.

Az irodai előkészítésért és a szervezés irányításáért:

Darida Mónikának, Gesztes Olympiának, Justina Lukaseviciutenek, Szűcs Istvánnak és Viktor Csabának.

A címlisták és névkitűzők elkészítéséért Vincze Józsefnek.

Köszönjük a résztvevőknek, hogy KÖZÖS(S)ÉG-et vállaltak velünk és az összes itt név szerint fel nem sorolt kedves segítőnek, családtagnak, akik nélkül nem jöhetett volna létre ez a rendezvény.

EGYÜTTMŰKÖDŐ PARTNERÜNK

a Foglalkoztatási és Szociális Hivatal Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat
Dél-alföldi Regionális Ifjúsági Szolgáltató Iroda.

TÁMOGATÓINK

A programot pénzügyileg támogatta a Nemzeti Civil Alapprogram és a Gyermek és Ifjúsági Alapprogram.

Mappákat és tollakat köszönjük az ERSTE Bank Rt-nek.

Médiatámogatóink:

- Déli lap Internetes magazin – www.delilap.hu

- TiszapART Televízió.

ELKAPOTT PILLANATOK

Bagdy Emőke előadása

A lelkes közönség

Üdítően színes és fiatal a társaság

Szünet, amikor a legfontosabb dolgok történnek

Projekttervezés a műhelyben

Beszélgetés a Ladikosokkal

Terülj, terülj asztalkám!

Közös improvizáció a közös ég alatt